

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Lapin yliopiston
harjoittelukoulun
perusopetuksen
opetussuunnitelma
2016

Opetus vuosiluokilla
3-6

26. VUOSILUOKAT 3-6

26.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Vuosiluokat 3-6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttämällä. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista sekä uusien työskentelytapojen ja arviointikäytäntöjen kohtaamista. Tällöin on

tärkeää, että kotona ja koulussa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvallisesti samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää. Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

26.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä tuodaan esiin, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 3-6.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tulemisen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävän elämäntavan omaksumiselle ja kestävän kehityksen tarpeen pohtimiselle.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeää. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien

vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktio, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkutellessa ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen - niin tulkitsejan kuin tuottajan roolissa - edistää monilukutaidon kehittymistä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tv) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävästä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaita ohjataan tv:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Tieto- ja viestintäteknologia on luonnollinen osa opetusta, opiskelua ja oppimista. Harjoittelukoulut toimivat pedagogisena asiantuntijayhteisöinä ja suunnannäyttäjinä tieto- ja viestintäteknologian laaja-alaisessa hyödyntämisessä opetuksessa, opetusharjoittelussa sekä tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminnassa. Harjoittelukoulut toimivat myös opetusteknologian soveltamisen edelläkävijöinä ja koulutuskeskuksina. Harjoittelukoulujen opettajilla, oppijoilla ja opetusharjoittelijoilla on hyvät valmiudet toimia yhteiskunnassa aktiivisina monimuotoisen median käyttäjinä ja tuottajina. Oppijan rooli oman oppimisensa vastuunkantajana on kasvanut. Oppijat saavat jatko-opiskelun ja työelämän kannalta tarvittavia ja monipuolisia opiskelutaitoja. Oppimisessa hyödynnetään digitaalisia ympäristöjä ja oppimista tapahtuu kokonaisvaltaisesti oppiainerajoja ylittäen. Oppimisympäristö tukee yhteisöllistä oppimista ja oman osaamisen jakamista. Opettajilla, oppijoilla ja opetusharjoittelijoilla on käytössään pedagogiikkaa tukeva ajanmukainen teknologia sekä pääsy verkkoon myös omilla laitteilla.

Harjoittelukoulujen tv – strategia, osaamistasotaulukko ja ohjelmointipolku löytyvät [www-sivulta](http://www.enorssi.fi/tvt-ja-opetus/tvt-strategiat-1/tvt-strategia-2016-2018):

<http://www.enorssi.fi/tvt-ja-opetus/tvt-strategiat-1/tvt-strategia-2016-2018>

<http://www.enorssi.fi/tvt-ja-opetus/tvt-strategiat-1/osaamistasot>

<http://www.enorssi.fi/tvt-ja-opetus/tvt-strategiat-1/ohjelmointipolku>

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovittelu tai tukioppilaana toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

26.3 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukkoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukkoissa.

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan omaa äidinkieltä. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
		yhteinen	valinnainen
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	

romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

26.3.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kielenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama,

teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja tekstien tuottamisen taitojen ja strategioiden sujuvoittaminen ja tekstilajivalikoiman laajentaminen. Oppilaita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa, ja heitä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monimuotoisempia tekstejä osana oppimaan oppimista. Tietoa kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista opitaan kielellisten taitojen kehittämisen ja tekstien merkitysten tarkastelun yhteydessä. Opetuksen tavoitteena on herättää kiinnostus ja antaa välineitä kielen havainnointiin, lukuharrastukseen ja monenlaiseen ilmaisuun sekä tarjota kieleen ja kirjallisuuteen liittyviä elämyksiä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Esimerkkejä oppimisympäristöistä	Esimerkkejä työtavoista	Esimerkkejä arvioinnista
----------------------------------	-------------------------	--------------------------

Huomioidaan Rovaniemen kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelma http://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=fc2ba7b3-a319-4189-a4d7-8cf4e853666f • Sähköiset oppimisympäristöt • Vierailut / vierailijat • Lähiympäristön hyödyntäminen	Huomioidaan Rovaniemen kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelma http://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=fc2ba7b3-a319-4189-a4d7-8cf4e853666f • Sanomalehtiweekin hyödyntäminen ikäryhmälle soveltuvalla tavalla • Toimittajan työhön tutustuminen • Pari- ja ryhmätyöskentely • Oppilaskuntatoiminta • Kirjavinkkaukset • Taitotason mukaiset kirjalinnat • Palautteenantamisen harjoittelu ikäkaudelle sopivalla tavalla • Kirjavinkkaukset kirjastolla tai koululla • Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan hyödyntäminen esim. iMovie	• Itsearviointin harjoittelu • Vuorovaikutus ryhmässä • Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot • Tiedonhankintataidot • Tekstien tuottamisen prosessi • Monipuoliset kokeet ja koejärjestelyt • Vertaisarvioinnin harjoittelu
---	---	--

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS
VUOSILUOKAT 3-6

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	3.-4. luokka: Harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista sekä toisten kuuntelemista. Pohditaan soveliaista käytöstä yhteisöpalvelujen käytön yhteydessä. 5.-6. luokka: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä.	L1, L2, L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa	Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, 3. luokka: Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja	L1, L2, L3, L7

vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	4. luokka: Esimerkiksi toimia tavoitteellisesti. 5.-6. luokka: Esimerkiksi esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon.	
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	3.-6. luokka: Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua monipuolisesti kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen erilaisissa kouluyhteisön ryhmissä. 5. luokka: Ohjataan oppilaita monipuoliseen ilmaisuun erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. 6. luokka: Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä.	L1, L2, L4, L7
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa	3.-6. luokka: Harjoitellaan ilmaisutapoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Harjoitellaan itse- ja vertaisarviointia. 4. luokka: Harjoitellaan nimimerkillä / omalla nimellä kommentointia sekä lisätään tietoisuutta omien kommenttien vastuunkantamisesta. Harjoitellaan itse- ja vertaisarviointia. 5. luokka: Huomioidaan TVT-portaat: digitutorointi ja myönteisen viestijäkuvan kehittäminen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan itse- ja vertaisarviointia.	L1, L2, L3, L4
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	3.-6. luokka: Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. 3. luokka: Harjoitellaan erilaisten tekstien esim. kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien sujuvaa lukemista. 4. luokka: Harjoitellaan erilaisten tekstien esim. tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista. Harjoitellaan referoimista. 5. luokka: Harjoitellaan erilaisten tekstien esim. kaunokirjallisuuden ja tietotekstien sujuvaa lukemista ja harjoittelemaan tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Harjoitellaan tekemään luetusta tekstistä kysymyksiä sekä harjoitellaan tekemään päätelmiä tekstin sisällöstä. 6. luokka: Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä ja käyttämään	L1, L4, L5

	tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Harjoitellaan tiivistelmän tekemistä.	
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	3. luokka: Harjoitellaan selittämään sanoja ja sanontoja, synonyymien ja vastakohtien merkityksiä ja niiden hierarkioita. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella. Opitaan nimeämään verbi, substantiivi, adjektiivi. 4. luokka: Harjoitellaan selittämään ja vertailemaan sanoja, sanontoja ja kielikuvia ja niiden käsitteiden merkityksiä. Opitaan verbien taipuminen persoonamuodoissa. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella. Opetellaan nimeämään kaikki sanaluokat. 5. luokka: Opitaan tunnistamaan kertovien ja kuvaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Tutustutaan sijamuotoihin nominatiivi, genetiivi, partitiivi (akkusatiivi) ja opitaan verbien taipuminen eri aikamuodoissa. 6. luokka: Opitaan tunnistamaan ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen eri aikamuodoissa sekä paikallissijat.	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	3.-6. luokka: Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta ikäkaudelle sopivalla tavalla. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. 3. luokka: Harjoitellaan hakukoneiden turvallista käyttöä ja hakusanojen valintaa. 4. luokka: Vahvistetaan monipuolista tietolähteiden käyttötaitoa. 5. luokka: Tutustutaan tutkimuksen perusprosessiin. 6. luokka: Vahvistetaan kykyä lähdekritiikkiin.	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan	3.-6. luokka: Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. 3. luokka: Harjoitellaan tunnistamaan päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja erittelemään tekstin juonta. 4. luokka: Kerrataan kerronnan peruskäsitteistö. 5. luokka: Opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe, teema.	L1, L4, L5

	6. luokka: Kerrataan kirjallisuuden peruskäsitteet.	
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	3.-6. luokka: Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita ja omien tekstien tarkastelua ja arviointia. 3. luokka: Tuotetaan monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden pohjalta. Esimerkiksi satu, uutinen, tietoteksti. 4. luokka: Tarkastellaan kirjoitetun ja puhutun kielen eroja. Tutkitaan ja harjoitellaan kertomiselle tyypillisten kielellisten piirteiden käyttöä. 5.-6. luokka: Tuotetaan monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. 5. luokka: Esimerkiksi ohje, tiedote, raportti. 6. luokka: Esimerkiksi tiivistelmä, sähköposti, kirje, tietoteksti.	L1, L2, L4, L7
T10 kannustaa oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	3. luokka: Harjoitellaan tekstien otsikointia ja rakenteita. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke. Tutustutaan / aletaan harjoitella sähköisten työkalujen käyttöä. 4. luokka: Tuotetaan monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden pohjalta. Esimerkiksi kuvaus, kertomus, mielipideteksti, runo. 5. luokka: Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertovalle ja kuvaavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. 6. luokka: Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin.	L1, L4, L5, L7
T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	3.-6. luokka: Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja. 3. luokka: Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan käyttämään omissa käsin kirjoitetuissa sekä sähköisen kirjoittamisen teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan tekstin otsikointia. Hyödynnetään sähköisen tekstinkäsittelyn mahdollisuuksia tekstin tuottamisessa.	L1, L4, L5

	4. luokka: Opitaan käyttämään omassa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita sekä kappalejakoja. Harjoitellaan erottamaan pää- ja sivulause, käyttämään välimerkkejä ja vuoropuhelun merkitsemistä omassa tekstissä. 5. luokka: Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omassa teksteissä. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyytit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. 6. luokka: Syvennetään oikeinkirjoituksen perusasioiden hallintaa.	
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	3.-6. luokka: Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä. Tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen. 3. luokka: Harjoitellaan muistiinpanojen tekemistä. Esimerkiksi ajatuskartta. 4. luokka: Harjoitellaan lähdeviittausten merkitsemistä ja lähteiden luotettavuuden arviointia. 5. luokka: Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää. Harjoitellaan pareittain ja ryhmässä kirjoittamista sekä vertaisarviointia ja palautteen antamista ja vastaanottamista. 6. luokka: Lähdeviittausten kertaaminen. Opitaan tekemään tiivistelmä sekä tutustutaan prosessikirjoittamiseen.	L2, L4, L5, L6
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä	3.-4. luokka: Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita paikallisuus huomioiden. 3. luokka: Havainnoidaan omaa kielen käyttöä arjessa. 4. luokka: Pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä. 5. luokka: Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan tekstien tehokeinoin, kuinka teksti näkyy toisessa tekstissä. 6. luokka: Pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien	L1, L2, L4

	merkityksiä myös sähköisessä vuorovaikutuksessa. Pohditaan mediakriittisyyttä (vihapuhe, trollaukset) erilaisilla sosiaalisen median kanavilla sekä tieto- ja viestintätekniikan roolia vaikuttamiskeinona. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tarkastellaan kuinka jokin teksti näkyy toisessa tekstissä vrt. viittaukset.	
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	3.-6. luokka: Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museota 3. luokka: Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä. 4. luokka: Harjoitellaan sähköistä hakua. Kirjastopolkusuunnitelma 4. luokan osalta. 5. luokka: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan mediakriittisyyttä. 6. luokka: Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Aletaan harjoitella useiden tietokantojen kanssa toimimista.	L2, L4, L5, L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	3.-6. luokka: Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Huomioidaan Rovaniemen kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelma. 3. luokka: Tutustutaan oppilaslähtöisesti eri kulttuureihin ja kieliin, esimerkiksi kansansadut. 4. luokka: Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielen piirteisiin. Esimerkiksi arvoitukset, sananlaskut, vitsit. 5. luokka: Tutustutaan omaan ja muiden kulttuurien kansanperinteeseen. Tutustutaan Kalevalan hahmoihin. 6. luokka: Tutustutaan kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa.	L2, L4, L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykyculttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille

suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen-ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen-sekä osallistuu draamatoimintaan.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman

laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan			ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.
Tekstien tuottaminen			
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T11 ohjata oppilasta edistämään	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia

käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa		hallinta	näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja	S4	Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.

lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön			
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja

kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on tukea suomen kielen taidon kehittymistä sekä luku- ja kirjoitustaidon ja vuorovaikutustaitojen sujuvoitumista ja monipuolistumista. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja ja edetään laajempien tekstien lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

SUOMI TOISENA KIELENÄ VUOSILUOKAT 3-6

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramiaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	3.-4. luokka: Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien pohjalta. Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. 5. luokka: Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus). 6. luokka: Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen).	L1, L2, L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen,	3. luokka: Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset). 4. luokka: Tutkitaan ja käytetään kieltä osana	L1, L2, L4

opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa). 5.-6. luokka: Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja.	
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaiskeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	3.-6. luokka: Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä.	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	3. luokka: Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Oppilas oppii nimeämään verbi, substantiivi, adjektiivi. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. 4.-6. luokka: Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta.	L1, L4
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	4. luokka: Kerrataan miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. 6.- 5.luokka: Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanat ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena.	L2, L4

T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	3. luokka: Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. 4. luokka: Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (kaikki sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. 5.-6. luokka: Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Kerrataan sanaluokat.	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	3.-6. luokka: Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä.	L1, L4, L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita	3.-6. luokka: Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kielipillisiä rakenteita.	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	3.-6. luokka: Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.	L1, L2, L4

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	3.-6. luokka: Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kulttuja ja luettuja tekstejä. 3.-4. luokka: Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan pääättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat). 5.-6. luokka: Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan pääättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä.	L2, L4
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	3.-6. luokka: Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina.	L2
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	3.-6. luokka: Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.	L2, L4
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään	3.-4. luokka: Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin.	L1, L2, L7

kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	5.-6. luokka: Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita.	
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	3.-6. luokka: Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista.	L4, L7
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	3.-6. luokka: Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen ikäluokalle soveltuvien harjoittein.	L1, L6, L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanana ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä-palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taiputus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvarantoaan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekuppaninsa.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden	S2	Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.

arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä			
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.
T6 ohjata oppilasta päättävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättävä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.
Tekstien tuottaminen			
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsinkirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipollisia rakenteita	S3	Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten	S4	Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja

piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia			murteista.
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.
T 14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.
T 15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsenneilyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.

26.3.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI (RUOTSI)

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

RUOTSI A2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKAT 4-6

Tavoitteet	Sisältöalueet Alleviivatut väliotsikot ovat arviointikriteereitä (ks. erillinen arviointikriteeristö).	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen S1		
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä	4. luokka <u>Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen</u> - Tutkitaan maailman kielikarttaa. - Havainnoidaan oman lähipiirin ja Rovaniemen monikielisyttä. - Opitaan, missä ruotsia puhutaan äidinkielenä. <u>Kielellinen päättely</u> - Tutkitaan, mitä yhteisiä sanoja ruotsin kielessä ja muissa oppilaan osaamissa kielissä on. - Kuunnellaan eri kieliä ja vertaillaan ruotsia niihin. Etsitään eroja ja yhtäläisyyksiä kielten foneettisista piirteistä. <u>Ruotsin kielen havaitseminen ympäristössä</u> - Kiinnitetään huomiota siihen, missä kaikkialla oppilaan arjessa ja lähipiirissä voi kuulla ja nähdä ruotsia.	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia		L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä		L1, L2
T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa		L2, L3

	• Harjoitellaan etsimään yksinkertaista ruotsinkielistä tietoa erilaisista digitaalisista ympäristöistä, esimerkiksi musiikkiin, urheiluun tai muihin oppilaita kiinnostaviin aiheisiin liittyen. 6. luokka <u>Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen</u> • Pohditaan monikielisyyden ja ruotsin kielen merkitystä Rovaniemellä ja Lapissa. • Havainnoidaan, miltä muut pohjoismaiset kielet kuulostavat ja näyttävät. • Tutustutaan joihinkin Norjan, Tanskan ja Islannin kulttuurisista erityispiirteistä. <u>Kielellinen päättely</u> • Tehdään havaintoja ruotsin ja oppilaan äidinkielen välisistä eroista ja yhtäläisyyksistä rakenteissa ja sanastossa. <u>Ruotsin kielen havaitseminen ympäristössä</u> • Opetellaan löytämään aiempaa täsmällisemmin oppilasta kiinnostavaa ruotsinkielistä tietoa erilaisista lähteistä (digitaalisista lähteistä, kirjastosta, lähiympäristöstä).	
Kielenopiskelutaidot S2		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	4. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> • Tehdään näkyväksi se, mitä jo osataan (esimerkiksi kielisalkun, osaamiskartan tai muun kokoavan työkalun avulla). • Harjoitellaan ryhmässä toimimista erilaisissa harjoituksissa ja ympäristöissä, myös digitaalisissa. • Pyritään kannustamaan ja virheitä sallivaan ilmapiiriin. <u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> • Tutustutaan erilaisiin kielenoppimistyyliin. Pohditaan, mitkä tavat oppia sopivat itselle parhaiten.	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	5. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> • Pidetään näkyvänä se, mitä jo osataan. • Harjoitellaan kannustavan palautteen antamista. • Tarkkaillaan omaa toimintaa ryhmässä.	L1, L4, L5, L6

	<u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> • Asetellaan itselle pienen aikavälin oppimis- ja opiskelutavoitteita ja arvioidaan tavoitteiden toteutumista. • Kokeillaan erilaisia tapoja oppia kieliä. Muistetaan eri astikanavat ja monenlaiset muistiinpainamistavat. Arvioidaan, mitkä tavat ovat itselle sopivimpia. 6. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> • Tavoitellaan erityisesti kielitaitoa, joka mahdollistaa viestin välittämisen. • Harjoitellaan monipuolisen palautteen antamista ja vertaisarviointia. • Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa toimintaa ryhmässä. Kannustetaan kaikkia toimimaan osana ryhmää. <u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> • Pyritään hyödyntämään itselle sopivimpia kielenoppimistapoja. • Asetetaan oppimistavoitteita ja seurataan niiden toteutumista.	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa S3		
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	4. luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> • Opetellaan vastaamaan itseä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin, esim. nimi, ikä, asuinpaikka, perhe, harrastukset. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> • Pohditaan, miten vuorovaikutustilanteista voi selvittää, jos kieltä osaa vain vähän. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> • Tutustutaan kohteliaaseen tapaan tervehtiä, kiittää, hyvästellä ja kysyä kuulumisia.	L2, L4, L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä		L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan		L2, L4
	5.luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> • Harjoitellaan vastaamaan yksinkertaisiin kysymyksiin itselle tärkeistä asioista esim. ystävät, harrastukset, koulu, eläimet, oma koti, ajanilmaukset. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> • Harjoitellaan eleiden ja ilmeiden hyödyntämistä vuorovaikutustilanteissa. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> • Opetellaan pyytämään kohteliaasti.	

	- Käytetään ruotsinkielisiä kohteliaisuusilmauksia mahdollisimman paljon luokkatilanteissa, esim. tervehdykset, kuulumiset ja hyvästelyt. 6.luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> - Harjoitellaan erilaisia asioimistilanteita ja toimimista matkustustilanteissa, kuten tien kysymistä ja opastamista, kaupassa tai kahvilassa asioimista, ravintolassa käyntiä. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> - Harjoitellaan puhekumppaniin sekä eleisiin ja ilmeisiin tukeutumista viestintätilanteissa. - Pohditaan, miten apuvälineitä (esim. kartta, kuva, ruokalista, digitaaliset apuvälineet) voi hyödyntää viestintätilanteissa. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> - Harjoitellaan ruokailuun ja ravintolassa käymiseen liittyviä kohteliaita ilmauksia ja tapoja. Hyvän osaamisen taitotaso 6. luokan päätteeksi A1.3 Toimiva alkeiskielitaito.	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä S3		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	4. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> - Tutustutaan puhuttuihin ja kirjoitettuihin teksteihin, joissa esittäydytään, tervehditään, kerrotaan itsestä ja hyvästellään. - Valitaan yhdessä oppilaita kiinnostavista aiheista puhuttuja ja kirjoitettuja Ruotsiin ja sen kulttuuriin liittyviä tekstejä. - Opetellaan tunnistamaan ruotsin kielelle tyypillisiä foneettisia piirteitä. - Pohditaan, miten kuvaa tai muuta asiayhteyteen liittyvää apuvälinettä voi hyödyntää tekstin tai sanan ymmärtämisessä. 5. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> - Tulkitaan tekstejä, joiden aiheena on oppilaan lähipiiri, kuten ystävät, harrastukset, koulu, eläimet, oma koti, ajan ilmaukset. - Etsitään oppilaita kiinnostavista aiheista tekstejä ja perehdytään niiden pääkohtiin. - Havainnoidaan lausepainoa ja puheryymiä.	L4

	6. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> - Kuunnellaan ja luetaan matkustamiseen liittyviä tekstejä, esim. kuulutuksia, aikatauluja, ruokalistoja, hinnastoja. - Havainnoidaan matkustamiseen liittyviä vuorovaikutustilanteita. Muistetaan kaikki aistikanavat ja erilaiset materiaaalilähteet. - Havainnoidaan ruotsin kielen perusrakenteita erilaisissa teksteissä. - Havainnoidaan ruotsin foneettista tarkekirjoitusta. Hyvän osaamisen taitotaso 6. luokan päätteeksi A1.3 Toimiva alkeiskielitaito.	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä S3		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	4. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> - Harjoitellaan erityisen paljon ääntämistä sallivassa ja kannustavassa ilmapiirissä. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan digitaalisia apuvälineitä ääntämisen harjoittelussa. - Kiinnitetään erityistä huomiota ruotsin kielen suomesta poikkeaviin äänteisiin. - Luodaan omia pienimuotoisia, aluksi sanatason tuotoksia oppilaita kiinnostavista aiheista, joissa hyödynnetään myös kuvaa, videota tai äänitettä mahdollisuuksien mukaan. - Harjoitellaan esittäytymistä ja itsestä kertomista. 5. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> - Harjoitellaan kertomaan omasta lähipiiristä, kuten ystävistä, harrastuksista, koulusta, eläimistä, omasta kodista. - Huomioidaan ääntämisessä ruotsin kielen ominaispiirteitä ja harjoitellaan ääntämistä monipuolisesti. - Kiinnitetään huomiota keskeisimpiin rakenteisiin omissa tuotoksissa. - Tehdään omia pienimuotoisia tuotoksia monenlaisissa työskentelykokoonpanoissa ja hyödynnetään myös digitaalisia ympäristöjä. - Harjoitellaan pienimuotoista esiintymistä. 6. luokka	L3, L4, L5, L7

	<u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Luodaan omia tuotoksia, esim. videoita, audioita tai kirjoitettuja tekstejä ruokailu-, asioimis- ja matkailutilanteista. • Havainnoidaan keskeisimpien rakenteiden oikeellisuus omissa tuotoksissa. • Tehdään omia tuotoksia monenlaisissa työskentelykokoonpanoissa ja hyödynnetään myös digitaalisia ympäristöjä. • Harjoitellaan esiintymistä. Hyvän osaamisen taitotaso 6. luokan päätteeksi A1.2 Kehittyvä alkeiskielitaito.	
--	---	--

Ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaisuussuhteisiin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa.

Hankitaan tietoa ja keskustellaan Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdä havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja ja tuntemattoman sanan merkityksen pääättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, jne. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomen kielestä poikkeavat foneettiset merkit ja niiden ääntäminen.

Ruotsin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat

mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Esimerkkejä työtavoista ja oppimisympäristöistä: pari- ja ryhmätehtävät, draama, pelit, leikit, laulut, nauhoittaminen, videointi, tieto- ja viestintäteknologiset apuvälineet ja sovellukset ja oppimisympäristöt, näyttötyöskentely (esim. kielisalkku, portfolio), ajankohtaisten teemojen ja tapahtumien seuraaminen verkkoa hyödyntäen, kansainvälinen yhteistyö, kontaktit kohdekieltä äidinkielenä puhuviin, arki- ja lähiympäristön hyödyntäminen, yhteistyö yhdistysten, järjestöjen ja matkailuyritysten kanssa, vierailut, vierailijat.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa. Se antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin ja se kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Oppiaineen arvioinnissa käytettävä kielitaidon arviointiasteikko löytyy osoitteesta:

http://www.oph.fi/download/111628_KIELITAIDON_TASOJEN_KUVAUSASTEIKKO.pdf

Ruotsin kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa syitä, miksi Suomessa puhutaan ruotsia ja kuvailla Pohjoismaiden kielellistä moninaisuutta
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja ruotsin kielen ja äidinkiелensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa	S1	Ruotsin kielen havaitseminen ympäristössä	Oppilas osaa kertoa, missä ruotsin kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten	S2	Omien kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja hyvien opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3 T7 – T9
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

RUOTSI B1-OPPIMÄÄRÄ
VUOSILUOKKA 6

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja- alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta	<u>Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen</u> Pohditaan, mitä kieliä oppilaiden lähiympäristöön kuuluu ja missä suhteessa ne ovat keskenään. Tarkastellaan ja vertaillaan ruotsin kielen ja oppilaille entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja. <u>Ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa</u> Pohditaan, miksi ja kuinka paljon ruotsin kieltä käytetään Suomessa. Tutustutaan joihinkin ruotsin kielestä suomen kieleen lainautuneisiin sanoihin.	L1, L2, L4
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen		L2
Kieltenopiskelutaidot		
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	<u>Toiminta opiskelutilanteessa</u> Asetetaan omia ja yhteisiä oppimistavoitteita. Suunnitellaan toimintaa yhdessä. Harjoitellaan arvioimaan omaa ruotsin kielen osaamista. <u>Ruotsin kielen käyttöalueiden ja -mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä</u> Selvitetään, missä kaikkialla ruotsin kieltä voi käyttää. Pohditaan, miten ruotsin kieli näkyy ja kuuluu erilaisissa arkisissa yhteyksissä.	L1, L5, L3
T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun		L3, L5

ulkopuolella		
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	<u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> Harjoitellaan erityisesti suullisia viestintätilanteita, joiden aiheena ovat minä itse, perhe, koulu, harrastukset ja vapaa-aika. Opetellaan tervehtimään, esittäytymään, kysymään vointia sekä kysymään yksinkertaisia kysymyksiä ja vastaamaan niihin. Valitaan yhdessä kiinnostavia aiheita. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> Opetellaan eleiden ja ilmeiden käyttöä viestinnän apukeinona. Harjoitellaan tukeutumista puhekumppaniin, kuten toiston ja hidastamisen pyytämistä. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> Opetellaan tavallisimpia kohteliaita fraaseja, joita tarvitaan ruotsinkielisissä sosiaalisissa tilanteissa. Hyvän osaamisen taitotaso 6. luokan päätteeksi A1.2 Kehittyvä alkeiskielitaito.	L4
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta		
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia		
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	<u>Tekstien tulkintataidot</u> Opetellaan tunnistamaan puhuttua ja kirjoitettua sanastoa ja fraaseja monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Valitaan yhdessä kiinnostavia tekstejä. Opetellaan tunnistamaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat äänteet. Hyvän osaamisen taitotaso 6. luokan päätteeksi A1.2 Kehittyvä alkeiskielitaito.	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	<u>Tekstien tuottamistaidot</u> Harjoitellaan tuottamaan suullisesti ja kirjallisesti oppilaan omaa elämää ja lähipiiriä käsittelevää sanastoa ja lyhyitä lauseita. Harjoitellaan sallivassa ympäristössä erityisen paljon ääntämistä ja intonaatiota. Hyvän osaamisen taitotaso 6. luokan päätteeksi A1.1 Kielitaidon alkeiden hallinta.	

Ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Esimerkkejä työtavoista ja oppimisympäristöistä: pari- ja ryhmätehtävät, draama, pelit, leikit, laulut, nauhoittaminen, videointi, tieto- ja viestintäteknologiset apuvälineet ja sovellukset ja oppimisympäristöt, näyttötyöskentely (esim. kielisalkku, portfolio), ajankohtaisten teemojen ja tapahtumien seuraaminen verkkoa hyödyntäen, kansainvälinen yhteistyö, kontaktit kohdekieltä äidinkielenä puhuviin, arki- ja lähiympäristön hyödyntäminen, yhteistyö yhdistysten, järjestöjen ja matkailuyritysten kanssa, vierailut, vierailijat.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen

tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarviointin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Oppiaineen arvioinnissa käytettävä kielitaidon arviointiasteikko löytyy osoitteesta:

http://www.oph.fi/download/111628_KIELITAIDON_TASOJEN_KUVAUSASTEIKKO.pdf

Ruotsin kielen B1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota /arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 Auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista	S1	Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1	Ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa	Oppilas osaa nimetä syitä, joiden vuoksi Suomessa käytetään ruotsia ja mainita ruotsista suomeen lainautuneita sanoja.
Kielenopiskelutaidot			
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	Toiminta opiskelutilanteessa	Oppilas harjaannuttaa ruotsin taitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida ruotsin taitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.
T4 rohkaista oppilaita näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2	Ruotsin kielen käyttöalueiden ja – mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä	Oppilas osaa mainita joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso: A1.2
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai

			hidastamista.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.2
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.1
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

26.3.3 VIERAAT KIELET

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

ENGLANTI A-OPPIMÄÄRÄ
VUOSILUOKAT 3-6

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	3. luokka <u>Kielellisen ympäristön hahmottaminen</u> - Pohditaan oppilaiden omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. - Tutustutaan siihen, mitä kieliä oppilaiden lähiympäristössä käytetään. - Tehdään näkyväksi, mitä kieliä oppilaat osaavat, vaikka vain vähän. <u>Kielellinen päättely</u> - Etsitään englannin ja suomen kieliä yhdistäviä tekijöitä, esimerkiksi samantapaisia sanoja. - Keskustellaan vierasperäisistä sanoista oppilaan äidinkielessä. - Kuunnellaan eri kieliä ja havainnoidaan niiden eroja ja yhtäläisyyksiä. <u>Englanninkielisen aineiston löytäminen</u> - Pohditaan, missä kaikkialla oppilaan lähiympäristössä englanti kuuluu ja näkyy. 4. luokka <u>Kielellisen ympäristön hahmottaminen</u> - Havainnoidaan englannin asemaa maailmankielenä. - Luodaan käsitystä siitä, mitkä ovat maailman eniten puhuttuja kieliä. - Pyritään hyödyntämään englanninkielisiä vierailijoita kulttuurin ja kielen esittelijöinä. <u>Kielellinen päättely</u> - Katsellaan eri tapoja kirjoittaa ja havainnoidaan eri kielten eroja ja yhtäläisyyksiä. <u>Englanninkielisen aineiston löytäminen</u> - Tutustutaan englanninkielisen materiaalin lähteisiin, esimerkiksi erilaisiin sähköisiin materiaaleihin tai kirjaston tarjoamiin mahdollisuuksiin. Pohditaan eri lähteiden luotettavuutta. 5. luokka <u>Kielellisen ympäristön hahmottaminen</u> - Havainnoidaan englannin asemaa globaalissa viestinnässä ja mm. internetissä. <u>Kielellinen päättely</u> - Verrataan englannin kieltä oppilaan äidinkieleen tai muihin hänen osaamiinsa kieliin. <u>Englanninkielisen aineiston löytäminen</u>	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia		L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä		L1, L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa		L2, L3

	- Tutkitaan, miten oppilas voi löytää itseään kiinnostavaa englanninkielistä aineistoa. 6. luokka <u>Kielellisen ympäristön hahmottaminen</u> - Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. - Harjoitellaan käyttämään englantia arvostavasti vuorovaikutustilanteissa. <u>Kielellinen päättely</u> - Tutkitaan englannin kielen sanojen lainautumista muihin kieliin. - Tehdään joitakin havaintoja oppilaan äidinkielen ja englannin kielen rakenteellisista eroista. <u>Englanninkielisen aineiston löytäminen</u> - Perehdytään tietolähteisiin, joista oppilas voi löytää omaa oppimistaan hyödyttävää aineistoa. Harjoitellaan esimerkiksi hakukoneiden ja sanakirjojen monipuolista käyttöä.	
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	3. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> - Harjoitellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä. - Tehdään näkyväksi se, mitä jo osataan. - Pohditaan yhdessä englannin oppimisen tavoitteita. - Harjoitellaan toimimista ryhmässä. - Tavoitellaan kielitaitoa, joka mahdollistaa lyhyen viestin välittämisen	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	<u>Kieltenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen</u> - Keskustellaan erilaisista tavoista oppia. - Kokeillaan erilaisia tapoja painaa esim. sanoja muistiin. - Harjoitellaan oman kielitaidon arviointia. 4. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> - Harjoitellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta. - Harjoitellaan yhteistä toiminnan suunnittelua ja toteutusta, esim. ryhmätoissa myös digitaalisissa ympäristöissä. - Tehdään näkyväksi se, mitä on jo opittu (esim. osaamiskartan, kielisalkun tai muun kokoavan työkalun avulla). - Asetetaan yhdessä englannin oppimisen tavoitteita. - Tavoitellaan kielitaitoa, joka mahdollistaa ennen kaikkea halutun viestin välittämisen. <u>Kieltenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen</u>	L1, L4 L5, L6

	• Havainnoidaan erilaisia oppimistyyylejä, pohditaan itselle parhaiten sopivia tapoja oppia. • Harjoitellaan vieraiden sanojen merkityksen päättelyä asiayhteyden avulla. • Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa. 5. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> • Annetaan ja otetaan vastaan palautetta. • Työskennellään ryhmässä ja arvioidaan omaa toimintaa ryhmän jäsenenä. • Tavoitellaan kielitaitoa, joka mahdollistaa viestin välittämisen. <u>Kieltenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen</u> • Harjoitellaan asettamaan omia oppimistavoitteita. • Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa kielenoppimista esimerkiksi kielisalkkutyöskentelyä hyödyntäen. • Opetellaan hyödyntämään itselle sopivia kielenoppimistapoja, huomioidaan myös digitaaliset mahdollisuudet. • Harjoitellaan uusien sanojen ja rakenteiden käyttöä omissa ilmauksissa. 6. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> • Annetaan kannustavaa palautetta. • Tehdään yhteiset tavoitteet näkyväksi. • Pidetään yllä näkemystä siitä, mitä jo osataan (esimerkiksi osaamiskartan, kielisalkun tai muun kokoavan työkalun avulla). • Tavoitellaan kielitaitoa, joka mahdollistaa viestin välittämisen. <u>Kieltenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen</u> • Harjoitellaan asettamaan omia oppimistavoitteita ja seuraamaan tavoitteiden toteutumista • Käytetään itselle hyödyllisimpiä kielenoppimistapoja. • Opetellaan käyttämään uusia sanoja ja rakenteita omissa ilmauksissa.	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	3. luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> • Aihealueena "minä itse" • Harjoitellaan tervehtimistä, hyvästelyä, esittäytymistä, yksinkertaisia kysymyksiä ja vastauksia. • Tarjotaan mahdollisuuksia myös haastavampiin harjoituksiin. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u>	L2, L4, L5, L7

T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	• Harjoitellaan selviytymistä viestintätilanteista esimerkiksi eleiden tai ilmeiden avulla, vaikka kieltä osaa vain vähän. • Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti englannin ääntämistä, sana- ja lausepainoa sekä puherytimiä. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u>	L4
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	• Tutustutaan englannin kielen yleisimpiin kohteliaisuuden ilmauksiin, kuten tapaan käyttää puhuteltavan henkilön nimeä tervehtiessä, sopiviin tapoihin pyytää anteeksi eri tilanteissa, kohteliaaseen pyytämiseen ja tarjoamiseen. 4. luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> • Aihealueena oma lähipiiri, lähiympäristö ja suomalaiset juhlat esim. pääsiäinen, aprillipäivä, vappu, juhannus ja jouluku • Harjoitellaan viestintää arkisissa tilanteissa, kuten sairastuminen, liikenne, säästä puhuminen ja ajan käsitteet (kellonajasta, kuukausista ja viikonpäivistä kysyminen ja kertominen). • Harjoitellaan yksinkertaisia asiointitilanteita. • Harjoitellaan lyhyttä haastattelua. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> • Harjoitellaan dialogissa tukeutumaan viestintäkumppanin apuun, esimerkiksi kysymällä apua tai hyödyntämällä eleitä ja ilmeitä. • Harjoitellaan hyödyntämään puhekumppania myös ääntämisen opettelussa. • Harjoitellaan puhekumppanin aktiivista kuuntelemista ja sopivaa reagointia. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> • Pohditaan, miten englannin kielellä kommunikoidessa on kohteliasta huomioda puhekumppani, esim. myötyäminen, pienet äännähdykset ja luontevat reagointitavat. • Harjoitellaan pyytämään ja vastaamaan pyyntöön kohteliaasti. 5. luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> • Aiheina matkustaminen ja elämä englanninkielisessä ympäristössä (esim. juhlat Halloween ja Thanksgiving) sekä oppilaita kiinnostavat aiheet, kuten koulu, vapaa-aika ja harrastaminen. • Harjoitellaan asioimis- ja opastamistilanteita. • Harjoitellaan asioiden kuvailua. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u>	L2, L4

	• Harjoitellaan hyödyntämään apuvälineitä, kuten esimerkiksi kuvaa, karttaa tai digitaalisia apuvälineitä viestintätilanteissa. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> • Tutustutaan englanninkielisissä maissa matkustettaessa tarvittavaan kohteliaaseen viestintään. 6. luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> • Aihealueena globaali maailma, kansat ja kulttuurit. Lisäksi valitaan yhdessä aiheita. • Harjoitellaan oman mielipiteen ilmaisua ja toisten mielipiteen kuuntelua sekä siihen vastaamista. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> • Harjoitellaan monipuolisesti hyödyntämään eri apukeinoja viestintätilanteissa (eleet, ilmeet, puhekumppaniin tukeutuminen, apuvälineet). <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> • Harjoitellaan kohteliaita tapoja tehdä ehdotuksia ja kutsuja sekä vastata niihin. 6. luokan päättyessä hyvän osaamisen taitotaso A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monen tasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	3. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> • Opetellaan tunnistamaan sanoja ja lyhyitä fraaseja oppilaalle läheisistä aiheista, kuten oppilas itse, perhe ja koti, kehonosat, harrastukset, ruoat, värit, viikonpäivät, eläimet, asiointi tai muut oppilaita kiinnostavat aiheet. • Havainnoidaan englannin kielessä puhutun ja kirjoitetun tekstin eroa. • Harjoitellaan arvaamaan sanan merkitys asiayhteyden tai esim. kuvituksen avulla. • Opetellaan tunnistamaan englannin kielelle tyypillisiä äänteitä. • Havainnoidaan englannin kielen foneettista kirjoitusta. 4. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> • Opetellaan tunnistamaan puhuttuna ja kirjoitettuna oppilaan lähipiiriin liittyviä sanoja ja fraaseja, kuten terveyteen liittyvät ilmaukset, aikakäsitteet, asiointiin liittyvät ilmaukset, liikenteessä esiintyvät sanat ja kuvat. • Harjoitellaan arvaamaan sanan tai fraasin merkitys asiayhteyden perusteella. • Opetellaan tunnistamaan foneettisen kirjoituksen tärkeimpiä merkkejä.	L4

	5. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> • Opetellaan tunnistamaan puhuttuna ja kirjoitettuna matkustamiseen ja englanninkielisessä ympäristössä elämiseen liittyviä fraaseja ja sanoja. • Tutkitaan koulunkäyntiin, vapaa-aikaan ja harrastamiseen liittyviä puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. • Harjoitellaan käyttämään monipuolisia apuvälineitä tekstejä tulkittaessa. 6. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> • Opetellaan tulkitsemaan lyhyitä tekstejä, jotka käsittelevät globaalia maailmaa, eri maita ja kansoja sekä muita oppilaita kiinnostavia aiheita. • Etsitään yhdessä sopivia autenttisia tekstejä ja perehdytään niihin. • Kiinnitetään huomiota foneettiseen kirjoitukseen esimerkiksi sanaston opetteluun yhteydessä. • Hyödynnetään erilaisia apuvälineitä tekstien tulkinnassa. 6. luokan päättyessä hyvän osaamisen taitotaso A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	3. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Opetellaan sanomaan ja kirjoittamaan sanoja ja lyhyitä fraaseja oppilaalle läheisistä aiheista, kuten oppilas itse, perhe ja koti, kehonosat, harrastukset, ruoat, värit, viikonpäivät, eläimet, asiointi tai muut oppilaita kiinnostavat aiheet. • Kiinnitetään erityisen paljon huomiota ääntämiseen, sana- ja lausepainoon sekä puherytmiin. Luodaan salliva ilmapiiri ääntämisen harjoittelulle. Tarjotaan mahdollisuus puhutun tekstin tallentamiseen. • Havainnoidaan ääntämisen yhteydessä myös englannin kielen foneettista kirjoitusta. • Harjoitellaan kuvan hyödyntämistä omissa tuotoksissa. 4. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Opetellaan tuottamaan puhuttuna ja kirjoitettuna oppilaan lähipiiriin liittyviä sanoja ja fraaseja, kuten terveyteen liittyvät ilmaukset, aikakäsitteet, asiointiin liittyvät ilmaukset, liikenteessä esiintyvät sanat ja kuvat.	L3, L4, L5, L7

	• Harjoitellaan kertomaan oppilaille läheisistä asioista, kuten omasta terveydestä ja säästä. • Keskitytään edelleen pääosin suulliseen tuottamiseen, mutta harjoitellaan myös kaikkein keskeisimpien sanojen ja fraasien kirjoittamista. • Harjoitellaan foneettisen kirjoituksen keskeisimpien merkkien tuottamista puheeksi. 5. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Opetellaan tuottamaan puhuttuna ja kirjoitettuna matkustamiseen ja englanninkielisessä ympäristössä elämiseen liittyvää sanastoa ja fraaseja • Opetellaan kertomaan omasta koulunkäynnistä, vapaa-ajasta ja harrastamisesta. • Opetellaan luomaan omia lyhyitä tuotoksia käyttäen tuttuja sanoja ja fraaseja. Harjoitellaan tekstien tuottamista monilla eri tavoilla (esimerkiksi digitaalisesti, yhteistoiminnallisesti kirjoittaen, paperille tehden). • Kiinnitetään runsaasti huomiota ääntämiseen. • Harjoitellaan käyttämään apuvälineitä omissa tuotoksissa. 6. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Opetellaan tuottamaan lyhyitä suullisia ja kirjallisia tekstejä, jotka käsittelevät globaalia maailmaa sekä muita oppilaita kiinnostavia tai ajankohtaisia aiheita. • Harjoitellaan tuottamaan englanniksi erilaisia tekstityyppejä, esimerkiksi sähköpostia, pikaviestejä, animaatioita, blogeja / vlogeja tai diaesityksiä. • Harjoitellaan erilaisia pieniä esiintymistilanteita. • Tarkkaillaan omaa ääntämistä, esimerkiksi audion tai videon sekä foneettisen kirjoituksen avulla. • Opetellaan merkitsemään tiedon alkuperä omiin tuotoksiin ja keskustellaan tekijänoikeuksista sekä kuvaamiseen ja nauhoittamiseen liittyvistä vastuista. 6. luokan päättyessä hyvän osaamisen taitotaso A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe	
--	--	--

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Esimerkkejä työtavoista ja oppimisympäristöistä: pari- ja ryhmätehtävät, draama, pelit, leikit, laulut, nauhoittaminen, videointi, tieto- ja viestintäteknologiset apuvälineet ja sovellukset ja oppimisympäristöt, näyttötyöskentely (esim. kielisalkku, portfolio), ajankohtaisten teemojen ja tapahtumien seuraaminen verkkoa hyödyntäen, kansainvälinen yhteistyö, kontaktit kohdekieltä äidinkielenä puhuviin, arki- ja lähiympäristön hyödyntäminen, yhteistyö yhdistysten, järjestöjen ja matkailuyritysten kanssa, vierailut, vierailijat.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runko viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista

taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Oppiaineen arvioinnissa käytettävä kielitaidon arviointiasteikko löytyy osoitteesta:

http://www.oph.fi/download/111628_KIELITAIDON_TASOJEN_KUVAUSASTEIKKO.pdf

Englannin A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä.	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkiелensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

hänelle parhaiten			
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A2.1
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A2.1
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monen tasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A2.1
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas

			osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
--	--	--	---

ESPANJA, A-OPPIMÄÄRÄ

ESPANJA A2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKAT 4-6

Tavoitteet	Sisältöalueet Alleviivatut väliotsikot ovat arviointikriteereitä (ks. erillinen arviointikriteeristö).	Laaja- alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen S1		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	4. luokka <u>Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen</u> - Tutkitaan maailman kielikarttaa. - Havainnoidaan oman lähipiirin ja Rovaniemen monikielisyttä, huomioidaan myös matkailun näkökulma. - Opitaan, missä espanjaa puhutaan äidinkielenä ja millaisissa yhteyksissä sitä Euroopassa käytetään. <u>Kielellinen päättely</u> - Tutkitaan, mitä yhteisiä sanoja espanjan kielessä ja muissa oppilaan osaamissa kielissä on. - Kuunnellaan eri kieliä ja vertaillaan espanjaa niihin. Etsitään eroja ja yhtäläisyyksiä kielten foneettisista piirteistä. <u>Kohdekielisen aineiston löytäminen</u> - Kiinnitetään huomiota siihen, missä kaikkialla oppilaan arjessa ja lähipiirissä voi kuulla ja nähdä espanjaa. 5. luokka <u>Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen</u> - Luodaan käsitystä maailman kielikunnista ja oppilaan osaamien kielten sijoittumisesta niihin. - Tutustutaan espanjan kielen asemaan ja eroavaisuuksiin espanjankielisissä maissa. <u>Kielellinen päättely</u> - Tutkitaan, mitä yhtäläisyyksiä espanjan kielen ja muiden oppilaan osaaminen kielten perusrakenteissa on. <u>Kohdekielisen aineiston löytäminen</u> - Harjoitellaan etsimään yksinkertaista espanjankielistä tietoa erilaisista digitaalisista ympäristöistä, esimerkiksi musiikkiin, urheiluun tai muihin oppilaita kiinnostaviin aiheisiin liittyen. 6. luokka <u>Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen</u>	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuristaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia		L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä		L1, L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa		L2, L3

	- Pohditaan monikielisyyden ja espanjan kielen merkitystä Rovaniemellä ja Lapissa. <u>Kielellinen päättely</u> - Tehdään havaintoja espanjan ja oppilaan äidinkielen välisistä eroista ja yhtäläisyyksistä rakenteissa ja sanastossa. <u>Kohdekielisen aineiston löytäminen</u> - Opetellaan löytämään oppilasta kiinnostavaa espanjankielistä tietoa erilaisista digitaalisista lähteistä. - Käytetään mahdollisimman monipuolisesti erilaisia materiaali-lähteitä ja keskustellaan niiden käyttötavoista.	
Kielenopiskelutaidot S2		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	4. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> - Tehdään näkyväksi se, mitä jo osataan (esimerkiksi kielisalkun, osaamiskartan tai muun kokoavan työkalun avulla). - Harjoitellaan ryhmässä toimimista erilaisissa harjoituksissa ja ympäristöissä, myös digitaalisissa. - Pyritään kannustavaan ja virheitä sallivaan ilmapiiriin. <u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> - Tutustutaan erilaisiin kielenoppimistyyliin ja -tapoihin. Pohditaan, mitkä tavat oppia sopivat itselle parhaiten.	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	5. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> - Pidetään näkyvänä se, mitä jo osataan. - Harjoitellaan kannustavan palautteen antamista. - Tarkkaillaan omaa toimintaa ryhmässä. <u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> - Asetellaan itselle pienen aikavälin oppimis- ja opiskelutavoitteita ja arvioidaan tavoitteiden toteutumista. - Kokeillaan erilaisia tapoja oppia kieliä. Muistetaan eri aistikanavat ja monenlaiset muistiinpainamistavat. Arvioidaan, mitkä tavat ovat itselle sopivimpia. 6. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> - Harjoitellaan monipuolisen palautteen antamista ja vertaisarviointia.	L1, L4, L5, L6

	- Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa toimintaa ryhmässä. Kannustetaan kaikkia toimimaan osana ryhmää. <u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> - Pyritään hyödyntämään itselle sopivimpia kielenoppimistapoja. - Asetetaan oppimistavoitteita ja seurataan niiden toteutumista.	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa S3		
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	4. luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> - Opetellaan vastaamaan itseä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin, esim. nimi, ikä, asuinpaikka, perhe. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> - Pohditaan, miten vuorovaikutustilanteista voi selvitä, jos kieltä osaa vain vähän. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> - Tutustutaan kohteliaaseen tapaan tervehtiä, kiittää, hyvästellä ja kysyä kuulumisia. - Tutustutaan espanjankieliseen tapaan käyttää puhekumppanin nimeä vuorovaikutuksessa.	L2, L4, L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	5.luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> - Harjoitellaan vastaamaan yksinkertaisiin kysymyksiin itselle tärkeistä asioista esim. ystävät, harrastukset, koulu, eläimet, oma koti, ajanilmaukset. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> - Harjoitellaan eleiden ja ilmeiden hyödyntämistä vuorovaikutustilanteissa. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> - Opetellaan pyytämään kohteliaasti. - Käytetään espanjankielisiä kohteliaisuusilmauksia mahdollisimman paljon luokkatilanteissa esim. tervehdykset, kuulumiset ja hyvästelyt.	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	6.luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> - Harjoitellaan erilaisia asioimistilanteita ja toimimista matkustustilanteissa, kuten tien kysymistä ja opastamista, kaupassa tai kahvilassa asioimista, ravintolassa käyntiä. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> - Harjoitellaan puhekumppaniin sekä eleisiin ja ilmeisiin tukeutumista viestintätilanteissa.	L2, L4

	- Pohditaan, miten apuvälineitä (esim. kartta, kuva, ruokalista, digitaaliset apuvälineet) voi hyödyntää viestintätilanteissa. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> - Opitaan, miten espanjankielisissä maissa käytetään teitittelymuotoja. - Harjoitellaan ruokailuun ja ravintolassa käymiseen liittyviä kohteliaita ilmauksia ja tapoja.	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä S3		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	4. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> - Tutustutaan puhuttuihin ja kirjoitettuihin teksteihin, joissa esittäydytään, tervehditään, kerrotaan itsestä ja hyvästellään. - Etsitään oppilaita kiinnostavista aiheista puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä ja etsitään niistä yksinkertaisia tietoja. - Opetellaan tunnistamaan espanjan kielelle tyypillisiä foneettisia piirteitä sekä sana- ja lausepaino. - Opetellaan tunnistamaan espanjan kielen erikoismerkkejä - Pohditaan, miten kuvaa voi hyödyntää tekstin tai sanan ymmärtämisessä. 5. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> - Tulkitaan tekstejä, joiden aiheena on oppilaan lähipiiri, kuten ystävät, harrastukset, koulu, eläimet, oma koti, ajan ilmaukset - Etsitään oppilaita kiinnostavista aiheista tekstejä ja perehdytään niiden pääkohtiin. - Havainnoidaan lausepainoa ja puherytmiä. 6. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> - Kuunnellaan ja luetaan matkustamiseen liittyviä tekstejä, esim. kuulutuksia, aikatauluja, ruokalistoja, hinnastoja. - Havainnoidaan matkustamiseen liittyviä vuorovaikutustilanteita. Muistetaan kaikki aistikanavat ja erilaiset materiaalilähteet. - Havainnoidaan espanjan foneettista tarkekirjoitusta.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä S3		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia	4. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u>	L3, L4, L5, L7

harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	• Harjoitellaan erityisesti ääntämistä sallivassa ja kannustavassa ilmapiirissä. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan digitaalisia apuvälineitä ääntämisen harjoittelussa. • Kiinnitetään erityistä huomiota espanjan kielen suomesta poikkeaviin äänteisiin. • Opetellaan tuottamaan espanjan kirjoitusmerkkejä sekä käsin että sähköisesti. • Luodaan omia pienimuotoisia, aluksi sanatason tuotoksia oppilaita kiinnostavista aiheista, joissa hyödynnetään myös kuvaa, videota tai äänitettä mahdollisuuksien mukaan. • Harjoitellaan esittäytymistä ja itsestä kertomista. 5. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Harjoitellaan kertomaan omasta lähipiiristä, kuten ystävistä, harrastuksista, koulusta, eläimistä, omasta kodista. • Huomioidaan ääntämisessä espanjan kielen ominaispiirteitä ja harjoitellaan ääntämistä monipuolisesti. • Kiinnitetään huomiota keskeisimpiin rakenteisiin omissa tuotoksissa. • Tehdään omia pienimuotoisia tuotoksia monenlaisissa työskentelykokoonpanoissa ja hyödynnetään myös digitaalisia ympäristöjä. • Harjoitellaan pienimuotoista esiintymistä. 6. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Luodaan omia tuotoksia, esim. videoita, audioita tai kirjoitettuja tekstejä ruokailu-, asioimis- ja matkailutilanteista. • Harjoitellaan esiintymistä. • Havainnoidaan keskeisimpien rakenteiden käyttöä omissa tuotoksissa. • Tehdään omia tuotoksia monenlaisissa työskentelykokoonpanoissa ja hyödynnetään myös digitaalisia ympäristöjä.	
---	---	--

ITALIA, A-OPPIMÄÄRÄ

ITALIA A2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKAT 4-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet Alleviivatut väliotsikot ovat arviointikriteereitä (ks. erillinen arviointikriteeristö).	Laaja- alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen S1		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	4. luokka <u>Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen</u> - Tutkitaan maailman kielikarttaa. - Havainnoidaan oman lähipiirin ja Rovaniemen monikielisyyttä, huomioidaan myös matkailun näkökulma. - Opitaan, missä italiaa puhutaan äidinkielenä ja millaisissa yhteyksissä sitä Euroopassa käytetään. <u>Kielellinen päättely</u> - Tutkitaan, mitä yhteisiä sanoja italian kielessä ja muissa oppilaan osaamissa kielissä on. - Kuunnellaan eri kieliä ja vertaillaan italiaa niihin. Etsitään eroja ja yhtäläisyyksiä kielten foneettisista piirteistä. <u>Kohdekielisen aineiston löytäminen</u> - Kiinnitetään huomiota siihen, missä kaikkialla oppilaan arjessa ja lähipiirissä voi kuulla ja nähdä italiaa.	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia		L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä		L1, L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa		L2, L3

	• Tehdään havaintoja italian ja oppilaan äidinkielen välisistä eroista ja yhtäläisyyksistä rakenteissa ja sanastossa. <u>Kohdekielisen aineiston löytäminen</u> • Opetellaan löytämään oppilasta kiinnostavaa italiankielistä tietoa erilaisista digitaalisista lähteistä. • Käytetään mahdollisimman monipuolisesti erilaisia materiaali-lähteitä ja keskustellaan niiden käyttötavoista.	
Kielenopiskelutaidot S2		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	4. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> • Tehdään näkyväksi se, mitä jo osataan (esimerkiksi kielisalkun, osaamiskartan tai muun kokoavan työkalun avulla). • Harjoitellaan ryhmässä toimimista erilaisissa harjoituksissa ja ympäristöissä, myös digitaalisissa. • Pyritään kannustavaan ja virheitä sallivaan ilmapiiriin.	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	<u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> • Tutustutaan erilaisiin kielenoppimistyyliin ja -tapoihin. Pohditaan, mitkä tavat oppia sopivat itselle parhaiten. 5. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> • Pidetään näkyvänä se, mitä jo osataan. • Harjoitellaan kannustavan palautteen antamista. • Tarkkaillaan omaa toimintaa ryhmässä. <u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> • Asetellaan itselle pienen aikavälin oppimis- ja opiskelutavoitteita ja arvioidaan tavoitteiden toteutumista. • Kokeillaan erilaisia tapoja oppia kieliä. Muistetaan eri aistikanavat ja monenlaiset muistiinpainamistavat. Arvioidaan, mitkä tavat ovat itselle sopivimpia. 6. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> • Harjoitellaan monipuolisen palautteen antamista ja vertaisarviointia. • Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa toimintaa ryhmässä. Kannustetaan kaikkia toimimaan osana ryhmää.	L1, L4, L5, L6

	<u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> • Pyritään hyödyntämään itselle sopivimpia kielenoppimistapoja. • Asetetaan oppimistavoitteita ja seurataan niiden toteutumista.	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa S3		
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	4. luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> • Opetellaan vastaamaan itseä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin, esim. nimi, ikä, asuinpaikka, perhe. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> • Pohditaan, miten vuorovaikutustilanteista voi selvittää, jos kieltä osaa vain vähän. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> • Tutustutaan kohteliaaseen tapaan tervehtiä, kiittää, hyvästellä ja kysyä kuulumisia. • Tutustutaan italiankieliseen tapaan käyttää puhekuppanin nimeä vuorovaikutuksessa.	L2, L4, L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	5.luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> • Harjoitellaan vastaamaan yksinkertaisiin kysymyksiin itselle tärkeistä asioista esim. ystävät, harrastukset, koulu, eläimet, oma koti, ajan ilmaukset. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> • Harjoitellaan eleiden ja ilmeiden hyödyntämistä vuorovaikutustilanteissa. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> • Opetellaan pyytämään kohteliaasti. • Käytetään italiankielisiä kohteliaisuusilmauksia mahdollisimman paljon luokkatilanteissa esim. tervehdykset, kuulumiset ja hyvästelyt.	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	6.luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> • Harjoitellaan erilaisia asioimistilanteita ja toimimista matkustustilanteissa, kuten tien kysymistä ja opastamista, kaupassa tai kahvilassa asioimista, ravintolassa käyntiä. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> • Harjoitellaan puhekuppaniin sekä eleisiin ja ilmeisiin tukeutumista viestintätilanteissa. • Pohditaan, miten apuvälineitä (esim. kartta, kuva, ruokalista, digitaaliset apuvälineet) voi hyödyntää viestintätilanteissa. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u>	L2, L4

	• Harjoitellaan ruokailuun ja ravintolassa käymiseen liittyviä kohteliaita ilmauksia ja tapoja. • Tutustutaan teitittelyyn.	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä S3		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	4. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> • Tutustutaan puhuttuihin ja kirjoitettuihin teksteihin, joissa esittäydytään, tervehditään, kerrotaan itsestä ja hyvästellään. • Etsitään oppilaita kiinnostavista aiheista puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä ja etsitään niistä yksinkertaisia tietoja. • Opetellaan tunnistamaan italian kielelle tyypillisiä foneettisia piirteitä sekä sana- ja lausepaino. • Opetellaan tunnistamaan italian kielen erikoismerkkejä • Pohditaan, miten kuvaa tai muuta asiayhteyteen liittyvää apuvälinettä voi hyödyntää tekstin tai sanan ymmärtämisessä. 5. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> • Tulkitaan tekstejä, joiden aiheena on oppilaan lähipiiri, kuten ystävät, harrastukset, koulu, eläimet, oma koti, ajan ilmaukset • Etsitään oppilaita kiinnostavista aiheista tekstejä ja perehdytään niiden pääkohtiin. • Havainnoidaan lausepainoa ja puherytimiä. 6. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> • Kuunnellaan ja luetaan matkustamiseen liittyviä tekstejä, esim. kuulutuksia, aikatauluja, ruokalistoja, hinnastoja. • Havainnoidaan matkustamiseen liittyviä vuorovaikutustilanteita. Muistetaan kaikki aistikanavat ja erilaiset materiaalilähteet. • Havainnoidaan italian foneettista tarkekirjoitusta.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä S3		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja	4. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Harjoitellaan erityisesti ääntämistä sallivassa ja kannustavassa ilmapiirissä. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan digitaalisia apuvälineitä ääntämisen harjoittelussa. • Kiinnitetään erityistä huomiota italian kielen suomesta poikkeaviin äänteisiin.	L3, L4, L5, L7

tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	• Opetellaan tuottamaan italian kirjoitusmerkkejä sekä käsin että sähköisesti. • Luodaan omia pienimuotoisia, aluksi sanatason tuotoksia oppilaita kiinnostavista aiheista, joissa hyödynnetään myös kuvaa, videota tai äänitettä mahdollisuuksien mukaan. • Harjoitellaan esittäytymistä ja itsestä kertomista. 5. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Harjoitellaan kertomaan omasta lähipiiristä, kuten ystävistä, harrastuksista, koulusta, eläimistä, omasta kodista. • Huomioidaan ääntämisessä italian kielen ominaispiirteitä ja harjoitellaan ääntämistä monipuolisesti. • Kiinnitetään huomiota keskeisimpiin rakenteisiin omissa tuotoksissa. • Tehdään omia pienimuotoisia tuotoksia monenlaisissa työskentelykokoonpanoissa ja hyödynnetään myös digitaalisia ympäristöjä. • Harjoitellaan pienimuotoista esiintymistä. 6. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Luodaan omia tuotoksia, esim. videoita, audioita tai kirjoitettuja tekstejä ruokailu-, asioimis- ja matkailutilanteista. • Harjoitellaan esiintymistä. • Havainnoidaan keskeisimpien rakenteiden käyttöä omissa tuotoksissa. • Tehdään omia tuotoksia monenlaisissa työskentelykokoonpanoissa ja hyödynnetään myös digitaalisia ympäristöjä.	
--	---	--

RANSKA, A-OPPIMÄÄRÄ

RANSKA A2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKAT 4-6

Tavoitteet	Sisältöalueet Alleviivatut väliotsikot ovat arviointikriteereitä (ks. erillinen arviointikriteeristö).	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen S1		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja	4. luokka <u>Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen</u>	L2

maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	- Tutkitaan maailman kielikarttaa. - Havainnoidaan oman lähipiirin ja Rovaniemen monikielisyyttä, huomioidaan myös matkailun näkökulma. - Opitaan, missä ranskaa puhutaan äidinkielenä ja millaisissa yhteyksissä sitä Euroopassa käytetään.	
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	<u>Kielellinen päättely</u> - Tutkitaan, mitä yhteisiä sanoja ranskan kielessä ja muissa oppilaan osaamissa kielissä on. - Kuunnellaan eri kieliä ja vertaillaan ranskaa niihin. Etsitään eroja ja yhtäläisyyksiä kielten foneettisista piirteistä. <u>Kohdekielisen aineiston löytäminen</u> - Kiinnitetään huomiota siihen, missä kaikkialla oppilaan arjessa ja lähipiirissä voi kuulla ja nähdä ranskaa.	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	5. luokka <u>Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen</u> - Luodaan käsitystä maailman kielikunnista ja oppilaan osaamien kielten sijoittumisesta niihin. - Tutustutaan ranskan kielen asemaan ja eroavaisuuksiin ranskankielisissä maissa. <u>Kielellinen päättely</u> - Tutkitaan, mitä yhtäläisyyksiä ranskan kielen ja muiden oppilaan osaaminen kielten perusrakenteissa on. <u>Kohdekielisen aineiston löytäminen</u> - Harjoitellaan etsimään yksinkertaista ranskankielistä tietoa erilaisista digitaalisista ympäristöistä, esimerkiksi musiikkiin, urheiluun tai muihin oppilaita kiinnostaviin aiheisiin liittyen.	L1, L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	6. luokka <u>Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen</u> - Pohditaan monikielisyyden ja ranskan kielen merkitystä Rovaniemellä ja Lapissa. <u>Kielellinen päättely</u> - Tehdään havaintoja ranskan ja oppilaan äidinkielen välisistä eroista ja yhtäläisyyksistä rakenteissa ja sanastossa. <u>Kohdekielisen aineiston löytäminen</u> - Opetellaan löytämään oppilasta kiinnostavaa ranskankielistä tietoa erilaisista digitaalisista lähteistä. - Käytetään mahdollisimman monipuolisesti erilaisia materiaali-lähteitä ja keskustellaan niiden käyttötavoista.	L2, L3

Kielenopiskelutaidot S2		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	4. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> • Tehdään näkyväksi se, mitä jo osataan (esimerkiksi kielisalkun, osaamiskartan tai muun kokoavan työkalun avulla). • Harjoitellaan ryhmässä toimimista erilaisissa harjoituksissa ja ympäristöissä, myös digitaalisissa. • Pyritään kannustavaan ja virheitä sallivaan ilmapiiriin. <u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> • Tutustutaan erilaisiin kielenoppimistyylihin ja -tapoihin. Pohditaan, mitkä tavat oppia sopivat itselle parhaiten.	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	5. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> • Pidetään näkyvänä se, mitä jo osataan. • Harjoitellaan kannustavan palautteen antamista. • Tarkkaillaan omaa toimintaa ryhmässä. <u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> • Asetellaan itselle pienen aikavälin oppimis- ja opiskelutavoitteita ja arvioidaan tavoitteiden toteutumista. • Kokeillaan erilaisia tapoja oppia kieliä. Muistetaan eri aistikanavat ja monenlaiset muistiinpainamistavat. Arvioidaan, mitkä tavat ovat itselle sopivimpia. 6. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> • Harjoitellaan monipuolisen palautteen antamista ja vertaisarviointia. • Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa toimintaa ryhmässä. Kannustetaan kaikkia toimimaan osana ryhmää. <u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> • Pyritään hyödyntämään itselle sopivimpia kielenoppimistapoja. • Asetetaan oppimistavoitteita ja seurataan niiden toteutumista.	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa S3		
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella	4. luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u>	L2, L4, L5, L7

eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	Opetellaan vastaamaan itseä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin, esim. nimi, ikä, asuinpaikka, perhe. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u>	
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	- Pohditaan, miten vuorovaikutustilanteista voi selvitä, jos kieltä osaa vain vähän. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> - Tutustutaan kohteliaaseen tapaan tervehtiä, kiittää, hyvästellä ja kysyä kuulumisia. - Tutustutaan ranskankieliseen tapaan käyttää puhekumppanin nimeä vuorovaikutuksessa.	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	5.luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> - Harjoitellaan vastaamaan yksinkertaisiin kysymyksiin itselle tärkeistä asioista esim. ystävät, harrastukset, koulu, eläimet, oma koti, ajanilmaukset. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> - Harjoitellaan eleiden ja ilmeiden hyödyntämistä vuorovaikutustilanteissa. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> - Opetellaan pyytämään kohteliaasti. - Käytetään ranskankielisiä kohteliaisuusilmauksia mahdollisimman paljon luokkatilanteissa esim. tervehdykset, kuulumiset ja hyvästelyt. 6.luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> - Harjoitellaan erilaisia asioimistilanteita ja toimimista matkustustilanteissa, kuten tien kysymistä ja opastamista, kaupassa tai kahvilassa asioimista, ravintolassa käyntiä. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> - Harjoitellaan puhekumppaniin sekä eleisiin ja ilmeisiin tukeutumista viestintätilanteissa. - Pohditaan, miten apuvälineitä (esim. kartta, kuva, ruokalista, digitaaliset apuvälineet) voi hyödyntää viestintätilanteissa. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> - Opitaan, miten ranskankielisissä maissa käytetään teitittelymuotoja. - Harjoitellaan ruokailuun ja ravintolassa käymiseen liittyviä kohteliaita ilmauksia ja tapoja.	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä S3		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia	4. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u>	L4

puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	• Tutustutaan puhuttuihin ja kirjoitettuihin teksteihin, joissa esittäydytään, tervehditään, kerrotaan itsestä ja hyvästellään. • Etsitään oppilaita kiinnostavista aiheista puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä ja etsitään niistä yksinkertaisia tietoja. • Opetellaan tunnistamaan ranskan kielelle tyypillisiä foneettisia piirteitä sekä sana- ja lausepaino. • Opetellaan tunnistamaan ranskan kielen erikoismerkkejä • Pohditaan, miten kuvaa voi hyödyntää tekstin tai sanan ymmärtämisessä. 5. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> • Tulkitaan tekstejä, joiden aiheena on oppilaan lähipiiri, kuten ystävät, harrastukset, koulu, eläimet, oma koti, ajan ilmaukset • Etsitään oppilaita kiinnostavista aiheista tekstejä ja perehdytään niiden pääkohtiin. • Havainnoidaan lausepainoa ja puherytimiä. 6. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> • Kuunnellaan ja luetaan matkustamiseen liittyviä tekstejä, esim. kuulutuksia, aikatauluja, ruokalistoja, hinnastoja. • Havainnoidaan matkustamiseen liittyviä vuorovaikutustilanteita. Muistetaan kaikki aistikanavat ja erilaiset materiaaalilähteet. • Havainnoidaan ranskan foneettista tarkekirjoitusta.	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä S3		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	4. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Harjoitellaan erityisesti ääntämistä sallivassa ja kannustavassa ilmapiirissä. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan digitaalisia apuvälineitä ääntämisen harjoittelussa. • Kiinnitetään erityistä huomiota ranskan kielen suomesta poikkeaviin äänteisiin. • Opetellaan tuottamaan ranskan kirjoitusmerkkejä sekä käsin että sähköisesti. • Luodaan omia pienimuotoisia, aluksi sanatason tuotoksia oppilaita kiinnostavista aiheista, joissa hyödynnetään myös kuvaa, videota tai äänitettä mahdollisuuksien mukaan.	L3, L4, L5, L7

	• Harjoitellaan esittäytymistä ja itsestä kertomista. 5. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Harjoitellaan kertomaan omasta lähipiiristä, kuten ystävistä, harrastuksista, koulusta, eläimistä, omasta kodista. • Huomioidaan ääntämisessä ranskan kielen ominaispiirteitä ja harjoitellaan ääntämistä monipuolisesti. • Kiinnitetään huomiota keskeisimpiin rakenteisiin omissa tuotoksissa. • Tehdään omia pienimuotoisia tuotoksia monenlaisissa työskentelykokoonpanoissa ja hyödynnetään myös digitaalisia ympäristöjä. • Harjoitellaan pienimuotoista esiintymistä. 6. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Luodaan omia tuotoksia, esim. videoita, audioita tai kirjoitettuja tekstejä ruokailu-, asioimis- ja matkailutilanteista. • Harjoitellaan esiintymistä. • Havainnoidaan keskeisimpien rakenteiden käyttöä omissa tuotoksissa. • Tehdään omia tuotoksia monenlaisissa työskentelykokoonpanoissa ja hyödynnetään myös digitaalisia ympäristöjä.	
--	--	--

SAKSA, A-OPPIMÄÄRÄ

SAKSA A2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKAT 4-6

Tavoitteet	Sisältöalueet Alleviivatut väliotsikot ovat arviointikriteereitä (ks. erillinen arviointikriteeristö).	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen S1		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	4. luokka <u>Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen</u> • Tutkitaan maailman kielikarttaa. • Havainnoidaan oman lähipiirin ja Rovaniemen monikielisyyttä, huomioidaan myös matkailun näkökulma. • Opitaan, missä saksaa puhutaan äidinkielenä ja millaisissa yhteyksissä sitä Euroopassa käytetään.	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli-		L1, L2

ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	<u>Kielellinen päättely</u> - Tutkitaan, mitä yhteisiä sanoja saksan kielessä ja muissa oppilaan osaamissa kielissä on. - Kuunnellaan eri kieliä ja vertaillaan saksaa niihin. Etsitään eroja ja yhtäläisyyksiä kielten foneettisista piirteistä. <u>Kohdekielisen aineiston löytäminen</u> - Kiinnitetään huomiota siihen, missä kaikkialla oppilaan arjessa ja lähipiirissä voi kuulla ja nähdä saksaa.	
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	5. luokka <u>Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen</u> - Luodaan käsitystä maailman kielikunnista ja oppilaan osaamien kielten sijoittumisesta niihin. - Tutustutaan saksan kielen asemaan ja eroavaisuuksiin Saksassa, Sveitsissä ja Itävallassa.	L1, L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	<u>Kielellinen päättely</u> - Tutkitaan, mitä yhtäläisyyksiä saksan kielen ja muiden oppilaan osaaminen kielten perusrakenteissa on. <u>Kohdekielisen aineiston löytäminen</u> - Harjoitellaan etsimään yksinkertaista saksankielistä tietoa erilaisista digitaalisista ympäristöistä, esimerkiksi musiikkiin, urheiluun tai muihin oppilaita kiinnostaviin aiheisiin liittyen. 6. luokka <u>Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen</u> - Pohditaan monikielisuuden ja saksan kielen merkitystä Rovaniemellä ja Lapissa. <u>Kielellinen päättely</u> - Tehdään havaintoja saksan ja oppilaan äidinkielen välisistä eroista ja yhtäläisyyksistä rakenteissa ja sanastossa. <u>Kohdekielisen aineiston löytäminen</u> - Opetellaan löytämään aiempaa täsmällisemmin oppilasta kiinnostavaa saksankielistä tietoa erilaisista digitaalisista lähteistä. - Käytetään mahdollisimman monipuolisesti erilaisia materiaali-lähteitä ja keskustellaan niiden käyttötavoista.	L2, L3
Kielenopiskelutaidot S2		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa	4. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u>	L1, L3

tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	• Tehdään näkyväksi se, mitä jo osataan (esimerkiksi kielisalkun, osaamiskartan tai muun kokoavan työkalun avulla). • Harjoitellaan ryhmässä toimimista erilaisissa harjoituksissa ja ympäristöissä, myös digitaalisissa. • Pyritään kannustavaan ja virheitä sallivaan ilmapiiriin.	
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	<u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> • Tutustutaan erilaisiin kielenoppimistyyliin ja -tapoihin. Pohditaan, mitkä tavat oppia sopivat itselle parhaiten. 5. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> • Pidetään näkyvänä se, mitä jo osataan. • Harjoitellaan kannustavan palautteen antamista. • Tarkkaillaan omaa toimintaa ryhmässä. <u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> • Asetetaan itselle pienen aikavälin oppimis- ja opiskelutavoitteita ja arvioidaan tavoitteiden toteutumista. • Kokeillaan erilaisia tapoja oppia kieliä. Muistetaan eri astikanavat ja monenlaiset muistiinpainamistavat. Arvioidaan, mitkä tavat ovat itselle sopivimpia. 6. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> • Harjoitellaan monipuolisen palautteen antamista ja vertaisarviointia. • Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa toimintaa ryhmässä. Kannustetaan kaikkia toimimaan osana ryhmää. <u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> • Pyritään hyödyntämään itselle sopivimpia kielenoppimistapoja. • Asetetaan oppimistavoitteita ja seurataan niiden toteutumista.	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa S3		
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista	4. luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u>	L2, L4, L5, L7

viestintää ja vuorovaikutusta	Opetellaan vastaamaan itseä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin, esim. nimi, ikä, asuinpaikka, perhe, harrastukset.	
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	<u>Viestintästrategioiden käyttö</u> Pohditaan, miten vuorovaikutustilanteista voi selvitä, jos kieltä osaa vain vähän. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u>	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	- Tutustutaan kohteliaaseen tapaan tervehtiä, kiittää, hyvästellä ja kysyä kuulumisia. - Tutustutaan saksankieliseen tapaan käyttää puhekumppanin nimeä tervehtiessä. 5.luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> - Harjoitellaan vastaamaan yksinkertaisiin kysymyksiin itselle tärkeistä asioista esim. ystävät, harrastukset, koulu, eläimet, oma koti, ajanilmaukset. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> - Harjoitellaan eleiden ja ilmeiden hyödyntämistä vuorovaikutustilanteissa. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> - Opetellaan pyytämään kohteliaasti. - Käytetään saksankielisiä kohteliaisuusilmauksia mahdollisimman paljon luokkatilanteissa, esim. "bitte", tervehdykset, kuulumiset ja hyvästelyt. - Opitaan, mitkä ovat tavallisimpia tervehtimis- ja hyvästelytapoja Itävallassa ja Sveitsissä. 6.luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> - Harjoitellaan erilaisia asioimistilanteita ja toimimista matkustustilanteissa, kuten tien kysymistä ja opastamista, kaupassa tai kahvilassa asioimista, ravintolassa käyntiä. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> - Harjoitellaan puhekumppaniin sekä eleisiin ja ilmeisiin tukeutumista viestintätilanteissa. - Pohditaan, miten apuvälineitä (esim. kartta, kuva, ruokalista, digitaaliset apuvälineet) voi hyödyntä viestintätilanteissa. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> - Opitaan, miten saksankielisissä maissa käytetään teittelymuotoja. - Harjoitellaan ruokailuun ja ravintolassa käymiseen liittyviä kohteliaita ilmauksia (möchte, hätte gern, bitte ym.) ja tapoja.	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä S3		

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	4. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> • Tutustutaan puhuttuihin ja kirjoitettuihin teksteihin, joissa esittäydytään, tervehditään, kerrotaan itsestä ja hyvästellään. • Valitaan yhdessä oppilaita kiinnostavista aiheista puhuttuja ja kirjoitettuja Saksaan ja sen kulttuuriin liittyviä tekstejä. • Opetellaan tunnistamaan saksan kielelle tyypillisiä foneettisia piirteitä sekä sana- ja lausepaino. • Opetellaan tunnistamaan ü ja ß. • Pohditaan, miten kuvaa tai muuta asiayhteyteen liittyvää apuvälinettä voi hyödyntää tekstin tai sanan ymmärtämisessä. 5. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> • Tulkitaan tekstejä, joiden aiheena on oppilaan lähipiiri, kuten ystävät, harrastukset, koulu, eläimet, oma koti, ajan ilmaukset sekä Sveitsi ja Itävalta. • Etsitään oppilaita kiinnostavista aiheista tekstejä ja perehdytään niiden pääkohtiin. • Havainnoidaan lausepainoa ja puherytmiä. • Havainnoidaan, miltä saksa kuulostaa Sveitsissä ja Itävallassa. 6. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> • Kuunnellaan ja luetaan matkustamiseen liittyviä tekstejä, esim. kuulutuksia, aikatauluja, ruokalistoja, hinnastoja. • Havainnoidaan matkustamiseen liittyviä vuorovaikutustilanteita. Muistetaan kaikki aistikanavat ja erilaiset materiaalilähteet. • Havainnoidaan saksan foneettista tarkekirjoitusta.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä S3		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	4. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Harjoitellaan erityisesti ääntämistä sallivassa ja kannustavassa ilmapiirissä. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan digitaalisia apuvälineitä ääntämisen harjoittelussa. • Kiinnitetään erityistä huomiota saksan kielen suomesta poikkeaviin äänteisiin kuten sch, ch, r ja diftongit. • Opetellaan tuottamaan ü ja ß sekä käsin että sähköisesti.	L3, L4, L5, L7

	• Luodaan omia pienimuotoisia, aluksi sanatason tuotoksia oppilaita kiinnostavista aiheista, joissa hyödynnetään myös kuvaa, videota tai äänitettä mahdollisuuksien mukaan. • Harjoitellaan esittäytymistä ja itsestä kertomista. 5. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Harjoitellaan kertomaan omasta lähipiiristä, kuten ystävistä, harrastuksista, koulusta, eläimistä, omasta kodista. • Huomioidaan ääntämisessä saksan kielen ominaispiirteitä ja harjoitellaan ääntämistä monipuolisesti. • Kiinnitetään huomiota keskeisiin rakenteisiin omissa tuotoksissa. • Tehdään omia pienimuotoisia tuotoksia monenlaisissa työskentelykokoonpanoissa ja hyödynnetään myös digitaalisia ympäristöjä. • Harjoitellaan pienimuotoista esiintymistä. 6. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Luodaan omia tuotoksia, esim. videoita, audioita tai kirjoitettuja tekstejä ruokailu-, asioimis- ja matkailutilanteista. • Harjoitellaan esiintymistä. • Havainnoidaan keskeisimpien rakenteiden oikeellisuus omissa tuotoksissa. • Tehdään omia tuotoksia monenlaisissa työskentelykokoonpanoissa ja hyödynnetään myös digitaalisia ympäristöjä.	
--	--	--

VENÄJÄ, A-OPPIMÄÄRÄ

VENÄJÄ A2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKAT 4-6

Tavoitteet	Sisältöalueet Alleviivatut väliotsikot ovat arviointikriteereitä (ks. erillinen arviointikriteeristö).	Laaja- alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen S1		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	4. luokka <u>Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen</u> - Tutkitaan maailman kielikarttaa. - Havainnoidaan oman lähipiirin ja Rovaniemen monikielisyttä, huomioidaan myös matkailun näkökulma. - Opitaan, missä venäjää puhutaan äidinkielenä ja millaisissa yhteyksissä sitä Euroopassa käytetään. <u>Kielellinen päättely</u> - Tutkitaan, mitä yhteisiä sanoja venäjän kielessä ja muissa oppilaan osaamissa kielissä on. - Kuunnellaan eri kieliä ja vertaillaan venäjää niihin. Etsitään eroja ja yhtäläisyyksiä kielten foneettisista piirteistä. <u>Kohdekielisen aineiston löytäminen</u> - Kiinnitetään huomiota siihen, missä kaikkialla oppilaan arjessa ja lähipiirissä voi kuulla ja nähdä venäjää. 5. luokka <u>Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen</u> - Luodaan käsitystä maailman kielikunnista ja oppilaan osaamien kielten sijoittumisesta niihin. <u>Kielellinen päättely</u> - Tutkitaan, mitä yhtäläisyyksiä venäjän kielen ja muiden oppilaan osaaminen kielten perusrakenteissa on. <u>Kohdekielisen aineiston löytäminen</u> - Harjoitellaan etsimään yksinkertaista venäjänkielistä tietoa erilaisista digitaalisista ympäristöistä, esimerkiksi musiikkiin, urheiluun tai muihin oppilaita kiinnostaviin aiheisiin liittyen. 6. luokka <u>Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen</u> - Pohditaan monikielisuuden ja venäjän kielen merkitystä Rovaniemellä ja Lapissa.	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuristaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia		L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä		L1, L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa		L2, L3

	<u>Kielellinen päättely</u> • Tehdään havaintoja venäjän ja oppilaan äidinkielen välisistä eroista ja yhtäläisyyksistä rakenteissa ja sanastossa. <u>Kohdekielisen aineiston löytäminen</u> • Opetellaan löytämään aiempaa täsmällisemmin oppilasta kiinnostavaa venäjänkielistä tietoa erilaisista digitaalisista lähteistä. • Käytetään mahdollisimman monipuolisesti erilaisia materiaali-lähteitä ja keskustellaan niiden käyttötavoista.	
Kielenopiskelutaidot S2		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	4. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> • Tehdään näkyväksi se, mitä jo osataan (esimerkiksi kielisalkun, osaamiskartan tai muun kokoavan työkalun avulla). • Harjoitellaan ryhmässä toimimista erilaisissa harjoituksissa ja ympäristöissä, myös digitaalisissa. • Pyritään kannustavaan ja virheitä sallivaan ilmapiiriin. <u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> • Tutustutaan erilaisiin kielenoppimistyyliihin ja -tapoihin. Pohditaan, mitkä tavat oppia sopivat itselle parhaiten.	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	5. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> • Pidetään näkyväksi se, mitä jo osataan. • Harjoitellaan kannustavan palautteen antamista. • Tarkkaillaan omaa toimintaa ryhmässä. <u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> • Asetellaan itselle pienen aikavälin oppimis- ja opiskelutavoitteita ja arvioidaan tavoitteiden toteutumista. • Kokeillaan erilaisia tapoja oppia kieliä. Muistetaan eri aistikanavat ja monenlaiset muistiinpainamistavat. Arvioidaan, mitkä tavat ovat itselle sopivimpia. 6. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> • Harjoitellaan monipuolisen palautteen antamista ja vertaisarviointia. • Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa toimintaa ryhmässä. Kannustetaan kaikkia toimimaan osana ryhmää.	L1, L4, L5, L6

	<u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> • Pyritään hyödyntämään itselle sopivimpia kielenoppimistapoja. • Asetetaan oppimistavoitteita ja seurataan niiden toteutumista.	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa S3		
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	4. luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> • Opetellaan vastaamaan itseä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin, esim. nimi, ikä, asuinpaikka, perhe, harrastukset. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> • Pohditaan, miten vuorovaikutustilanteista voi selvitä, jos kieltä osaa vain vähän. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> • Tutustutaan kohteliaaseen tapaan tervehtiä, kiittää, hyvästellä ja kysyä kuulumisia.	L2, L4, L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	5.luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> • Harjoitellaan vastaamaan yksinkertaisiin kysymyksiin itselle tärkeistä asioista esim. ystävät, harrastukset, koulu, eläimet, oma koti, ajanilmaukset. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> • Harjoitellaan eleiden ja ja ilmeiden hyödyntämistä vuorovaikutustilanteissa. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> • Opetellaan pyytämään kohteliaasti. • Käytetään venäjänkielisiä kohteliaisuusilmauksia mahdollisimman paljon luokkatilanteissa. 6.luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> • Harjoitellaan erilaisia asioimistilanteita ja toimimista matkustustilanteissa, kuten tien kysymistä ja opastamista, kaupassa tai kahvilassa asioimista, ravintolassa käyntiä. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> • Harjoitellaan puhekumppaniin sekä eleisiin ja ilmeisiin tukeutumista viestintätilanteissa. • Pohditaan, miten apuvälineitä (esim. kartta, kuva, ruokalista, digitaaliset apuvälineet) voi hyödyntä viestintätilanteissa. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> • Harjoitellaan kohteliaista kielenkäyttöä. • Harjoitellaan ruokailuun ja ravintolassa käymiseen liittyviä kohteliaita ilmauksia.	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan		

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä S3		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	4. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> - Opetellaan tunnistamaan kyrilliset paino- ja kirjoituskirjaimet. - Tutustutaan puhuttuihin ja kirjoitettuihin teksteihin, joissa esittäydytään, tervehditään, kerrotaan itsestä ja hyvästellään. - Etsitään oppilaita kiinnostavista aiheista puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä ja etsitään niistä yksinkertaisia tietoja. - Opetellaan tunnistamaan venäjän kielelle tyypillisiä foneettisia piirteitä. - Pohditaan, miten kuvaa tai muuta asiayhteyteen liittyvää apuvälinettä voi hyödyntää tekstin tai sanan ymmärtämisessä. 5. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> - Tulkitaan tekstejä, joiden aiheena on oppilaan lähipiiri, kuten ystävät, harrastukset, koulu, eläimet, oma koti, ajan ilmaukset. - Etsitään oppilaita kiinnostavista aiheista tekstejä ja perehdytään niiden pääkohtiin. - Havainnoidaan lausepainoa ja puherytmiä. 6. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> - Kuunnellaan ja luetaan matkustamiseen liittyviä tekstejä, esim. kuulutuksia, aikatauluja, ruokalistoja, hinnastoja ja menneistä tapahtumista kertovia tekstejä. - Havainnoidaan matkustamiseen liittyviä vuorovaikutustilanteita. Muistetaan kaikki aistikanavat ja erilaiset materiaalilähteet. - Havainnoidaan venäjän foneettista tarkekirjoitusta.	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä S3		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin	4. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> - Opetellaan tuottamaan kyrilliset aakkoset sekä käsin että sähköisesti. - Harjoitellaan erityisesti ääntämistä sallivassa ja kannustavassa ilmapiirissä. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan digitaalisia apuvälineitä ääntämisen harjoittelussa.	L3, L4, L5, L7

sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	• Kiinnitetään erityistä huomiota venäjän suomesta poikkeaviin äänteisiin. • Luodaan omia pienimuotoisia, aluksi sanatason tuotoksia oppilaita kiinnostavista aiheista, joissa hyödynnetään myös kuvaa, videota tai äänitettä mahdollisuuksien mukaan. • Harjoitellaan esittäytymistä ja itsestä kertomista. 5. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Harjoitellaan kertomaan omasta lähipiiristä, kuten ystävästä, harrastuksista, koulusta, eläimistä, omasta kodista. • Huomioidaan ääntämisessä venäjän kielen ominaispiirteitä ja harjoitellaan ääntämistä monipuolisesti. • Kiinnitetään huomiota keskeisiin rakenteisiin omissa tuotoksissa. • Tehdään omia pienimuotoisia tuotoksia monenlaisissa työskentelykokoonpanoissa ja hyödynnetään myös digitaalisia ympäristöjä. • Harjoitellaan pienimuotoista esiintymistä. 6. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Luodaan omia tuotoksia, esim. videoita, audioita tai kirjoitettuja tekstejä ruokailu-, asioimis- ja matkailutilanteista. • Harjoitellaan esiintymistä. • Havainnoidaan keskeisimpien rakenteiden oikeellisuus omissa tuotoksissa. • Tehdään omia tuotoksia monenlaisissa työskentelykokoonpanoissa ja hyödynnetään myös digitaalisia ympäristöjä.	
--	---	--

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Esimerkkejä työtavoista ja oppimisympäristöistä: pari- ja ryhmätehtävät, draama, pelit, leikit, laulut, nauhoittaminen, videointi, tieto- ja viestintäteknologiset apuvälineet ja sovellukset ja oppimisympäristöt, näyttötyöskentely (esim. kielisalkku, portfolio), ajankohtaisten teemojen ja tapahtumien seuraaminen verkkoa hyödyntäen, kansainvälinen yhteistyö, kontaktit kohdekieltä äidinkielenä puhuviin, arki- ja lähiympäristön hyödyntäminen, yhteistyö yhdistysten, järjestöjen ja matkailuyritysten kanssa, vierailut, vierailijat.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolustusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarviointin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Oppiaineen arvioinnissa käytettävä kielitaidon arviointiasteikko löytyy osoitteesta:

http://www.oph.fi/download/111628_KIELITAIDON_TASOJEN_KUVAUSASTEIKKO.pdf

Vieraan kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielenä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.
T6 ohjata oppilasta ottamaan	S2	Kielenopiskelutavoitteet	Oppilas asettaa tavoitteita

vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten		den asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3 T7 – T9
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvälinettä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

SAAMEN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

SAAME A2-OPPIMÄÄRÄ

Rovaniemen alueella asuu noin 800 saamelaista. Saamen kielen opetusta A-2 kielenä tarjotaan kaikille siitä kiinnostuneille oppilaille. Saamen kielen opetusta Rovaniemen alueella voidaan antaa pohjoissaamen kielessä ja inari-, - tai koltansaamenkielellä mahdollisuuksien mukaan. Opetus on lähi- tai etäopetusta. Saamen kieltä voi opiskella Rovaniemellä myös perusopetusta täydentävänä opetuksena.

Tarpeen mukaisesti opetussuunnitelmaa voidaan soveltaa pohjois-, inarin- tai koltansaamen opetuksessa.

SAAME

VUOSILUOKAT 4-6

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
	Alleviivatut väliotsikot ovat arviointikriteereitä (kts. erillinen arviointikriteeristö).	
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen S1		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	4. luokka <u>Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen</u> - Tutkitaan maailman kielikarttaa. - Tutustutaan saamen kielten asemaan - Havainnoidaan oman lähipiirin ja Rovaniemen monikielisyyttä, huomioidaan saamenkielen mahdollisuudet paikallisessa ja Pohjoismaisessa kontekstissa. - Opitaan, missä saamea puhutaan äidinkielenä <u>Kielellinen päättely</u> - Tutkitaan, mitä yhteisiä sanoja saamen kielessä ja muissa oppilaan osaamissa kielissä on. - Kuunnellaan eri kieliä ja vertaillaan saamea niihin. Etsitään eroja ja yhtäläisyyksiä kielten foneettisista piirteistä. <u>Kohdekielisen aineiston löytäminen</u> - Kiinnitetään huomiota siihen, missä kaikkialla oppilaan arjessa ja lähipiirissä voi kuulla ja nähdä saamea. - Tutustutaan Rovaniemen kirjastojen saamenkieliseen tarjontaan 5. luokka <u>Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen</u> - Luodaan käsitystä maailman kielikunnista ja oppilaan osaamien kielten sijoittumisesta niihin.	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia		L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä		L1, L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa		L2, L3

	<u>Kielellinen päättely</u> - Tutkitaan, mitä yhtäläisyyksiä saamen kielen ja muiden oppilaan osaaminen kielten perusrakenteissa on. <u>Kohdekielisen aineiston löytäminen</u> - Harjoitellaan etsimään yksinkertaista saamenkielistä tietoa erilaisista digitaalisista ympäristöistä, esimerkiksi musiikkiin tai muihin oppilaita kiinnostaviin aiheisiin liittyen. 6. luokka <u>Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen</u> - Pohditaan monikielisyyden ja saamen kielen merkitystä Rovaniemellä, Lapissa ja Pohjoismaissa <u>Kielellinen päättely</u> - Tehdään havaintoja saamen ja oppilaan äidinkielen välisistä eroista ja yhtäläisyyksistä rakenteissa ja sanastossa. <u>Kohdekielisen aineiston löytäminen</u> - Opetellaan löytämään aiempaa täsmällisemmin oppilasta kiinnostavaa saamenkielistä tietoa erilaisista digitaalisista lähteistä. - Käytetään mahdollisimman monipuolisesti erilaisia materiaali-lähteitä ja keskustellaan niiden käyttötavoista.	
Kielenopiskelutaidot S2		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	4. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> - Tehdään näkyväksi se, mitä jo osataan (esimerkiksi kielisalkun, osaamiskartan tai muun kokoavan työkalun avulla). - Harjoitellaan ryhmässä toimimista erilaisissa harjoituksissa ja ympäristöissä, myös digitaalisissa. - Pyritään kannustavaan ja virheitä sallivaan ilmapiiriin. <u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> - Tutustutaan erilaisiin kielenoppimistyyliin ja -tapoihin. Pohditaan, mitkä tavat oppia sopivat itselle parhaiten. 5. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> - Pidetään näkyvänä se, mitä jo osataan. - Harjoitellaan kannustavan palautteen antamista.	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten		L1, L4, L5, L6

	- Tarkkaillaan omaa toimintaa ryhmässä. <u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> - Asetellaan itselle pienen aikavälin oppimis- ja opiskelutavoitteita ja arvioidaan tavoitteiden toteutumista. - Kokeillaan erilaisia tapoja oppia kieliä. Muistetaan eri aistikanavat ja monenlaiset muistiinpainamistavat. Arvioidaan, mitkä tavat ovat itselle sopivimpia. 6. luokka <u>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</u> - Harjoitellaan monipuolisen palautteen antamista ja vertaisarviointia. - Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa toimintaa ryhmässä. Kannustetaan kaikkia toimimaan osana ryhmää. <u>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen</u> - Pyritään hyödyntämään itselle sopivimpia kielenoppimistapoja. - Asetetaan oppimistavoitteita ja seurataan niiden toteutumista.	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa S3		
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	4. luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> - Opetellaan vastaamaan itseä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin, esim. nimi, ikä, asuinpaikka, perhe, harrastukset. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> - Pohditaan, miten vuorovaikutustilanteista voi selvitä, jos kieltä osaa vain vähän. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> - Tutustutaan kohteliaaseen tapaan tervehtiä, kiittää, hyvästellä ja kysyä kuulumisia. 5.luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> - Harjoitellaan vastaamaan yksinkertaisiin kysymyksiin itselle tärkeistä asioista esim. ystävät, harrastukset, koulu, eläimet, oma koti, ajanilmaukset. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> - Harjoitellaan eleiden ja ja ilmeiden hyödyntämistä vuorovaikutustilanteissa. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> - Opetellaan pyytämään kohteliaasti.	L2, L4, L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä		L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan		L2, L4

	- Käytetään saamenkielisiä kohteliaisuusilmauksia mahdollisimman paljon luokkatilanteissa. 6.luokka <u>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</u> - Harjoitellaan erilaisia asioimistilanteita ja toimimista matkustustilanteissa, kuten tien kysymistä ja opastamista, kaupassa tai kahvilassa asioimista, ravintolassa käyntiä. <u>Viestintästrategioiden käyttö</u> - Harjoitellaan puhekumppaniin sekä eleisiin ja ilmeisiin tukeutumista viestintätilanteissa. - Pohditaan, miten apuvälineitä (esim. kartta, kuva, ruokalista, digitaaliset apuvälineet) voi hyödyntää viestintätilanteissa. <u>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</u> - Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä. - Harjoitellaan ruokailuun ja ravintolassa käymiseen liittyviä kohteliaita ilmauksia.	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä S3		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	4. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> - Opetellaan tunnistamaan saamen kielen kirjaimet. - Tutustutaan puhuttuihin ja kirjoitettuihin teksteihin, joissa esittäydytään, tervehditään, kerrotaan itsestä ja hyvästellään. - Etsitään oppilaita kiinnostavista aiheista puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä ja etsitään niistä yksinkertaisia tietoja. - Opetellaan tunnistamaan saamen kielelle tyypillisiä foneettisia piirteitä. - Pohditaan, miten kuvaa tai muuta asiayhteyteen liittyvää apuvälinettä voi hyödyntää tekstin tai sanan ymmärtämisessä. 5. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u> - Tulkitaan tekstejä, joiden aiheena on oppilaan lähipiiri, kuten ystävät, harrastukset, koulu, eläimet, oma koti, ajan ilmaukset. - Etsitään oppilaita kiinnostavista aiheista tekstejä ja perehdytään niiden pääkohtiin. - Havainnoidaan lausepainoa ja puherytmiä. 6. luokka <u>Tekstien tulkintataidot</u>	L4

	• Kuunnellaan ja luetaan matkustamiseen liittyviä tekstejä, esim. kuulutuksia, aikatauluja, ruokalistoja, hinnastoja ja menneistä tapahtumista kertovia tekstejä. • Havainnoidaan matkustamiseen liittyviä vuorovaikutustilanteita. Muistetaan kaikki aistikanavat ja erilaiset materiaalityypit. • Havainnoidaan saamen foneettista tarkekirjoitusta.	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä S3		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	4. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Opetellaan tuottamaan aakkoset sekä käsin että sähköisesti. • Harjoitellaan erityisesti ääntämistä sallivassa ja kannustavassa ilmapiirissä. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan digitaalisia apuvälineitä ääntämisen harjoittelussa. • Kiinnitetään erityistä huomiota saamen suomen poikkeaviin äänteisiin. • Luodaan omia pienimuotoisia, aluksi sanatason tuotoksia oppilaita kiinnostavista aiheista, joissa hyödynnetään myös kuvaa, videota tai äänitettä mahdollisuuksien mukaan. • Harjoitellaan esittäytymistä ja itsestä kertomista. 5. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Harjoitellaan kertomaan omasta lähipiiristä, kuten ystävistä, harrastuksista, koulusta, eläimistä, omasta kodista. • Huomioidaan ääntämisessä saamen kielen ominaispiirteitä ja harjoitellaan ääntämistä monipuolisesti. • Kiinnitetään huomiota keskeisiin rakenteisiin omista tuotoksista. • Tehdään omia pienimuotoisia tuotoksia monenlaisissa työskentelykokoonpanoissa ja hyödynnetään myös digitaalisia ympäristöjä. • Harjoitellaan pienimuotoista esiintymistä. 6. luokka <u>Tekstien tuottamistaidot</u> • Luodaan omia tuotoksia, esim. videoita, audioita tai kirjoitettuja tekstejä ruokailu-, asioimis- ja matkailutilanteista. • Harjoitellaan esiintymistä.	L3, L4, L5, L7

	• Havainnoidaan keskeisimpien rakenteiden oikeellisuus omissa tuotoksissa. • Tehdään omia tuotoksia monenlaisissa työskentelykokoonpanoissa ja hyödynnetään myös digitaalisia ympäristöjä.	
--	---	--

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan saamen kieliä sekä suomen kieltä ja joitakin muita suomalais-ugrilaisia kieliä yhdistäviin keskeisiin piirteisiin. Keskustellaan kielten sukulaisuussuhteista erityisesti luokassa tai koulussa puhuttujen tai opiskeltujen kielten osalta. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa saamen kielten puhuma-alueesta ja saamen kielten asemasta. Tutustutaan paikalliseen saamelaiskulttuuriin. Kiinnitetään huomiota siihen, mikä on yhteistä kaikille kielille ja miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja ja tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen. Ohjataan oppilaita huomaamaan saamenkielinen kieliympäristö.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstiä, taito tuottaa tekstiä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan saamen kieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä saamenkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa sekä saamen kielen puhuma-alueella ja saamelaisten kotiseutualueella. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen ja avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään saamenkielistä aineistoa. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä ja puhumista.

Saamen kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Saamen kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Esimerkkejä työtavoista ja oppimisympäristöistä: pari- ja ryhmätehtävät, draama, pelit, leikit, laulut, nauhoittaminen, videointi, tieto- ja viestintäteknologiset apuvälineet ja sovellukset ja

oppimisympäristöt, näyttötyöskentely (esim. kielisalkku, portfolio), ajankohtaisten teemojen ja tapahtumien seuraaminen verkkoa hyödyntäen, kansainvälinen yhteistyö, kontaktit kohdekieltä äidinkielenä puhuviin, arki- ja lähiympäristön hyödyntäminen, yhteistyö yhdistysten, järjestöjen ja matkailuyritysten kanssa, vierailut, vierailijat.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Saamen kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää saamen kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin, myös itse- ja vertaisarviointin keinoin, ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Oppiaineen arvioinnissa käytettävä kielitaidon arviointiasteikko löytyy osoitteesta:

http://www.oph.fi/download/111628_KIELITAIDON_TASOJEN_KUVAUSASTEIKKO.pdf

Saamen kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 virittää oppilaan kiinnostus lähiympäristön, saamelaisalueen, Suomen ja Pohjoismaiden kielellistä ja kulttuurista runsautta kohtaan ja herättää oppilaassa kiinnostusta hänen omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa kohtaan	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan saamen kielten asemaa alkuperäiskansan kielinä sekä tutustuttaa oppilasta paikalliseen, elävään saamelaiskulttuuriin	S1	Saamen kielten merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, miksi Suomessa puhutaan saamea ja tuntee saamen kielten moninaisuutta
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S2	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja saamen kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä saamen kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa	S2	Opiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintä teknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten			
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutustilanteissa			Taitotaso A1.3
T7järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvaramaa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

rakenteisiin			
--------------	--	--	--

26.3.4 MATEMATIIKKA

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 3–6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

MATEMATIIKKA VUOSILUOKKA 3

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohde
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	Ajattelun taidot Luvut ja laskutoimitukset Algebra Geometria ja mittaaminen Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	L1, L3, L5	
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	Ajattelun taidot Luvut ja laskutoimitukset Algebra Geometria ja mittaaminen Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	L1, L4	opittujen asioiden yhteydet
T3 ohjata oppilasta		L1, L2,	matemaattinen

kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta		L4, L5	ilmaisu päättelytaito
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen		L1, L2, L4, L5	matemaattiset ratkaisut ja päätelmät
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä		L1, L4, L5	ongelmanratkaisutaidot
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoa arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä		L1, L3	taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	Ajattelun taidot Luvut ja laskutoimitukset Algebra Geometria ja mittaaminen Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	L1, L4	matemaattisten käsitteiden ja merkintöjen käyttö

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	Luvut ja laskutoimitukset • lukualue 0-1000 • erilaisten konkreettisten välineiden moninainen käyttö ymmärryksen tukena • vahvistetaan ymmärrystä yhteen- ja vähennyslaskun yhteydestä sekä yhteenlaskun liitännäisyydestä ja vaihdannaisuudesta • opetellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja ensin lukualueella 0-100 ja myöhemmin lukualueella 0-10 • opetellaan pyöristämään lukuja ja arvioimaan tuloksen suuruusluokka • varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen sekä joukkomallilla että pinta-alamallilla ja opitaan kertotaulut 6-9 • vahvistetaan kertotaulut 2-5 • kertolaskualgoritmi (yksinumeroinen kertoja; ilman muistinumeroa) • opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- ja ositusjakotilanteissa hyödyntäen konkreettisia välineitä • opetellaan kerto- ja jakolaskun yhteys	L1, L4	kymmenjärjestelmän periaatteiden hallitseminen
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	Luvut ja laskutoimitukset Algebra Vahvistetaan lukusuoran käsitettä ja tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta. Jatketaan lukujonoja säännön mukaan. • opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen suuruusvertailuja sekä yhteen- ja vähennyslaskuja samannimisillä murtoluvuilla. • tutustutaan negatiivisiin kokonaislukuihin lämpömittarin avulla.	L1, L4	positiivisten rationaalilukujen ja negatiivisten kokonaislukujen käytön hallinta

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	Luvut ja laskutoimitukset • harjaannutetaan monipuolisesti peruslaskutoimitusten päässä laskutaitoja eri tilanteissa lukualueella 0-1000	L1, L3, L6	päässä laskutaidot Kirjallinen laskutaito
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	Geometria ja mittaaminen • rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita • luokitellaan tasokuvioita sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia	L4, L5	taito luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	Geometria ja mittaaminen • ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu • harjoitellaan yksikkömuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä • pituus: km, m, cm • massa: kg, g • tilavuus: l, dl • kellonajat, tutustuminen 60-järjestelmään • harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen	L1, L3, L6	taito valita sopiva mittaväline, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä mittayksikkömuunnosten hallitseminen
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys • kehitetään oppilaiden taitoa kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä • tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja pylväsdiagrammien avulla	L4, L5	taito laatia ja tulkita taulukoita ja diagrammeja
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	Ajattelun taidot • suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä	L1, L4, L5, L6	ohjelmointitaidot

MATEMATIIKKA
VUOSILUOKKA 4

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja- alainen osaaminen	Arvioinnin kohde
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	Ajattelun taidot Luvut ja laskutoimitukset Algebra Geometria ja mittaaminen Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	L1, L3, L5	
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	Ajattelun taidot Luvut ja laskutoimitukset Algebra Geometria ja mittaaminen Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	L1, L4	opittujen asioiden yhteydet
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta		L1, L2, L4, L5	matemaattinen ilmaisu päättelytaito
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen		L1, L2, L4, L5	matemaattiset ratkaisut ja päätelmät
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä		L1, L4, L5	ongelmanratkaisutaidot
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä		L1, L3	taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta	Ajattelun taidot	L1, L4	matemaattisten

käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	Luvut ja laskutoimitukset Algebra Geometria ja mittaaminen Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys		käsitteiden ja merkintöjen käyttö
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	Luvut ja laskutoimitukset • lukualue 0-10 000 • erilaisten konkreettisten välineiden moninainen käyttö ymmärryksen tukena • yhteen- ja vähennyslaskualgoritmien osaamisen varmentaminen • oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan • varmistetaan kertotaulujen 2-10 osaaminen. Kertolaskualgoritmi (kaksinumeroinen kertoja; muistinumeron käyttäminen) • jakolasku- käsitteen varmistaminen ja lukuyksiköittäin jakaminen • vahvistetaan ymmärrystä kerto- ja jakolaskun yhteydestä	L1, L4	kymmenjärjestelmän periaatteiden hallitseminen
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	Luvut ja laskutoimitukset • vahvistetaan murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja sekä suuruusvertailuja samannimisillä murtoluvuilla. • opetellaan murto- ja desimaaliluvun yhteys. • pohjustetaan negatiivisen kokonaisluvun käsitettä	L1, L4	positiivisten rationaalilukujen ja negatiivisten kokonaislukujen käytön hallinta
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	Luvut ja laskutoimitukset • harjaannutetaan monipuolisesti peruslaskutoimitusten päässä laskutaitoja eri tilanteissa lukualueella 0-10 000	L1, L3, L6	päässä laskutaidot kirjallinen laskutaito
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja	Geometria ja mittaaminen • rakennetaan, piirretään,	L4, L5	taito luokitella ja tunnistaa kappaleita

kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita • luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin • luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia • vahvistetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. • harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista • käsitellään koordinaatistosta ensimmäinen neljännes • tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. • mitataan ja lasketaan kuvioiden piirejä ja suorakulmioiden pinta-aloja (neliösenttimetri, neliömetri)		ja kuvioita
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	Geometria ja mittaaminen Vahvistetaan oppilaiden ymmärrystä mittayksikköjärjestelmästä • harjoitellaan yksikkömuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä: pituus: km, m, cm, mm massa: t, kg, g tilavuus: l, dl, ml • harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen	L1, L3, L6	taito valita sopiva mittaväline, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä mittayksikkömuunnosten hallitseminen
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys • kehitetään oppilaiden taitoa kerätä tietoa järjestelmällisesti. • tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden sekä pylväs- ja viivadiagrammien avulla	L4, L5	taito laatia ja tulkita taulukoita ja diagrammeja
T14 innostaa oppilasta	Ajattelun taidot	L1, L4,	ohjelmointitaidot

laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	• suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä	L5, L6	
---	---	---------------	--

MATEMATIIKKA
VUOSILUOKKA 5

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohde
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	Ajattelun taidot Luvut ja laskutoimitukset Algebra Geometria ja mittaaminen Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	L1, L3, L5	
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	Ajattelun taidot Luvut ja laskutoimitukset Algebra Geometria ja mittaaminen Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	L1, L4	opittujen asioiden yhteydet
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta		L1, L2, L4, L5	kysymysten esittäminen ja päättelytaidot
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen		L1, L2, L4, L5	ratkaisujen ja päätelmien esittäminen
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä		L1, L4, L5	ongelmanratkaisutaidot
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoa arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä		L1, L3	taito arvioida ratkaisuja
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja	Ajattelun taidot Luvut ja laskutoimitukset Algebra Geometria ja mittaaminen	L1, L4	matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö

merkintöjä	Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys		
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	Luvut ja laskutoimitukset • kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä • lukujen luokittelua ja järjestämistä • luonnollisella luvulla kertominen ja jakaminen • kertolasku: kaksinumeroinen kertoja • jakolasku: harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista tilanteissa, joissa jako ei mene tasan • ohjataan oppilaita pyöristämään lukuja, laskemaan likiarvoilla sekä arvioimaan tuloksen suuruusluokka	L1, L4	kymmenjärjestelmän ymmärtäminen
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	Luvut ja laskutoimitukset • murtoluvut: laventaminen ja supistaminen, erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku • jakolaskun ja murtolukumerkinnän välisen yhteyden harjoittelu • tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta, jatketaan lukujonoja säännön mukaan Algebra • tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen • tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla	L1, L4	lukukäsite: positiivisten rationaalilukujen ja negatiivisten kokonaislukujen käytön hallinta
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	Luvut ja laskutoimitukset • harjaannutetaan monipuolisesti peruslaskutoimitusten päässä laskutaitoa sekä kirjallista esittämistä	L1, L3, L6	laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen päässä lasku-

			taidot kirjallinen laskutaito
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	Geometria ja mittaaminen • rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita • luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin • luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia • vahvistetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä • perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään • harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista • mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioden piirejä ja pinta-aloja • laajennetaan koordinaatisto kaikkiin neljänneksiin • tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen, ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta	L4, L5	geometrian käsitteet ja geometrian ominaisuuksien havainnointi: taito luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita mittakaavan ymmärtäminen suoran ja pisteen suhteen symmetristen kuvioden tunnistaminen taito laskea pinta-aloja ja tilavuuksia
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittaushavainnon suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	Geometria ja mittaaminen • harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustulosten arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen • ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu • harjoitellaan yksikkömuunnoksia yleisimmin käytetyillä	L1, L3, L6	mittaaminen: taito valita sopiva mittaväline, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyys mittayksikkömuunnosten hallitseminen

	mittayksiköillä		
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys • kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoja järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla • tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella pääättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen tai varma	L4, L5	taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta: taito laatia ja tulkita taulukoita ja diagrammeja taito laskea keskiarvoja ja määrittää tyyppiarvoja
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä	Ajattelun taidot • suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä	L1, L4, L5, L6	ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä

MATEMATIIKKA

VUOSILUOKKA 6

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohde
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta.	Ajattelun taidot Luvut ja laskutoimitukset Algebra Geometria ja mittaaminen Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	L1, L3, L5	
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	Ajattelun taidot Luvut ja laskutoimitukset Algebra Geometria ja mittaaminen Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	L1, L4	opittujen asioiden yhteydet
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja		L1, L2, L4, L5	kysymysten esittäminen ja päättelytaidot

päätelmiä havaintojensa pohjalta			
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen		L1, L2, L4, L5	ratkaisujen ja päätelmien esittäminen
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä		L1, L4, L5	ongelmanratkaisutaidot
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoa arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä		L1, L3	taito arvioida ratkaisuja
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	Ajattelun taidot Luvut ja laskutoimitukset Algebra Geometria ja mittaaminen Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	L1, L4	matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	Luvut ja laskutoimitukset Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä. • peruslaskutoimitusten varmentaminen, laskulausekkeiden kirjoittaminen • vahvistetaan opittua taitoa lukuyksiköittäin jakamisesta tilanteissa, joissa jako ei mene tasan • ohjataan oppilaita pyöristämään lukuja, laskemaan likiarvoilla sekä arvioimaan tuloksen suuruusluokka	L1, L4	kymmenjärjestelmän ymmärtäminen
T9 tukea oppilasta	Luvut ja laskutoimitukset	L1, L4	lukukäsite:

lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	Murtolukulaskujen varmentaminen • murtolukujen kertominen ja jakaminen • pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä sekä harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa • hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä Algebra • tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta. Jatketaan lukujonoja säännön mukaan • tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen • tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla		positiivisten rationaalilukujen ja negatiivisten kokonaislukujen käytön hallinta
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	Luvut ja laskutoimitukset • harjaannutetaan monipuolisesti peruslaskutoimitusten päässä laskutaitoa sekä kirjallista esittämistä	L1, L3, L6	laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen päässä laskutaidot kirjallinen laskutaito
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometriisiin käsitteisiin	Geometria ja mittaaminen • tutustutaan suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin • luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin • luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia • vahvistetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä • perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään • harjoitellaan kulmien	L4, L5	geometrian käsitteet ja geometrian ominaisuuksien havainnointi: taito luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita mittakaavan ymmärtäminen suoran ja pisteen suhteen symmetristen kuvioiden tunnistaminen taito laskea pinta-aloja ja tilavuuksia

	piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista • lasketaan piirejä, pinta-aloja ja tilavuuksia. • harjoitellaan koordinaatiston käyttöä. • tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen • ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta • tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoissa ja pienennöksissä • ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä		
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys • tietojen kerääminen, muuntaminen ja esittäminen käyttökelpoisessa muodossa • diagrammien tulkinta • käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo. • tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen tai varma	L4, L5	taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta: taito laatia ja tulkita taulukoita ja diagrammeja taito laskea keskiarvoja ja määrittää tyyppiarvoja
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmia graafisessa ohjelmointi-ympäristössä	Ajattelun taidot • suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointi-ympäristössä	L1, L4, L5, L6	ohjelmointi graafisessa ohjelmointi-ympäristössä

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosenttien käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välisiä yhteyksiä.

S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja pääättelemällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioden pintoja ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja

diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelämällä, onko tapahtuma mahdollon, mahdollinen vai varma.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Matematiikan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan	S1-S5		Ei vaikuta arvion tai arvosanan

innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuva ja itseluottamusta			muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5	Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5	Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen	S2	Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

laskutoimitusten ominaisuuksia			
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittaushuhteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4	Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiä.
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

26.3.5 YMPÄRISTÖOPPI

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 3-6 ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

YMPÄRISTÖOPPI
VUOSILUOKAT 3-6

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkitykselliseksi itselleen	3.-6. lk: • Monipuolista ympäristöopin opiskelua. • Korostetaan oppilaan omaa luonnontieteellisten asioiden havainnointia ja kokemuseräistä oppimista. • Pyritään opiskelemaan mahdollisimman paljon erilaisissa ympäristöissä.	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	3.-6. lk: • Opetellaan tunnistamaan omaa oppimista tukevia asioita. • Kannustetaan ahkeruuteen ja pitkäjänteiseen, tavoitteelliseen työskentelyyn.	L1, L7
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	3. lk: • Havainnoidaan ja tutkitaan säännöllisesti elollista ja elotonta luontoa. • Tunnistetaan rakennettu ja sosiaalinen ympäristö. • Kierrätys kotona ja koulussa. • Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin • Tunnistetaan luonnon monimuotoisuutta. 4. lk: • Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin. • Ympäristöystävällinen kulutus ja jätteen vähentäminen. 5. lk: • Ympäristöystävällinen ja eettinen kuluttaminen. • Luonnonvarojen kestävä käyttö. • Terveiden edistäminen. 6. lk: • Luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö. • Terveiden edistäminen.	L3, L7

	• Oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. • Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, luontoon ja yhteiskuntaan. • Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. • Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla. Kierrätys kotona ja koulussa kaikilla luokka-asteilla. Monikulttuurisessa maailmassa eläminen kaikilla luokka-asteilla. Pilke	
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	3.-6. lk: • Ikäkaudella sopivia tutkimuksia säännöllisesti kaikilla luokka-asteilla. • Dokumentoinnin ja raportoinnin vaatimukset kasvavat opintojen edetessä. • Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Esim. Sää, vuodenajat, kasvin kasvattaminen, luontohavaintopäiväkirja, sähköiset havaintosivut, seurantatutkimukset, pitkäaikaiset luonnon seurantaprojektit.	L1, L5, L7
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	3.-6. lk: • Elinympäristössä kiinnitetään huomioita elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. • Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen eri vaiheita.	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä	3.-6. lk: • Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. • Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita.	L2, L3, L5

innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	Esim. polkupyörän toiminta ja huolto, kodin yksinkertaiset koneet ja sähkölaitteet, harrastusvälineet ja -laitteet.	
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	3.-6. lk: Verkkoturvallisuus, Netiketti. 3. lk: • Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: Liikennesäännöt liikenneturvallisuus sekä kouluympäristön turvallisuuteen. Pyöräilykypärän käyttäminen. • Harjoitellaan toimintaa ensiapu- ja vaaratilanteissa: 112, pienten haavojen hoito, nenäverenvuoto. 4. lk: • Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: Koulu- ja kotiympäristön turvallisuus. • Harjoitellaan toimintaa ensiapu- ja vaaratilanteissa: Verenvuodon tyrehdytys, verestä puhuminen, tutustuminen ensiapuvälineisiin/ensiapulaukkuun. 5. lk: • Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja. Pyöräilykypärän käyttäminen. • Harjoitellaan toimintaa ensiapu- ja vaaratilanteissa: Toiminta onnettomuustilanteissa, 3K:n ensiapu. 6. lk: • Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja. • Harjoitellaan toimintaa ensiapu- ja vaaratilanteissa: Sairaskohtaukset, myrkytykset, päihteet, tajuttoman ensiapu, elvytys (vähintään näytetään) paloturvallisuus, sähköturvallisuus Kiusaamisen ehkäisy; fyysinen ja henkinen koskemattomuus jatkuvasti esillä kaikilla luokka-asteilla sekä tarvittaessa erilaisissa tilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille. Turvallisuusteemoja käsitellään vuosittain. SPR	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	3.-6. lk: • Retket lähimaastoon ikäkausi huomioiden kaikilla luokka-asteilla. Maastossa opetellaan havainnoimaan ympäristöä monipuolisesti ja sopivin osin tehdään tutkimuksia, kirjataan havaintoja sekä tehdään pidemmän ajan seurantaa.	L3

	• Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisesta huolehtimista. • Havainnoidaan kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä, myös hyvinvoinnin näkökulmasta. • Harjoitellaan kartan käyttöä. • Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Oman koulun sijainti huomioiden retkeillään ensin koulun lähimaastossa mahdollisuuksien mukaan piiriä laajentaen. Käytetään hyväksi mahdollisuuksia retkeillä kotiseudun monissa luontokohteissa, esim. Arktikum, Pilke, GTK, Vaattunki, luontopolut, lintutornit.	
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	3.-6. lk: • Oppimistehtäviä ja -sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. • Harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Esim. omat vastuualueet retkillä ja tutkimustehtävissä, oppilaille selkeät roolit.	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	3.-6. lk: • Toteutuu kaikilla luokka-asteilla monipuolisesti ja ikäkauden mukaisesti.	L4, L5
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimin- taa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	3. lk: • Havainnoidaan kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä: Koulun ja kodin lähiympäristö. 4. lk: • Tutustutaan ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin. 5. lk: • Eläinten ja kasvien lisääntyminen. • Yhteyttäminen. 6. lk: • Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. • Luonnon monimuotoisuus.	L1

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	3. lk: • Esim. veden kiertokulku. 4. lk: • Esim. ihmisen ravinto. 5. lk: • Esim. ravintoketjut, yhteyttäminen, palaminen. 6. lk: • Esim. luonnon monimuotoisuus.	L1, L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	3.-6. lk: • Monipuolisesti joka luokka-asteella ikäkauden mukaisesti: Ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeinen näkökulma on luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Säännöllinen median seuraaminen, esim. paikallislehti.	L2, L4, L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	Kasvin kasvattaminen, kasvuolosuhteiden muuttaminen.	L1
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	3. lk: • Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen luonnonympäristöä, merkittävimpiä kaupunkeja ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurin moninaisuuden arvostaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediaa. 4. lk: • Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Pohjoismaiden ja Baltian luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurin moninaisuuden arvostaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen	L1, L5

	rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediala. 5. lk: • Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Euroopan ja muiden maanosien (Pohjois- ja Etelä-Amerikka, valtameret) luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediala. 6. lk: • Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Euroopan ja muiden maanosien (Aasia ja Afrikka) luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurin moninaisuuden arvostaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediala.	
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	3.-6. lk: • Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan kaikilla luokka-asteilla ikäkaudelle sopivasti niin että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. • Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa fysiikan käsitteillä ja malleilla. 5. lk: • Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. • Tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. • Painovoima, kitka, ilman- ja vedenvastus. • Tutkitaan ääni- ja valoilmiötä 6. lk: • Tutustutaan uusiutuviin ja uusiutumattomiin luonnonvaroihin, maapallon energiavarat ja energian säästäminen. • Sähkö, Kemijoki Oy	L1
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja	5. lk:	L1

selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	• Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. • Luonnonvesien tutkiminen, veden laatu, happamuus. • Alkuaineet ja yhdisteet. 6. lk: • Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. • Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. • Aineiden erottamismenetelmiä. • Elinympäristön aineiden ja tuotteiden alkuperä, ominaisuudet ja elinkaari.	
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänskulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	3.-6. lk: • Tavoite toteutuu kaikilla luokka-asteilla ikäkauden ja aiheeseen sopivien teemojen avulla. Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. • Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. • Harjoitellaan terveellisiä elämäntapoja, ravinnon ja liikunnan merkitystä. 5. lk: • Murrosikä; omat ajatukset, tarpeet, asenteet ja arvot. Tunteiden tunnistaminen, ilmaisu ja säätely. • Ihmisen rakenne, keskeiset elintoiminnot, kehityksen vaiheet ja murrosikä. Kehityksen yksilöllisyys. • Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. • Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. • Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. 6. lk: • Terveystä huolehtiminen, terveelliset elämäntavat, terveellinen ravinto.	L1, L3

	• Päihde- ja huumausaineet: ominaisuudet, haitat, asennekasvatus.	
--	---	--

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Minä ihmisenä: Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvatoimia esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediala.

S4 Ympäristön tutkiminen: Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmioita. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskeissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan vain muutamaa osa-aluetta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämis ehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakua ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi myös tiedonalojen osaaminen.

Ympäristöopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6	Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.
Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta	S1-S6	Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä,

hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä			ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnot ja kehityksen.
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemaansa alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.

T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveystottumustaan arjessa.	S1-S3, S6	Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumusten tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämänkulun eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

26.3.6 USKONTO

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseenoppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelevaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinuskko, muut uskonnot ja uskonnottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perusteleamiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Evangelis-luterilaisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyylilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetuksiin ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kulusta sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kulaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänskysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perusteleamiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

VUOSILUOKAT 3-4

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
	Sisältöalueet merkitty taulukkoon otsikolla. Sisältöteksti löytyy taulukon yläpuolelta. Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.	

	Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista.	
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	Suhde omaan uskontoon 3.luokalla: • Vanhan testamentin keskeiset kertomukset • kymmenen käskyä ja kultainen sääntö • kirkkovuoden keskeiset juhlat 4.luokalla: • Jeesuksen elämä ja opetukset uudessa testamentissa • seurakunnan toiminta ja näkyminen ympäristössä • kirkkovuoden keskeiset juhlat Mahdolliset työtavat 3. - 4. luokalla: • opetuksessa hyödynnetään kerronnallisuutta, draamallisuutta ja kokemuksellisuutta myös digitaalisten oppimisympäristöjen avulla. • oppitunneilla seurataan kirkkovuoden kiertoa. • hengelliset laulut ja virret	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	Suhde omaan uskontoon 3. luokalla: • oppilas osallistuu koulun kirkollisiin juhliin • yhteistyö Rovaniemen seurakunnan kanssa 4.luokalla: • tutustutaan luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan • yhteistyö Rovaniemen seurakunnan kanssa Mahdollisia työtapoja: • vierailut Rovaniemen seurakunnassa, kirkossa • seurakunnan työntekijöiden vierailut koulussa	L1, L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	Suhde omaan uskontoon ja Uskontojen maailma 3. -4. luokilla: Pohditaan Raamatun kertomusten vertauskuvallisuutta sekä niiden sanatonta viestintää.	L2, L3, L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	3. luokalla: • Raamatun käytön perusteet • digiraamattu • tiedon etsiminen yhdessä opettajan ja toisten oppilaiden kanssa 4.luokalla: • jatketaan Raamatun käytön harjoittelua, myös verkkoraamatun • tiedon etsiminen yhdessä toisten oppilaiden kanssa myös digitaalisista lähteistä • tiedon luotettavuuden pohtimista	L4, L5, L6

	Mahdollisia työtapoja vuosiluokilla: • pienimuotoisia projekteja yksin ja yhdessä eri työtapoja hyödyntäen • ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa oppilaiden kiinnostuksen mukaan	
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	3. -4. luokalla: Osallistutaan koulun erilaisiin omaan uskontoon ja toisiin uskontoihin liittyviin yhteisiin tilanteisiin ja harjoitellaan niissä asianmukaista ja hyvää käyttäytymistä. • oppilas tuntee pyhän käsitteen ja osaa yhdistää sen Raamattuun ja uskontoon • käyttäytyminen ja toimiminen uskonnollisissa tilaisuuksissa	L2, L5, L6
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	Uskontojen maailma ja Hyvä elämä 3. - 4. luokalla: Tutustutaan YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen Vietetään Lapsen oikeuksien päivää 20.11. mahdollisuuksien mukaan siten, että oppilaat itse suunnittelevat ja vaikuttavat päivän/oppitunnin sisältöön. • UNICEF:n nettisivut • oppilas vähemmistön jäsenenä, koulun vähemmistöryhmiä	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	Uskontojen maailma ja Hyvä elämä 3.- 4. luokalla: Oppilas pohtii ja arvioi tekemiään valintoja. • miten toiset vaikuttavat mielipiteisiin • omien tekojen seuraukset • omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta Mahdollisia työtapoja: Seurataan ajankohtaisia, eettisiä kysymyksiä ikätason mukaisesti ja keskustellaan niistä. Opetellaan ottamaan vastuuta omista teoista ja sanoista vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Vastuu omista teoista myös sähköisissä ympäristöissä.	L1, L3, L6
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	Hyvä elämä 3.- 4. luokalla: Jokainen oppilas nähdään persoonallisena yksilönä kannustaen ja ohjaten omatoimisuuteen, itsenäiseen ajatteluun ja kunnioittavaan suhtautumiseen itseään ja muita kohtaan.	

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO
VUOSILUOKAT 5-6

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	Suhde omaan uskontoon 5. luokalla: Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus • protestanttinen-, ortodoksinen ja katolinen kirkko sekä Suomen herätysliikkeet • tutustutaan kirkollisiin toimituksiin • opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia • Raamatun käytön harjoittelu, digiraamattu 6. luokalla: • tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina • Raamatun käyttö koko ajan ikäkaudelle sopivalla tavalla • Raamatun rakenne, verkkoraamatun käyttö Mahdollisia työtapoja: Opetuksessa hyödynnetään kerronnallisuutta, draamallisuutta ja kokemuksellisuutta. Oppitunneilla seurataan kirkkovuoden kiertoa.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	Suhde omaan uskontoon 5. luokalla: • seurakunnan toimitukset • kirkkovuoden kulku • kirkon työmuodot • kirkkotaide ja -musiikki 6. luokalla: Syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. • kirkko uskonnollisena rakennuksena • kirkkoarkkitehtuuri ja siihen liittyvä symboliikka • virret ja muu hengellinen musiikki • mahdollisuuksien mukaan tehdään virtuaalivierailuja kirkkorakennuksiin Mahdollisia työtapoja: Virtuaalivierailut, vierailu Rovaniemen kirkkoon, seurakunnan työntekijän vierailu koululla.	L1, L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan	Suhde omaan uskontoon ja Uskontojen maailma 5. ja 6. luokalla:	L2, L3, L4

uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	Tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyyllilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan, uskontodialogiin ja symboliikkaan.	
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	5. - 6.luokalla: Tiedon etsiminen monipuolisista lähteistä ja tiedon luotettavuuden pohtiminen. Oppilas osaa käyttää Raamattua ja verkkoraamattua. • ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa • monipuolinen ja kriittinen median käyttö	L4, L5, L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	Suhde omaan uskontoon ja Uskontojen maailma 5. luokalla: Oppilas tuntee kirkon synnyn vaiheita ja Suomen katsomuksellisia juuria ja nykytilaa. Tutustutaan Suomen suurimpiin uskonnollisiin yhteisöihin ja omassa koulussa opetettaviin katsomuksiin. • oman koulun uskontoja ja katsomuksia sekä uskonottomuus • ortodoksinen uskonto ja vierailu Rovaniemen ortodoksisessa kirkossa • mahdollisuuksien mukaan yhteistyö paikallisten herätysliikkeiden kanssa 6. luokalla: Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Tutustutaan Euroopan uskontoihin ja uskonnollisiin yhteisöihin. Tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonottomuutta. • uskonpuhdistuksen aika Euroopassa ja Suomessa Mahdollisia työmuotoja: sähköiset materiaalit, vierailut kirkkoihin	L1, L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	Uskontojen maailma ja Hyvä elämä 6. luokalla: • tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin ja erottaviin tekijöihin • koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt	L2

	• Suomen ja Euroopan uskonnollinen ja katsomuksellinen nykytila, sen taustaa ja uskonnottomuutta Mahdollisia työmuotoja: sähköiset materiaalit, virtuaalivierailut.	
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	5.- 6. luokalla: Osallistutaan koulun erilaisiin omaan uskontoon ja toisiin uskontoihin liittyviin yhteisiin tilanteisiin ja harjoitellaan niissä asianmukaista ja hyvää käyttäytymistä. • oppilas tuntee pyhän käsitteen ja osaa yhdistää sen Raamattuun ja uskontoon. • käyttäytyminen ja toimiminen uskonnollisissa tilaisuvierauksissa	L2, L5, L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	5.-6. luokalla: Oppilas tunnistaa eri uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita. • keskustelutaidot ja kunnioittava vuorovaikutus	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	Uskontojen maailma ja Hyvä elämä Tutustutaan YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen Vietetään Lapsen oikeuksien päivää 20.11. mahdollisuuksien mukaan siten, että oppilaat itse suunnittelevat ja vaikuttavat päivän/oppitunnin sisältöön. • UNICEFin nettisivut • oppilas vähemmistön jäsenenä, koulun vähemmistöryhmiä Mahdollisia työtapoja: • vierailijat luokassa esimerkiksi UNICEF, Plan, sähköinen materiaali	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	Uskontojen maailma ja Hyvä elämä 5.-6.luokalla: Pohditaan elämään vaikuttavia arvoja ja valintoja, sekä niiden vaikutusta omaan elämään. Huomioiden myös vaikutukset ympäristöön ja muihin ihmisiin. • mitkä asiat vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiini • miten itse vaikutan toisiin • vastuu omista teoista huomioiden myös digitaaliympäristö • pakolaisuus • globaalivastuu, kestäväkehitys Asioiden käsittely syvenee kuudennella luokalla. Asioiden	L1, L3, L6

	käsittelyssä huomioidaan lasten ikätaaso. Mahdollisia työtapoja: sähköinen materiaali, vierailijat luokassa, SPR Rovaniemen osasto, Plan-lähettiläs, diakoniatyön esittely, pari- ja ryhmätyöskentelyt, väittelyharjoitukset	
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	• eettistä pohdintaa pohjautuen Raamatun kertomuksiin ja arjen kokemuksiin • omien ajatusten ja mielipiteiden kertominen • tunteista puhuminen • empatiataidot • vuorovaikutustaidot, kunnioittava suhtautuminen toiseen Taitoja syvennetään kuudennella luokalla. Mahdollisia työtapoja: pari- ja ryhmäkeskustelut	L1, L4, L6, L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	Hyvä elämä 5.-6.luokalla: Kannustetaan ja ohjataan omatoimisuuteen, itsenäiseen ajatteluun ja kunnioittavaan suhtautumiseen itseään ja toisia kohtaan. • itseluottamuksen vahvistaminen	

ORTODOKSINEN USKONTO

Ortodoksisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteerit ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksisen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonnottomuutta elämäntapa- ja elämäntieteen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen.

S3 Hyvä elämä: Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämännäkemyksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalia vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsenoikeuksien sopimuksen merkityksestä.

ORTODOKSINEN USKONTO
VUOSILUOKAT 3-4

Tavoitteet	Sisältöalueet Sisältöalueet merkitty taulukkoon otsikolla. Sisältöteksti löytyy taulukon yläpuolelta. Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista.	Laaja-alainen osaaminen	Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista.
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 3. luokalla: • Raamattu pyhänä kirjana, VT ja UT • Jumalan liitto ihmisen kanssa Vanhassa Testamentissa: patriarkat ja Uudessa Testamentissa: Kristus • Jeesuksen opetuksia ja ihmetekoja • pääsiäinen 4.luokalla: • Kristuksen elämä ja opetus evankeliumeissa • Kristus: ihminen ja Jumala • joulua ja Teofania • pääsiäinen ja pääsiäisen jumalanpalvelukset • oppilaan suojeluspyhä ja hänen elämäkertansa • oman seurakunnan pyhät ja niihin liittyvät kertomukset; p. Apostoli Andreas, Trifon Petsamolainen, Feodorit Kuolalainen, Petsamon luostarin marttyyrit	L1	3. luokalla: Opetuksessa hyödynnetään kerronnallisuutta, draamallisuutta ja kokemuksellisuutta. Oppitunneilla seurataan kirkkovuoden kiertoa. 4.luokalla: Opetuksessa hyödynnetään kerronnallisuutta, draamallisuutta ja kokemuksellisuutta. Oppitunneilla seurataan kirkkovuoden kiertoa. • Pääsiäisajan jumalanpalvelus
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 3. luokalla: • Ajan pyhittäminen: juhlan ja arjen vuorottelu • ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus • alkurukoukset ja paastorukous • liturgia • ehtoollisen mysteerio • tavallisimpia kirkkoveisuja • kirkkorakennus • kodinpyhitys, kiitosrukoushetket, panihida 4.luokalla: • ortodoksinen	L1, L2	3. luokalla: Perehdytään ortodoksiseen jumalanpalvelusperinteeseen koululaisjumalanpalveluksiin osallistumalla. Kirkon toimintaan ja pyhäkköön tutustutaan vierailujen ja vierailijoiden avulla. Opiskellaan toiminnallisesti ja yhteisöllisesti sekä

	koululaisjumalanpalvelus • erilaisia pyhäkköjä ja kirkkorakennuksia • kirkollista esineistöä, reliikki • vierailu p. apostoli Andreaksen kirkossa • mysteeriot pääpiirteissään • katumus, rippi-isä ja hengellinen ohjaus • paasto • Ajan pyhittäminen: juhlan ja arjen vuorottelu, kirkkovuosi		etsitään tietoa monipuolisesti erilaisia lähteitä käyttäen. Oppitunneilla seurataan kirkkovuoden kiertoa. 4.luokalla: Perehdytään ortodoksiseen jumalanpalvelusperinteeseen koululaisjumalanpalveluksiin osallistumalla. Kirkon toimintaan ja pyhäkköön tutustutaan vierailujen ja vierailijoiden avulla. Opiskellaan toiminnallisesti ja yhteisöllisesti sekä etsitään tietoa monipuolisesti erilaisia lähteitä käyttäen. Oppitunneilla seurataan kirkkovuoden kiertoa.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2 3. luokalla: • VT: profetioita ja vertauksia Kristuksesta ja Neitsyt Mariasta • UT: vertaukset Jeesuksen opetuksessa • kirkollisten ja ortodoksisten tapojen merkitys: esim. ristinmerkki, kumarrukset, kaularisti 4.luokalla: • kirkkorakennus: eteinen, kirkkosali ja alttari ja niiden symboliikkaa • Papiston vaatteet • ikonostaasi • jumalanpalvelusten toimitusten symboliikkaa: esim. suitsutus,	L2, L3, L4	3. luokalla: Tutustutaan toiminnallisesti kirkkorakennuksiin sekä niiden esineistöihin. Jollei ole mahdollista vierailla erilaisissa pyhäköissä, tutustutaan niihin virtuaalisesti sekä asiantuntijavieraiden opastuksella. Opiskellaan mahdollisuuksien mukaan yhteistoiminnallisesti

	saattokynttilä, saatot • Ortodoksista sanastoa ja symboliikkaa		muiden katsomusryhmien kanssa 4.luokalla: Tutustutaan toiminnallisesti kirkkorakennuksiin sekä niiden esineistöihin, mahdollisesti vierailujen ja vierailijoiden avulla sekä virtuaalisesti. Opiskellaan mahdollisuuksien mukaan yhteistoiminnallisesti muiden katsomusryhmien kanssa.
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3 3. luokalla: • Raamatun käytön perusteet • verkkoraamattu • ikonien tulkitseminen • tiedon etsiminen yhdessä opettajan ja toisten oppilaiden kanssa, lähdemerkintä alustavasti • ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa oppilaiden kiinnostuksen mukaan 4.luokalla: • Raamatun käytön perusteet • tiedon etsiminen yhdessä toisten oppilaiden kanssa myös digitaalisista lähteistä • tiedon luotettavuuden pohtimista, lähdemerkintä • ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa oppilaiden kiinnostuksen mukaan	L4, L5, L6	3. luokalla: Pienimuotoisia projekteja yksin ja yhdessä Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta sekä taitoa tuottaa tietoa yhteisöllisesti. 4.luokalla: Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta sekä taitoa tuottaa tietoa yhteisöllisesti. Pienimuotoisia

			projekteja yksin ja yhdessä
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2 3. luokalla: - Suomen kansankirkot: luterilainen ja ortodoksinen kirkko - miksi Suomessa on ortodokseja? Ortodoksisuuden saapuminen Lappiin - juutalaisuuden ja islamin historiaa Suomessa - muita suomalaisia uskontoja - oman koulun uskontoja ja katsomuksia sekä uskonnottomuus 4.luokalla: - lähialueen uskontoja sekä uskonnollisia yhteisöjä - juutalaisuus, kristinusko ja islam nykysuomessa - Abrahamin uskonnot: syntyhistoriaa, opin yhteisiä piirteitä, pyhät kirjat, paasto, pyhät ihmiset, näkymätön maailma	L1, L2	3. - 4. luokalla: Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto Käsitellään muita paikallisia uskontoja mahdollisten asiantuntijavierailijoiden ja vierailujen avulla Tutustutaan yhteistoiminnallisesti luterilaiseen kirkkoon, jumalanpalvelukseen ja kirkkorakennukseen. Paikallisia uskontoja käsitellään asiantuntijavierailujen ja vierailujen avulla. Mahdollisuuksien mukaan tehdään oppiainerajat ylittävää yhteistyötä yhteiskuntaoppiin, historiaan, maantieteeseen ja kuvataiteeseen liittyen.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3 3. luokalla: - patriarkka-kertomukset Vanhassa Testamentissa 4.luokalla: - Abrahamin uskonnot: syntyhistoriaa, opin yhteisiä piirteitä, pyhät kirjat, paastot, pyhät ihmiset, näkymätön maailma - pyhä ja arki kristinuskossa, juutalaisuudessa ja islamissa, esim. suuret juhlat ja arjen uskonnollisuus	L2	3.- 4. luokalla: Oppilaita rohkaistaan myönteisen kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan. Opiskellaan mahdollisuuksien mukaan yhdessä uskonnon eri oppimääräryhmien kanssa
T7 kannustaa oppilasta	S1, S2, S3 3. luokalla:	L2, L5, L6	3.- 4. luokalla: Osallistutaan koulun

kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	• käyttäytyminen ja toimiminen ortodoksisessa kirkossa ja liturgiassa • käyttäytyminen ja toimiminen luterilaisissa koululaispalveluksissa • pyhyiden ja sen kunnioittamisen pohdintaa 4.luokalla: • käyttäytyminen ja toimiminen ortodoksisessa kirkossa ja liturgiassa • tutustutaan erilaisiin uskonnollisiin tilaisuuksiin esim. verkon avulla • pyhyys mysteριοissa • pyhyys muissa uskonnoissa		erilaisiin omaan uskontoon ja toisiin uskontoihin liittyviin yhteisiin tilanteisiin ja harjoitellaan niissä asianmukaista ja hyvää käyttäytymistä. Etsitään mediasta erilaisia uskontoon liittyviä tilanteita ja keskustellaan havainnoista.
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3 3. luokalla: Oppilas tutustuu Vanhan Testamentin keskeiseen eettiseen opetukseen. Oppilas käsittelee keskeisiä elämänskysymyksiä, tunteita ja arvoja Raamatusta valittujen kertomusten ja oman elämän kokemusten avulla ortodoksisesta näkökulmasta • käskyä, psalmien ja viisaukskirjallisuuden opetus, Uuden Testamentin vertaukset • elämä lahjana, itsestä huolehtiminen • tasa-arvo: ulkonäkö, erilaiset kodit • some-etiikkaa 4.luokalla: Oppilas käsittelee keskeisiä elämänskysymyksiä, tunteita ja arvoja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten ja arjen kokemusten avulla • rakkauden kaksoiskäsky, Herran rukous • kertomus viimeisestä tuomiosta; Matt. 25 • epäitsekkyys • tasa-arvo: eri-ikäiset ihmiset, terveys • some-etiikkaa	L7	3.- 4. luokalla: Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua, kunnioittavaa ajatusten vaihtoa, vuorovaikutusta.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen	S2, S3 3. luokalla: • Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, Lapsen oikeuksien päivä 20.11.	L2	3. - 4.luokalla: Vietetään Lapsen oikeuksien päivää mahdollisuuksien mukaan siten, että oppilaat itse

sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	4.luokalla: • oppilas vähemmistön jäsenenä, koulun vähemmistöryhmiä • Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, Lapsen oikeuksien päivä 20.11.		suunnittelevat ja vaikuttavat päivän/oppitunnin sisältöön. • UNICEFin nettisivut • ihmisoikeusetiikka
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3 3. luokalla: • miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiin • omien tekojen seuraukset • omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta • paasto 4.luokalla: • miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiin • vastuu omista teoista • omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta • paasto	L1, L3, L6	3. - 4. luokalla: Seurataan ajankohtaisia, eettisiä kysymyksiä ikätason mukaisesti ja keskustellaan niistä. Opetellaan ottamaan vastuuta omista teoista ja sanoista vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Pyritään ottamaan vastuuta myös myönteisessä mielessä ja toimitaan yhteisössä rakentavasti.
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3 3. luokalla: • eettinen pohdinta Raamatun kertomusten ja arjen kokemusten pohjalta • omien ajatusten kertominen ja toisen kuunteleminen, mielipiteiden perusteleva • toisen mielipiteen kunnioittaminen • toisen asemaan asettuminen • empatiataitojen harjoittelu 4.luokalla: • eettinen pohdinta Raamatun kertomusten ja arjen kokemusten pohjalta sekä pyhien hagiagrafioiden kautta • omien ajatusten kertominen ja toisen kuunteleminen, toisen huomioonottaminen vuorovaikutustilanteessa	L1, L4, L6, L7	3.- 4. luokalla: Luodaan monenlaisia mahdollisuuksia vuorovaikutukseen ja kannustetaan keskustelemaan ja kertomaan omista ajatuksista. Opettajan kunnioittava ja arvostava suhtautuminen oppilaisiin ja heidän ajatteluunsa toimii esimerkkinä ja luo turvaa vuorovaikutukseen.

	• mielipiteiden perusteleminen, toisen mielipiteen kunnioittaminen • empatiataitojen harjoittelu		
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3 3. luokalla: • ihminen Jumalan kuvana • Luomiskertomus • suojelusenkeli ja kaitselmus 4.luokalla: • ihminen Jumalan kuvana • Luomiskertomus • suojelusenkeli ja kaitselmus		3. luokalla: Opetustilanteissa jokainen oppilas nähdään persoonallisena yksilönä ja häntä kannustetaan ja ohjataan omatoimisuuteen, itsenäiseen ajatteluun ja kunnioittavaan suhtautumiseen niin itseään kuin muitakin kohtaan.

ORTODOKSINEN USKONTO

VUOSILUOKAT 5-6

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista.
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 5. luokalla: • apostolit, Apostolien teot ja lähetykskirjeet, apostoli Paavali • kirkon synty ja alkukirkon elämää • marttyyrit, pyhät ihmiset • helatorstai ja helluntai, pääsiäinen • seurakunta ja kirkko, Lapin ortodoksinen seurakunta • kristillisuus 6. luokalla: • Raamatun käyttäminen jumalanpalveluksissa pääpiirteissään, kirkon kirja ja uskon lähde • kirkkoisät ja kristillinen oppi, uskontunnustus • Pyhä Kolminaisuus Raamatussa • Jumalanäiti, enkelit • pääsiäinen	L1	5. - 6. luokalla: Opetuksessa hyödynnetään kerronnallisuutta, draamallisuutta ja kokemuksellisuutta. Oppitunneilla seurataan kirkkovuoden kiertoa
T2 ohjata oppilas	S1	L1, L2	5.- 6. luokalla:

tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	5. luokalla: • ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus • uskontunnustus liturgian osana • kirkkomusiikki ja ikonitaide ortodoksisen uskon lähteinä, säilyttäjinä ja elävöittäjinä, ehtooveisu • Ajan pyhittäminen: juhlan ja arjen vuorottelu, kirkkovuosi • juhlien jako suuriin juhliin: Kristuksen ja Jumalanäidin juhlat • kirkon pyhiä ja pyhittäjiä ja heidän muistopäivänsä, etenkin lähialueen pyhät ja heidän muistonsa (esim. p.apostoli Andreas, Trifon Petsamolainen, Feodorit Kuolalainen, Petsamon luostarin marttyyrit) 6. luokalla: • ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus • mysteerit oppilaan omassa elämässä • Lapin ortodoksisen seurakunnan toimijat ja toiminta • kirkko: eukaristinen yhteisö • Suomen ortodoksinen kirkko • Konstantinopolin patriarkaatti • luostarit uskon säilyttäjinä ja lähetystyön sydäminä, Petsamon luostarin vaikutus • Karjalan valistajat, etenkin Trifon Petsamolainen ja Feodorit Kuolalainen • lähetystyö, diakoniatyö • pääsiäisen valmistautuminen ja juhlan viettäminen • paastoliturgia, Jeesuksen rukous, rukous ennen ehtoollista		Perehdytään ortodoksisen jumalanpalvelusperinteeseen koululaisjumalanpalveluksiin osallistumalla. Kirkon toimintaan ja pyhäkköön tutustutaan vierailujen ja vierailijoiden avulla. Opiskellaan toiminnallisesti ja yhteisöllisesti sekä etsitään tietoa monipuolisesti erilaisia lähteitä käyttäen. Oppitunneilla seurataan kirkkovuoden kiertoa.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2 5. luokalla: • suurten juhlien ikonien lukeminen ja tulkitseminen • yleisimpien pyhien ikonien tarkasteleminen esim. profeettojen, marttyyrien, pyhittäjien, apostolien ikonit • suurten juhlien juhlatroparien tekstien avaaminen, keskeisten rukousten avaaminen	L2, L3, L4	5. -6. luokalla: Tutustutaan toiminnallisesti kirkkorakennuksiin sekä niiden esineistöihin. Jollei ole mahdollista vierailla erilaisissa pyhäköissä, tutustutaan niihin virtuaalisesti sekä

	6. luokalla: • vuorokauden jumalanpalveluskierto ja sen sisältö Jumalan luomistyön ilmentäjänä • ortodoksinen rukousperinne ja läntisen kirkon perinne myös verrattuna juutalaiseen ja islamin perinteeseen • pyhien kuvaaminen ortodoksisessa ja katolisessa perinteessä sekä islamin suhde pyhien kuvaamiseen • ortodoksinen kirkko, katolinen kirkko ja luterilainen kirkko pyhäkkönä • synagoga ja moskeija pyhäkköinä		asiantuntijavieraiden opastuksella. Opiskellaan mahdollisuuksien mukaan yhteistoiminnallisesti muiden katsomusryhmien kanssa.
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3 5. luokalla: • Raamatun käyttö esim. lähteenä • tiedon etsimistä useammista lähteistä ja sen luotettavuuden ja käyttökelpoisuuden arviointia • tiedon etsimistä ikoneista ja kirkkoveisuista • ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa 6. luokalla: • tiedon etsimistä useammista lähteistä ja sen luotettavuuden ja käyttökelpoisuuden arviointia • ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa ja niiden luotettavuuden ja objektiivisuuden pohtimista	L4, L5, L6	5. - 6. luokalla: Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta sekä taitoa tuottaa tietoa yhteisöllisesti. • projekteja yksin ja yhdessä • projektien vertaisarviointia 6.luokalla myös itsearviointia • huolellinen lähdemerkintä
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2 5. luokalla: • katolisuus ja apostolisuus kristinuskossa • ekumenia, ekumeeninen rukousviikko • ortodoksisuus Suomessa, Euroopassa ja maailmassa: globaali ortodoksisuus • uskonnot Euroopassa, Euroopan uskonnollinen kartta 6. luokalla: • vanhat ja uudet patriarkaatit • katolinen ja apostolinen ortodoksinen	L1, L2	5. - 6. luokalla: Tutustutaan yhteistoiminnallisesti tarkemmin luterilaiseen kirkkoon, jumalanpalvelukseen ja kirkkorakennukseen. Etenkin paikallisia uskontoja käsitellään asiantuntijavierailujen ja vierailujen avulla. Mahdollisuuksien

	kirkko • kristinuskon juuret Euroopassa • kristilliset symbolit taiteessa ja ympäröivässä yhteiskunnassa, uskonnolliset symbolit • marttyyrit, luostarit ja paastot kristinuskossa ja muissa uskonnoissa • uskonnottomuus, ateismi, maallistuminen, luonnonuskonnot • uskonnot nyky-Euroopassa ja niiden ilmeneminen ihmisten arjessa • uskontodialogi		mukaan tehdään oppiainerajat ylittävää yhteistyötä yhteiskuntaoppiin, historiaan, maantieteeseen ja kuvataiteeseen liittyen.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3 6. luokalla: • Euroopan uskonnollinen kartta • kristinuskon, juutalaisuus ja islam nyky-Euroopassa ja uskontojen ilmeneminen ihmisten arjessa • holokausti	L2	6. luokalla: Oppilaita rohkaistaan myönteisen kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan. Opiskellaan mahdollisuuksien mukaan yhdessä uskonnon eri oppimääräryhmien kanssa
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3 5. luokalla: • käyttäytyminen ja toimiminen ortodoksisessa kirkossa ja liturgiassa • vierailu mahdollisuuksien mukaan lähialueiden pyhäköissä, mitä pyhyys merkitsee itselle ja muille 6. luokalla: • käyttäytyminen ja toimiminen ortodoksisessa kirkossa, liturgiassa ja myös muissa palveluksissa • erilaisista kulttuureista ja uskonnollisista perinteistä tulevien ihmisten kunnioittaminen • pyhyden kunnioittaminen	L2, L5, L6	5. -6. luokalla: Osallistutaan koulun erilaisiin omaan uskontoon ja toisiin uskontoihin liittyviin yhteisiin tilanteisiin ja harjoitellaan niissä asianmukaista ja hyvää käyttäytymistä. Etsitään mediasta erilaisia uskontoon liittyviä tilanteita ja keskustellaan havainnoista.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3 5. luokalla: • omasta luopuminen, epäitsekkyys • toisen ihmisen huomioiminen, lähimmäisenrakkaus, kultainen sääntö • kylväjä – ihmisenä kasvaminen, ortodoksinen ihmiskäsitys • tasa-arvo: sukupuolinen tasa-arvo • viihderiippuvuus • some-etiikkaa 6. luokalla: • paasto ja paastorukouksen sisältö • hyvän tekeminen, vuorisaarna, kultainen sääntö, myös muissa uskonnoissa • toisen ihmisen huomioiminen ja auttaminen • ihmisoikeudet – marttyyrit ja uskon puolustajat • ihmisoikeudet uskonnoissa, eri uskontojen välinen kunnioitus • tasa-arvo: alueellinen eriarvoisuus, rikkaat, köyhät, rasismi, syrjäytyminen • riippuvuus elämää rajoittavana tekijänä • some-etiikkaa, mikä on minun omaa mikä toisen omaa myös digitaalisissa ympäristöissä.	L7	5. -6. luokalla: Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua, kunnioittavaa ajatusten vaihtoa, vuorovaikutusta.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S1, S2 5. luokalla: • suomalaisia vähemmistöjä • Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, Lapsen oikeuksien päivä 20.11. 6. luokalla: • ihmisoikeuksien ja Lapsen oikeuksien toteutuminen maailmanlaajuisesti • globaali talous ihmisoikeuksien näkökulmasta • Lapsen oikeuksien sopimus, Lapsen oikeuksien päivä 20.11.	L2	5.- 6. luokalla: Vietetään marraskuussa Lapsen oikeuksien päivää mahdollisuuksien mukaan siten, että oppilaat itse suunnittelevat ja vaikuttavat päivän/oppitunnin sisältöön.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja	S2, S3 5. luokalla: • miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiin, miten itse vaikutan toisiin	L1, L3, L6	5.- 6. luokalla: Seurataan ajankohtaisia, eettisiä kysymyksiä ikätason mukaisesti

pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	• vastuu omista teoista, omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta • kirkon opetus luomakunnasta, paasto, kilvoittelu • ajankohtaisten kysymysten eettistä pohdintaa 6. luokalla: • miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiin, miten itse vaikutan toisiin • vastuu omista teoista myös digitaaliympäristössä • omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta • kirkon opetus luomakunnasta, paasto, kilvoittelu • filantropia, globaali vastuu, pakolaisuus • ajankohtaisten kysymysten eettistä pohdintaa		ja keskustellaan niistä. Opetellaan ottamaan vastuuta omista teoista ja sanoista vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Pyritään ottamaan vastuuta myös myönteisessä mielessä ja toimitaan yhteisössä rakentavasti
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3 5. luokalla: • eettinen pohdinta Raamatun kertomusten ja arjen kokemusten pohjalta sekä pyhien hagiagrafioiden kautta • omien ajatusten ja tunteiden sanoittaminen • mielipiteiden perusteleminen • empatiataitojen harjoittelu • yhteisön jäsenenä toimiminen • toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot 6. luokalla: • eettinen pohdinta Raamatun kertomusten pohjalta ja pyhien hagiagrafioiden kautta • ajankohtaisia ja oppilasta askarruttavia eettisiä kysymyksiä • omien ajatusten kertominen ja mielipiteiden perusteleminen • empatiataitojen harjoittelu • yhteisön jäsenenä toimiminen • toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun	L1, L4, L6, L7	5. - 6. luokalla: Luodaan monenlaisia mahdollisuuksia vuorovaikutukseen ja kannustetaan keskustelemaan ja kertomaan omista ajatuksista. Opettajan kunnioitava ja arvostava suhtautuminen oppilaisiin ja heidän ajatteluunsa toimii esimerkkinä ja luo turvaa vuorovaikutukseen.

	taidot		
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3 5.- 6. luokalla: - ihminen Jumalan kuvana - Luomiskertomus - ihmisenä kasvaminen ja 6.luokalla ihmisenä kasvaminen ja kehittyminen - armo		5.- 6. luokalla: Opetustilanteissa jokainen oppilas nähdään persoonallisena yksilönä ja häntä kannustetaan ja ohjataan omatoimisuuteen, itsenäiseen ajatteluun ja kunnioittavaan suhtautumiseen niin itseään kuin muitakin kohtaan.

ISLAM

Islamilaisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Suhde omaan uskontoon: Islamin opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat Koraani, perimätieto ja islamin opillinen perusta. Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen tradition vaikutusta kulttuuriin, arkkitehtuuriin ja islamilaiseen taiteeseen. Tutustutaan Islamin maailmanlaajuiseen vaikutukseen Antiikin kirjallisuuden ja kommentaarien kautta. Opetuksessa otetaan huomioon Islamin pyhät paikat ja niiden merkitys. Sisältöjen valinnassa tärkeitä ovat islamilaisen perinteen ikäkauteen sopivat uskonnolliset opetukset ja kertomukset. Tutustutaan uskonnollisiin symboleihin, juhliin ja islamilaiseen kalenteriin. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskonnollisen kielen erityispiirteet, islamilainen terminologia ja sen yhdistävä vaikutus islamilaisessa maailmassa. Perehdytään islamin monimuotoisuuteen ja tutkitaan tarinoita profeetoista islamin opin kehityksen näkökulmasta. Opetuksessa tutustutaan islamin historiaan Euroopassa ja islamiin Suomessa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinusko ja islam. Perehdytään niitä yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin. Tutkitaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutusta eurooppalaiseen kulttuuriin. Opetuksessa otetaan huomioon Suomessa vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt ja uskontodialogin merkitys sekä uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa sekä uskontojen rooli maailmanrauhan rakentamisessa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen etiikan perusteita ja elämän arvoja. Perehdytään käsitykseen kielletystä ja sallitusta islamissa sekä syntikäsitteeseen. Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta sekä globaalivastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta, islamilaisia käytöstapoja, myönteellisen elämisen taitoa ja oppilaiden elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä.

ISLAM

UUOSILUOKAT 3-6

Tavoite	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
	Sisältöalueet merkitty taulukkoon otsikolla. Sisältöteksti löytyy taulukon yläpuolelta. Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista.	
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin S1	3. vuosiluokalla <u>S1 Suhde omaan uskontoon</u> - tutustutaan omaan perheen uskonnollisiin tapoihin - tutustutaan Koraanin kertomuksiin, ihmeet ja suurat - tutustutaan alustavasti islamin perimätietoon ja vaikutusta kulttuuriin - syvennetään tietämystä profeetta Muhammedin elämästä ja opetuksista - profeettojen tarinat - islamin pilarit	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon		L1, L2

rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin S1	islamin uskontoon liittyvät pyhät paikat <u>S2 Uskontojen maailma</u> Tutustutaan alustavasti uskontoihin omassa koulussa ja lähiympäristössä.	
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta S1 S2	<u>S3 Hyvä elämä</u> - islamilaiset käytöstavat - elämän kunnioittaminen - YK:n Lapsen oikeuksien sopimus - suvaitsevaisuus 4. vuosiluokalla	L2, L3, L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä S1 S2 S3	<u>S1 Suhde omaan uskontoon</u> - Koraanin kertomukset, ihmeet ja suurat - profeettojen tarinat - islamin pyhät paikat - profeetta Muhammedin elämä ja opetukset - islamin pilarit - islam Suomessa <u>S2 Uskontojen maailma</u>	L4, L5, L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan S1 S2	Tutustutaan muihin maailman uskontoihin kirjallisuuden ja muun median kautta sekä tutustutaan alustavasti eri uskontoja yhdistäviin profeettoihin ja pyhiin paikkoihin. <u>S3 Hyvä elämä</u> - rasismi ja suvaitsevaisuus - YK:n ihmisoikeusasetukset - koulukiusaamisen eri muotojen tiedostaminen ja koulukiusaamisen vähentäminen	L1, L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa S2 S3	- hyvät tavat islamin uskonnossa - kielletyt asiat - avioliiton merkitys - suhtautuminen ympäröiviin ihmisiin (ystävät, opettajat, vanhemmat) 5. vuosiluokalla	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa S1 S2 S3	<u>S1 Suhde omaan uskontoon</u> - islam maailmassa; tutustutaan islamilaisen tradition vaikutuksiin kulttuuriin, arkkitehtuuriin ja islamilaiseen taiteeseen - islamin perusteet - profeetta Muhammedin opetukset ja luonne - Koraanin suurat, kokoaminen ja sisältö - profeettojen tarinoita kerraten - rukous <u>S2 Uskontojen maailma</u>	L2, L5, L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin	Perehdytään juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamin uskoa yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin. Tutkitaan näiden uskontojen vaikutusta Eurooppalaiseen kulttuuriin. Islamilainen monimuotoisuus. Suvaitsevaisuus.	L7

sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin S1 S2 S3	Tutustutaan uskonnottoomaan maailmakatsomukseen. <u>S3 Hyvä elämä</u> Islamilainen etiikka, moraali ja elämän arvot. Perehdytään käsitykseen kielletystä ja sallitusta islamissa sekä syntikäsitteeseen. Islamilaiset käytöstavat, oman käytöksen hallitseminen ja eläinten kohtelu. 6. vuosiluokalla <u>S1 Suhde omaan uskontoon</u> Syvennetään jo 5. luokalla käsiteltyjä aiheita. • islam maailmassa; tutustutaan islamilaisen tradition vaikutuksiin kulttuuriin, arkkitehtuuriin ja islamilaiseen taiteeseen • islamin perusteet • profeetta Muhammedin opetukset ja luonne • Koraanin suurat, kokoaminen ja sisältö • islamin historia Euroopassa • rukous <u>S2 Uskontojen maailma</u> Perehdytään juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamin uskoa yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin. Syvennetään tietoutta näiden uskontojen vaikutusta Eurooppalaiseen kulttuuriin. Islamilainen monimuotoisuus. Suvaitsevaisuus. Tutustutaan uskonnottoomaan maailmankatsomukseen. <u>S3 Hyvä elämä</u> Islamilainen etiikka, moraali ja elämän arvot. Perehdytään käsitykseen kielletystä ja sallitusta islamissa sekä synty käsitteeseen. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta, myötäelämisen taitoa ja oppilaiden elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä.	
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta S2 S3		L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta S2 S3		L1, L3, L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään S1 S2 S3		L1, L4, L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään S3		L1

26.3.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Oppiaineen tehtävä

Elämäncatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämäncatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäncatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäncatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäncatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäncatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäncatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 3-6 elämäncatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämäncatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

Elämäncatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäncatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi

sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

VUOSILUOKKA 3-6

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	Toteutuu kaikissa sisällöissä 3. -4. luokilla: Käsitteiden hallinta ja soveltaminen: - vapaus-vastuu, oikeus-velvollisuus, arvo-normi, yhdenvertaisuus, rauha, demokratia, kestävä kehitys, etiikka tietoverkoissa, netiketti. 4. luokalta lähtien yhteistyö yhteiskuntaopin kanssa käsitteistön hallinnassa Toisten kohtaaminen: - Erilaiset mielipiteet ja niiden arvostaminen - Oikeudenmukaisuus Mahdollisia työtapoja: - keskustelu, väittely, draama - kuvitteelliset maat, joissa toisessa demokratia toisessa autoritarismi 5. - 6. luokilla: Keskeiset etiikan käsitteet ja oman elämän eettisien ongelmien jäsentäminen Mahdollisia työtapoja: - esitetään eettinen ongelma: - miten toimisin? Onko toiminnalla seurauksia? Onko toiminta oikein vai väärin? Voiko toimia samalla oikein että väärin? - etiikka tietoverkoissa	L1, L2, L3, L7
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja	Toteutuu kaikissa sisällöissä 3. -4. luokilla:	L1, L4, L5

arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	Omien näkemysten erittely ja perusteleminen - tiedon, uskon ja luulon erot - vapaus ja vastuu Mahdollisia työtapoja: - näkemys ja sen perustelu - kuvitteellinen ja tosi tarina samasta asiasta -vertailu - mitä minä tiedän? mitä minä luulen tietäväni? 5. -6. luokilla: Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi - Keskustelut/väittelyt - Chatin ja keskusteluryhmien käyttö, oma vastuuni, sananvapaus	
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	Seuraavat sisällöt: Kasvaminen hyvään elämään Erilaisia elämäntapoja Yhteiselämän perusteita 3. -4. luokalla: - Arvo ja normi - Onnellisuus ja hyvä elämä Mahdollisia työtapoja: - unelmien kaupungin rakentaminen; kaupungissa olevat arvot ja normit? mikä ihmisen tekee onnelliseksi? Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan sähköisiä työkaluja esimerkiksi pelejä. 5. -6. luokilla: Päätelytaidot Mahdollisia työtapoja: - ongelmanratkaisu, koodaus - syy-seuraus-suhteet, yhteistyö historian ja yhteiskuntaopin kanssa	L1, L4
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	Seuraavat sisällöt: Kasvaminen hyvään elämään Erilaisia elämäntapoja Yhteiselämän perusteita 3. -4. luokalla: Vapaus, vastuullisuus, kestävä kehitys: - oma näkemys ja sen perustelu suhteessa toisten näkemyksiin. Mahdollisia työtapoja: - oman toiminnan suhteuttaminen yhteiskuntaan: syy-seuraussuhde, mitä minä saan tehdä? mitä minä en saa tehdä?	L3, L7

	• miten omalla toiminnallani voin auttaa kestäväää kehitystä? • yhteistyö sukupolvien välillä, esimerkiksi isovanhempien auttaminen netinkäytössä. 5. -6. luokilla: Vastuullisen toiminnan tunnistaminen • minä yhteiskunnan jäsenenä, velvollisuudet ja oikeudet Mahdollisia työtapoja: • 6. luokalla yhteistyö eri oppiaineiden esim ympäristö- ja yhteiskuntaopin kanssa, projektityöskentely hyödyntäen niitä työkaluja, jotka parhaiten sopivat. Mahdollistaa myös uusien ohjelmistojen ja sähköisten työkalujen käytönopettelu.	
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.	Seuraavat sisällöt: Kasvaminen hyvään elämään Erilaisia elämäntapoja Yhteiselämän perusteita 3. -4. luokalla: Yhteiselämän perusteet: • sopimus, lupaus, oikeus ja velvollisuus, yhdenvertaisuus, rauha ja demokratia Suomalainen kulttuuri ja monikulttuurisuus 5. -6. luokilla: Tietojen ja käsitteiden hallinta • Maailman kulttuureja ja kulttuurivähemmistöjä • Elämän- ja maailmankatsomukset • Maailman kulttuuriperinnön merkitys Mahdollisia työtapoja vuosiluokilla 3-6: • tutustutaan maailman kulttuureihin etnisen musiikin ja kuvataiteen kautta • eri kulttuurien edustajien mahd. vierailut oppitunneilla • kuuluisimmat vaikuttajat suomalaisessa musiikissa, urheilussa ja kuvataiteessa • suomalainen yhteiskunta ja sen rakenteet • mahd. vierailut esim. Arktikum, Korundi, kaupungintalo, kirjasto • Rovaniemen kaupungin kulttuurikohteet • yhteistoiminnallisuus ja ystävätoiminta verkkopelien sekä eri sähköisten välineiden avulla • kansainvälinen ystävätoiminta, tietoverkkojen käytön harjoittelua	L2, L4, L5
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja	Toteutuu kaikissa sisällöissä 3. -4. luokilla: Suomalainen kulttuuri ja kulttuurivähemmistöt	L1, L2

kulttuurista yleissivistystään	• Erilaiset aikakäsitykset • Erilaiset tavat selittää maailmaa • Erilaiset luontokäsitykset Mahdollisia työtapoja: • ajanhallinta: vrt. suomalaisessa yhteiskunta - afrikkalainen heimoyhteiskunta • maailman synty -tarinat eri kulttuureissa • yhteistyö esim. saamen kielen opettajan kanssa, tutustuminen saamenkieliseen päiväkotiin 5. -6. luokilla: • Vapaus uskonnon ja elämänkatsomuksen näkökulmasta • Tekojen seuraukset: vapaus ja vastuu • Oikeudenmukaisuuden ilmeneminen jokapäiväisessä elämässä • Minä maailman kansalaisena	
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	Toteutuu kaikissa sisällöissä 3. -4. luokilla: Kasvaminen hyvään elämään Mahdollisia työtapoja: • piirros itsestä tärkeimpien asioiden ympäröimänä; mitä minä tarvitsen ollakseni onnellinen ja tyytyväinen? 5. -6. luokilla: Oppimaan oppimisen taidot • Omien näkemysten perustelu suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin. • Erilaiset aikakäsitykset ja tavat selittää maailmaa ja niiden vaikutus ihmisten elämään. • Erilaiset tieto- ja luontokäsitykset • Luonnon ja ihmisen kehitys • Omien näkemysten perustelu suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.	L1, L2, L5
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	Seuraavat sisällöt: Kasvaminen hyvään elämään Erilaisia elämäntapoja Yhteiselämän perusteita 3. -4. luokilla: Vuorovaikutustaidot ja toiminta ryhmän jäsenenä: • Kuunteleminen, itseilmaisu Mahdollisia työtapoja: • väittelyt ja keskustelut asioista, jotka ovat tärkeitä minulle • Chatin ja keskusteluryhmän käyttö	L2, L7

	5. -6. luokilla: Vuorovaikutustaidot ja toiminta ryhmän jäsenenä • Oma indentiteetti Erilaiset elämän-ja maailmankatsomukset • Vuorovaikutustaidot ja toiminta ryhmässä myös virtuaaliympäristöissä Mahdollisia työtapoja: • mikä minun roolini on ryhmässä? Roolini virtuaaliryhmissä? • erilaiset ihmistyytit ja toimintatavat? Miten minä toimin? • millainen minä olen?	
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	Yhteiselämän perusteita 3. -4. luokilla: YK:n ihmisoikeusjulistus ja sen keskeinen sisältö Lasten oikeudet Mahdollisia työtapoja: • oma laulu tai tarina pohjautuen lasten oikeuksiin ja ihmisoikeusjulistukseen, mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään myös sähköisiä työkaluja. Esimerkiksi musiikinteko-ohjelmat, koodaus, omien viedotallenteiden teko ja jakaminen • UNICEFin toimintaan tutustuminen mm verkkomateriaalien avulla 5. -6. luokilla: Ihmisoikeusetiikka • Yhdenvertaisuus, hyväksyminen, ymmärtäminen, tietäminen, uskominen ja luuleminen. • Maailman kulttuuriperintökohteet, hyödynnetään myös digitaalisissa ympäristöissä • Oma näkemys suhteessa muihin kulttuureihin. Mahdollisia työtapoja: • eri kulttuurien edustajien kertomukset • projekti: eri maiden tärkeimmät kulttuurikohteet ja niiden pienoismallit, virtuaalimuseoissa vierailu	L2, L3
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	Toteutuu kaikissa sisällöissä 3. -4. luokilla: Vaikuttamisen keinojen tunteminen Vastuu itsestä ja ympäristöstä Mahdollisia työtapoja: • millä tavoin voin vaikuttaa yhteiskuntaan?	L5, L6, L7

	• mitä voin tehdä suojellakseni lähiympäristöäni? • luontoretket ja havainnointi luonnossa • yhteistyö muiden oppiaineiden kuten yhteiskuntaopin ja ympäristöopin kanssa 5. -6. luokilla: • Vaikuttamisen keinojen tunteminen • Vaikuttamisen eri mahdollisuudet: perinteiset ja sähköiset • Luonto ja kestävä kehitys Mahd. työtapoja: • vierailu kokouksessa • oppilaskunnan toiminta koulussamme? • nuorisovaltuuston toiminta Rovaniemellä?	
--	--	--

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulewansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissa otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Elämäkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.

Elämäkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää elämäkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Elämäkatsomustiedon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet Opetuksen tavoitteena on	Ssältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluja sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1, S2, S3	Päättelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1, S2, S3	Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä	S2, S3, S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1-S4	Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1, S2, S3	Vuorovaikutus- taidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.

T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.
--	-------	-----------------------------------	---

26.3.8 HISTORIA

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historian tutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 4-6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus menneestä ajasta, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja.

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Historian opiskelu on hyvä aloittaa perehtymällä historian tiedon luonteeseen oppilaan suvun tai lähiyhteisön menneisyyden avulla. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 5-6 toteutuvat kaikissa oppisisällöissä.

5. luokalla opiskellaan sisällöt:

Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty

Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

- Kivikauden ihmisten elinolot ja niissä tapahtuneet muutokset pronssin ja raudan keksimisen seurauksena
- Maanviljelyn aloittamisen, valtioiden synnyn ja kirjoitustaidon keksimisen vaikutukset ihmisten elämään.
- Esihistorialliset kaudet Suomessa ja muualla maailmassa
- Varhaiset korkeakulttuurit

Vanha aika ja antiikin perintö

Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

- Antiikin Kreikan ja Rooman kaupunkikulttuurit

6. luokalla opiskellaan sisällöt:

Keskiaika

Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuuriin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille.

- Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.
- Viikinkiaika
- Uskontojen vaikutukset ihmisten elämään ja ihmisten eriarvoinen yhteiskunnallinen asema

Uuden ajan murrosvaihe

Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

- Kustaa Vaasan aika
- Eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan ja arvojen muutokset keskiajan ja uuden ajan taitteessa: renessanssi taiteessa, uskonpuhdistus, tieteellisen maailmankuvan avartuminen

Suomi osana Ruotsia

Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla

- Ruotsin suurvalta-aika
- Venäjän kehitys 1600 - 1700-luvuilla ja Suomen asema näissä kehityskuluissa kustavilaisen ajan loppuun

HISTORIA

VUOSILUOKAT 5-6

Tavoitteet	Sisältöalueet Sisältöalueet merkitty taulukkoon otsikolla. Sisältöteksti löytyy taulukon yläpuolelta. Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista.	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	5. luokalla: Historian opiskelun aluksi oppilasta ohjataan tuttujen asioiden avulla ymmärtämään ajankulua ja omaa asemaansa sukupolvien ketjussa sekä nykypäivän yhteyttä menneisyyteen. Tällöin tutustutaan historiallisiin käsitteisiin ja kotiseutuhistoriaan. Opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle aineksia rakentaa identiteettiään, perehtyä ajan käsitteeseen ja ymmärtää ihmisen toimintaa sekä henkisen ja aineellisen työn arvo. Mielenkiintoa historiaan voidaan herätellä esimerkiksi tutustumalla mahdollisuuksien mukaan lähialueella sijaitseviin esihistoriallisiin kohteisiin kuten kivikautisiin asuinpaikkoihin, hiidenkirnuihin, virtuaalimuseoihin, Arktikumin näyttelyihin,	L1-L7

	kotiseutu- ja metsämuseoihin. 6. luokalla: Historian opetuksen tavoitteena on oppilaan kiinnostuksen herättäminen ja ylläpitäminen menneisyyttä kohtaan tuomalla asiat lähelle oppilaan kokemusmaailmaa ja perhettä eri työskentelytapoja ja TVT-taitoja hyödyntäen.	
Tiedon hankkiminen menneisyydestä:		
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	5. ja 6. luokalla keskeisenä tavoitteena on tiedon hankkiminen erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä ja niiden luotettavuuden arvioiminen. Oppilasta ohjataan ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja ja ikätason mukaisesti käsittämään syitä ja seurauksia historian tapahtumille. Hahmottamaan historian ajallista jatkumoa ja käyttämään sekä ymmärtämään niihin liittyviä käsitteitä. 5. luokalla: - Historian jako esihistoriaan ja historiaan. Kirjallisten lähteiden merkitys. 6. luokalla: - Asiaa voidaan lähestyä esimerkiksi Rovaniemen historiallisen ajan alun näkökulmasta.	L1, L2, L4, L5, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	Harjoitellaan ikätasolle sopivalla lähteistöllä historiatulkintojen tekemistä. Mahdollistaa monien eri menetelmien käytön perinteisistä digitaalisiin.	
Historian ilmiöiden ymmärtäminen:		
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	Tavoitteena on ymmärtää erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin ja osata käyttää oikein käsitteitä: 5.luokalla: - esimerkiksi: esihistoria, historia, vanha aika, antiikki 6. luokalla: - esimerkiksi: viikinkiaika, keskiaika, renessanssi, uusi aika, suurvalta-aika, absolutismin aika, barokki, rokokoo, valistus	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	5. luokalla: Asiaa voidaan syventää tarkastelemalla Kemijoen merkitystä asutuksen tuojana Rovaseudulle - Miksi asukkaat tulivat Lapin ja Rovaniemen alueelle? - Asutuksen leviämisen näkyminen nykypäivän Rovaniemellä. Esimerkiksi tottotulien merkitys ja näkyvyys nykypäivän paikannimistössä.	L2-L4, L6, L7

	6. luokalla: Pyritään ymmärtämään keskiaikaisten ihmisten toiminnan motiiveja sekä uskonnon merkitystä heidän elämässään. Millä tavalla ajattelu eroaa nykyihmisen ajattelusta. Uuden ajan murrosvaiheessa ihmisen toiminnan motiiveja voidaan pohtia esimerkiksi uskonpuhdistuksen näkökulmasta. Ihmisen toiminnan ymmärtämiseen on hyvä mahdollisuuksien mukaan hyödyntää eri oppimistapoja kuten draamapedagogiikka, pelejä digitaalisia ympäristöjä.	
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	Kausaliteetin ymmärtäminen on yksi keskeisimmistä historian taidoista ja sitä tulee korostaa kaikissa opiskeltavissa asioissa. Syy- ja seuraussuhteen opiskelu mahdollistaa monien eri opetusmenetelmien käytön tieto- ja viestintäteknologiasta draamapedagogiikkaan. Pyritään yhteistyöhön muiden oppiaineiden esimerkiksi katsomusaineiden ja yhteiskuntaopin kanssa.	L2, L4, L7
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	Oppilaan tulisi tunnistaa muutoksia oman perheen tai kotiseudun historiassa ja osata kuvailla muutoksia, joiden on katsottu vaikuttaneen oleellisesti ihmisten elämään, kuten maanviljelyn syntyä. 5. ja 6. luokalla pyritään käytännönläheisesti tuomaan oman perheen ja oman asuinalueen historia osaksi opetusta. Tämä mahdollistuu monia eri työtapoja hyödyntäen. Oppilaat voivat mahdollisuuksien mukaan vierailla Arktikumissa, kotiseutu- ja metsämuseoissa sekä Rovaseudulla olevissa esihistoriallisissa kohteissa. Esihistorialliset esineet kuten Rovaniemen solki ja Lehtojärven hirvenpääveistos tuovat historian tapahtumat ja muutosvaiheet konkreettisesti lähelle oppilaan kokemusmaailmaa. Myös talonpoikaisesineistöön on hyvä mahdollisuuksien mukaan tutustua. Tässä voidaan hyödyntää virtuaalimuseoiden materiaaleja ja esim. 3D-tulostusta. Oman perheen historiaa voidaan tutkia esimerkiksi tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen tekemällä mm. sukututkimusta verkkolähteiden avulla, haastatteluja tai kuva- ja videotallenteita. Oman perheen historiaa voidaan tarkastella myös muutoksen näkökulmasta esimerkiksi pohtimalla ja selvittämällä yhteistyössä huoltajien kanssa, milloin ja miksi oppilaan suku on saapunut Rovaseudulle.	L1-L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	5. luokalla: Historian jatkumoa valaistaan tarkastelemalla kreikkalaisen kulttuurin jatkumista roomalaisen kulttuurin sisällä. Hyödynnetään virtuaalimuseoiden materiaaleja.	L1,L2, L4, L7

	Lapin alueen näkökulmaa voi tuoda esille käymällä läpi kehityskulkua tällä alueella, siirtymistä pyyntikulttuurista agraariseen yhteiskuntaan. 6. luokalla: Jatketaan historian jatkumon opiskelua. Opetuksessa olisi hyvä tuoda ilmi esimerkiksi antiikin maailman ihanteiden siirtyminen renessanssin maailmaan ja siihen, kuinka antiikin ajattelu vaikuttaa vielä nykyaikaanakin. Suomen ja Ruotsin 600-vuotista historiaa voidaan tarkastella pohjoisen Suomen näkökulmasta. Yhteinen historia Ruotsin kanssa näkyy Lapissa monin tavoin sekä kulttuurisina että kielellisinä yhtäläisyyksinä. Yhtenä historiallisena jatkumona voidaan tarkastella myös uuden ajan murrosvaiheessa syntynyttä protestantismia ja sen näkyvyyttä läpi historiamme aina nykypäivän yhteiskuntaan saakka. Mahdollisia työtapoja: Tämä tavoite mahdollistaa yhteistyön useiden oppiaineiden välillä. Esimerkiksi äidinkielen kanssa voidaan tarkastella historiallista jatkumoa kielenkehityksen näkökulmasta. Katsomusaineiden kanssa on mahdollista pohtia historiallista jatkumoa esimerkiksi kristillisten juhlaperinteiden näkökulmasta. Miten ne ovat vuosien saatossa muuttuneet ja mitä samaa nykyperinteissämme on kuin 1600-1700-luvun ihmisillä. Myös ruokakulttuurin opiskelu sekä taide- ja tapakasvatus voivat olla mukana tukemassa historiallisen jatkumon omaksumista. Tapakulttuurin opiskelu jatkuu historian opinpolussa yläkoulun puolella. Hyödynnetään myös digityökaluja tavoitteen toteutuksessa.	
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	5. ja 6. luokalla pyritään tunnistamaan esimerkkien avulla jatkuvuus historiassa ja esittämään muutoksille syitä. Oppimisympäristöjä voi vaihdella aiheen ja mahdollisuuksien mukaan. Muutosten syitä historiassa on alakoulun puolella hyvä tarkastella tuomalla historian tapahtumia ja ilmiöitä lähelle oppilaan kokemusmaailmaa. Tähän apuna voivat toimia museovierailut, virtuaalimuseot ja -maailma, kirjastovierailut sekä ympäröivään historiakulttuuriin sidotut tehtävät ja retket. Erilaiset verkkoympäristöt, elokuvat, pelit, arkistomateriaalit, verkkoarkistot ja dokumentit elävöittävät opetusta. Myös ulkopuoliset yhteistyökumppanit voivat olla mukana tukemassa kokemuseräistä oppimista ja historian muutosten ymmärtämistä. Näitä voivat olla esimerkiksi historian asiantuntijat ja harrastajat sekä eri yhdistykset esim. Totto ry.	L1, L2, L4
T10 ohjata oppilasta	Tämä tavoite toteutuu historian kaikissa sisällöissä. Historiassa	L1-L7

selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	oppilaan tulee ymmärtää, että historian tiedot ovat historioitsijoiden tulkintoja, jotka saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä. Harjoitellaan omien historiatulkintojen tekemistä ikätasolle sopivilla tavoilla.	
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	Opetuksessa on hyvä käydä läpi ihmisen toimintaa kunkin opetettavan aiheen sisällä. Oppilaan tulisi ymmärtää kontekstuaalisuus ihmisen toiminnassa. Miten aika, paikka ja kauseliteetti ovat vaikuttaneet ihmisen toimintaan eri aikoina. 5. luokalla oppilasta ohjataan tuttujen asioiden avulla ymmärtämään ajankulua ja omaa asemaansa sukupolvien ketjussa sekä nykypäivän yhteyttä menneisyyteen ja ihmisen toiminnan merkitystä tässä kehityskulussa. 6. luokalla tätä toimintaa jatketaan ja syvennetään esimerkiksi menneiden sukupolvien toimintaan vaikuttaneiden syiden pohtimisella.	L2-L4, L6, L7

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4-6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 4-6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Historian arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämisuodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T9 ohjata oppilasta esittämäänsä muutoksille syitä	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.

T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1–S5	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

26.3.9 YHTEISKUNTAOPPI

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudelliseksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamisissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtojen mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokilla 4-6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja kouluyhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestäväan kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

YHTEISKUNTAOPPI
VUOSILUOKKA 4

Tavoitteet	Sisältöalueet Sisältöalueet merkitty taulukkoon otsikolla. Sisältöteksti löytyy taulukon yläpuolelta. Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista.	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	Tutustutaan siihen, mitä ovat yhteiskunta ja yhteiskuntaoppi. Asiat tuodaan mahdollisimman lähelle oppilaan kokemusmaailmaa eri työtapoja hyödyntäen. Asioita voidaan tarkastella myös suomalaisuuden, lappilaisuuden ja kansainvälistymisen näkökulmasta.	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	Arkielämä ja oman elämän hallinta Demokraattinen yhteiskunta Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen Autetaan oppilasta ymmärtämään itsensä yhteiskunnan ja eri yhteisöjen jäsenenä esimerkiksi Rovaniemen kaupunki, koulu, perhe ja harrastusseurat. Käydään läpi oikeusvaltion ja tasa-arvon periaatteita. Autetaan oppilasta ymmärtämään omat velvollisuutensa ja vastuunsa arkielämässä ja netinkäyttäjänä.	L2, L3, L4, L7
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	Arkielämä ja oman elämän hallinta Taloudellinen toiminta Tutustutaan Rovaseudun yrityskulttuuriin. Huomioidaan matkailun merkitys alueellamme. Pyritään vierailemaan alueen yrityksissä tai järjestämään oppitunneille yritysvierailijoita. Hyödynnetään digitaalista materiaalia työskentelyssä esim. virtuaalivierailut yrityksissä ja verkossa tarjolla olevia yritysdemoja esim. yrityskylä.fi.	L3, L4, L6, L7

Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen		
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	Arkielämä ja oman elämän hallinta Demokraattinen yhteiskunta Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen Rohkaistaan oppilasta ottamaan kantaa asioihin, kertomaan omia mielipiteitään ja harjoittelemaan eri vaikutuskanavien käyttöä. Oppilaskunnan merkitys omassa koulussa ja sen kautta vaikuttaminen. Sananvapauden ymmärtäminen mielipiteenilmaisussa, oppilaan vastuu omista sanomisistaan ja kirjoituksistaan. Suomen hallintojärjestelmän läpikäynti: eduskunta, hallitus ja presidentti.	L2, L6, L7
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	Arkielämä ja oman elämän hallinta Taloudellinen toiminta Kuluttamista voidaan opiskella myös paikallisesta näkökulmasta. Miten omilla kulutusvalinnoilla voidaan vaikuttaa paikalliseen yrittämiseen ja työllisyyteen. Harjoitellaan rahankäyttöä ja hintatietoisuutta esimerkiksi pelien avulla.	L3, L4
T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	Arkielämä ja oman elämän hallinta Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen Tutustutaan eri työtapoja hyödyntäen oman lähiympäristön harrastusmahdollisuuksiin ja eri palveluntarjoajiin. Pohditaan, mikä voisi olla oppilaalle sopivaa toimintaa eri yhteisöissä. Käydään läpi myös ikätasolle sopivia sähköisiä yhteisöjä ja yksilön vastuuta sosiaalisen median käyttäjänä.	L3, L4, L5, L7

YHTEISKUNTAOPPI

VUOSILUOKKA 5

Tavoitteet	Sisältöalueet Sisältöalueet merkitty taulukkoon otsikolla. Sisältöteksti löytyy taulukon yläpuolelta. Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista.	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettisiä arviointikykyään liittyen erilaisiin ihmillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	Toteutuvat kaikissa yhteiskuntaopin sisällöissä Tutustutaan siihen, mitä ovat yhteiskunta ja yhteiskuntaoppi. Asiat tuodaan mahdollisimman lähelle oppilaan kokemusmaailmaa eri työtapoja hyödyntäen. Asiaita voidaan tarkastella myös suomalaisuuden, lappilaisuuden ja kansainvälistymisen näkökulmasta. Huomioidaan myös etiikka tietoverkoissa.	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	Arkielämä ja oman elämän hallinta Demokraattinen yhteiskunta Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen Viidennellä luokalla keskitytään perheeseen ja sen merkitykseen yhteiskunnassa. Laki turvaa lapsen oikeuden huolenpitoon ja kuulluksi tulemiseen. Lapsen oikeuksia käsitellään sekä osana perhettä että yhteiskuntaa. Kuka huolehtii turvallisuudesta yhteiskunnassa. Mahdollisuuksien mukaan toteutetaan poliisivierailu ja tehdään yhteistyötä palokunnan tai vapaapalokunnan kanssa. Sisältöihin liittyviä käsitteitä: • yhteiskunta, yksilö • yhteisö, perhe • kansalaisuus • kansainvälisyys • oikeudet - velvollisuudet - vastuu • ihmisoikeudet • lapsenoikeudet • sananvapaus • tasa-arvo	L2, L3, L4, L7 L1, L2,L4,

	• yhdenvertaisuus • vähemmistöt	
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	Mediataitojen harjoittelua. Oppilaan rooli sosiaalisen median käyttäjänä. Netiketin läpikäynti. Trollaus ja siihen reagointi. Ikätasolle sopivalla tavalla käydään läpi ihmisten toiminnan motiiveja sosiaalisessa mediassa.	L2, L4, L5
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	Arkielämä ja oman elämän hallinta Taloudellinen toiminta Jatketaan tutustumista Rovaseudun yrityskulttuuriin. Huomioidaan matkailun merkitys alueellamme. Pyritään vierailemaan alueen yrityksissä tai järjestämään oppitunneille yritysvierailijoita, hyödynnetään verkosta löytyviä yritysdemoja. Sisältöihin liittyviä käsitteitä: • yritys, yrittäjyys • palvelut	L3, L4, L6, L7
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen		
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	Arkielämä ja oman elämän hallinta Demokraattinen yhteiskunta Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen Tutustutaan Rovaniemen kaupunkiin kuntana ja oppilaan rooliin kuntalaisena. Tarkastellaan kaupungin toimia, jotka ovat lähellä oppilasta. Miten kaupunki toimii ja miten sen toimintaan voidaan vaikuttaa.	L2, L6, L7
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	Arkielämä ja oman elämän hallinta Taloudellinen toiminta Harjoitellaan talouden taitoja eri työtapoja hyödyntäen. Esimerkiksi pelit, draama, vierailut kaupassa. Sisältöihin liittyviä käsitteitä: • raha • talous • kuluttaminen, omat kulutusvalinnat • säästäminen • kestävä kehitys	L3, L4
T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen	Arkielämä ja oman elämän hallinta Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen Jatketaan netinkäytön vastuiden harjoittelua. Nettiketin ja	L3, L4, L5, L7

toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	oppilaan vastuiden kertaus sosiaalisen median käyttäjänä. Mikä on minun omaa ja mikä toisen omaa myös digitaalisissa ympäristöissä. Voidaan toteuttaa myös yhteisöllisesti virtuaalimaailmassa eri alustoja hyödyntäen esim. yhteisöpelien avulla. • seurataan mediaa ja sidotaan sen ajankohtaiset aiheet käsiteltävään asiaan. • mediakritiikin harjoittelua	
---	---	--

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittamisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuun yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Yhteiskuntaopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4		Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	Median roolin tarkastelu	Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteen ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	Työnteen ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteen ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoituksia	S1-S3	Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoituksien hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoituksia.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja	S1, S4	Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöön sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy

kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja		soveltaminen	kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.
T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	Mediataidot	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

26.3.10 MUSIIKKI

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 3-6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

MUSIIKKI

VUOSILUOKKA 3

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	• kuunteleminen • osallistuminen • toisten huomioiminen ja kannustaminen • tietoisuus ympäröivästä äänimaailmasta • ohjataan oppilasta sovittamaan oma osuutensa musiikilliseen kokonaisuuteen	L2, L6, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä -kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	• oman äänen käyttäminen: oikea lauluasento, rohkea äänenkäyttö, äänenavaukset • kaanonit • kehosoitimet • rytmi-, melodia- ja sointusoittimet, myös bändisoittimiin tutustuminen • onnistumisen kokemukset	L2
T3 kannustaa oppilasta keholliseen, musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	• monipuolisia ilmaisuharjoituksia ja rohkaiseminen omaan ilmaisuun • kuvat ja tarinat lähteenä tai tuotoksena	L1, L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä.	• ääniympäristön tutkiminen ja luominen • ohjattu kuuntelu • kertominen musiikista: omat kokemukset, tuntemukset ja mielipiteet ja niiden perusteleminen • konsertit ja työpajat (esim. virtuaalikonsertit)	L2, L5
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	• improvisointi yksin ja yhdessä • pienimuotoisten sävellysten tuottaminen improvisoinnin pohjalta • esiintymisten mahdollistaminen • teknologian monipuolinen hyödyntäminen, esim. valmiit taustat • musiikkiohjelmien käyttäminen • omat sävellyskokeilut • tuotoksien tallentaminen (ääni, kuva)	L1, L2, L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	• käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri tilanteissa • etsitään yhteyksiä eri oppiaineisiin • musiikki oppilaiden omissa kulttuureissa (esim. sosiaalinen media) • yhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa	L2, L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen	• käsitteitä ja merkintätapoja kuuntelun ja toimimisen kautta, käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia	L4

periaatteita musisoinnin yhteydessä	• oppilaiden kokemukset ja havainnot musiikista • rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri, dynamiikka • kappaleiden rakenteisiin tutustuminen	
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	• huomioidaan toiset • oman toimintatavan löytäminen ryhmässä • välineiden ja soittimien asianmukainen käyttäminen • positiivisten kokemusten löytäminen musiikin kuuntelusta ja tuottamisesta • musiikin synnyttämien tunnetilojen tiedostaminen • kuulon suojaaminen ja turvallinen äänenvoimakkuus eri tilanteissa	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin	• kannustavan ja rohkaisevan ilmapiirin luominen • opetellaan asettamaan pieniä tavoitteita ja arvioimaan niiden toteutumista • musiikkiesitysten valmistaminen	L1

MUSIIKKI

VUOSILUOKKA 4

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	• kuunteleminen • osallistuminen • toisten huomioiminen ja kannustaminen • tietoisuus ympäröivästä äänimaailmasta • ohjataan oppilasta sovittamaan oma osuutensa musiikilliseen kokonaisuuteen	L2, L6, L
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä	• oman äänen käyttäminen: oikea lauluasento, rohkea äänenkäyttö, äänenavaukset • kaanonit	L2

kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	• kehosoitimet • rytmi-, melodia- ja sointusoittimet, myös bändisoittimiin tutustuminen • onnistumisen kokemukset • saavutettujen taitojen kertaaminen ja vahvistaminen	
T3 kannustaa oppilasta keholliseen, musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	• monipuolisia ilmaisuharjoituksia ja rohkaistaminen omaan ilmaisuun • kuvat ja tarinat lähteenä tai tuotoksena	L1, L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	• ääniympäristön tutkiminen ja luominen • ohjattu kuuntelu • kertominen musiikista: omat kokemukset, tuntemukset ja mielipiteet ja niiden perusteleminen • konsertit ja työpajat (esim. virtuaalikonsertit)	L2, L5
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	• improvisointi yksin ja yhdessä • pienimuotoisten sävellysten tuottaminen improvisoinnin pohjalta • esiintymisten mahdollistaminen • teknologian hyödyntäminen, esim. valmiit taustat • musiikkiohjelmien käyttäminen • omat sävellyskokeilut • tuotoksien tallentaminen (ääni, kuva)	L1, L2, L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	• käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri tilanteissa • etsitään yhteyksiä eri oppiaineisiin • musiikki oppilaiden omissa kulttuureissa (esim. sosiaalinen media) • yhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa	L2, L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	• käsitteitä ja merkintätapoja kuuntelun ja toimimisen kautta, käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia • oppilaiden kokemukset ja havainnot musiikista • rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri, dynamiikka	L4

	• kappaleiden rakenteiden hahmottaminen • tahtilajeihin tutustuminen	
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	• huomioidaan toiset • oman toimintatavan löytäminen ryhmässä • välineiden ja soittimien asianmukainen käyttäminen • positiivisten kokemusten löytäminen musiikin kuuntelusta ja tuottamisesta • musiikin synnyttämien tunnetilojen tiedostaminen • kuulon suojaaminen ja turvallinen äänenvoimakkuus eri tilanteissa	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin	• kannustavan ja rohkaisevan ilmapiirin luominen • opetellaan asettamaan pieniä tavoitteita ja arvioimaan niiden toteutumista • musiikkiesitysten valmistaminen	L1

MUSIIKKI
VUOSILUOKKA 5

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	• kuunteleminen • rohkaiseminen osallistumaan • toisten huomioiminen ja kannustaminen • tietoisuus ympäröivästä äänimaailmasta • ohjataan oppilasta sovittamaan oma osuutensa musiikilliseen kokonaisuuteen • oppilas tiedostaa vahvuuksiaan ja osaa hyödyntää niitä	L2, L6, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	• oman äänen käyttäminen: oikea lauluasento, rohkea äänenkäyttö, äänenavaukset, mikrofonin käyttö • stemmalaulamiseen tutustuminen • kehosoittimet • rytmi-, melodia-, sointusoittimet • bändisoittimet • säestystaitojen monipuolistaminen • onnistumisen kokemukset	L2
T3 kannustaa oppilasta keholliseen, musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	• monipuolisia ilmaisuharjoituksia ja rohkaiseminen omaan ilmaisuun • monimuotoinen kehollinen aistiminen, improvisointi ja ilmaisu • kuvat ja tarinat lähteenä tai tuotoksena	L1, L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	• ääniympäristön tutkiminen ja luominen • ohjattu kuuntelu • kertominen musiikista: omat kokemukset, tuntemukset ja mielipiteet ja niiden perusteleminen • konsertit ja työpajat (myös virtuaalikonsertit)	L2, L5
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia	• improvisointi yksin ja yhdessä • pienimuotoisten sävellysten tuottaminen improvisoinnin pohjalta • esiintymisten mahdollistaminen • äänentoistolaitteiston käyttöön tutustuminen	L1, L2, L5, L6

kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	• teknologian hyödyntäminen, esim. valmiit taustat • musiikkiohjelmien käyttäminen • omat sävellyskokeilut • tuotoksien tallentaminen (ääni, kuva) • tutkitaan äänen syntymistä eri materiaaleja käyttäen, soitinrakennuskokeilut	
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	• käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri tilanteissa • etsitään yhteyksiä eri oppiaineisiin • musiikki oppilaiden omissa kulttuureissa • yhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa • eri maanosien musiikkikulttuureihin tutustuminen kuunnellen ja musisoiden • musiikki osana laajempaa kulttuurihistoriallista kokonaisuutta • musiikin alan ammatteihin tutustuminen • vierailut ja yhteistyö ammattilaisten kanssa • musiikin ja median yhteys, esim. mainokset, videot, elokuvat, Internet, sosiaalinen media, TVT	L2, L5, L6
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	• käsitteitä ja merkintätapoja kuuntelun ja toimimisen kautta, käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia • oppilaiden kokemukset ja havainnot musiikista • rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri, dynamiikka • kappaleiden rakenteiden hahmottaminen • vaihtojakoisiin tahtilajeihin tutustuminen, esim. 5/4, 7/8 jne.	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	• huomioidaan toiset • oman toimintatavan löytäminen ryhmässä • välineiden ja soittimien asianmukainen käyttäminen • positiivisten kokemusten löytäminen musiikin kuuntelusta ja tuottamisesta • musiikin synnyttämien tunnetilojen tiedostaminen • kuulon suojaaminen ja turvallinen äänenvoimakkuus eri tilanteissa	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin	• kannustavan ja rohkaisevan ilmapiirin luominen • kunnioitus omaa ja toisten tuotosta kohtaan • tavoitteiden asettaminen ja niiden toteutumisen arvioiminen • oppilaat saavat kokeilla toistensa ohjausta • itsenäiseen, pitkäjänteiseen harjoitteluun ohjaaminen • musiikkiesitysten valmistaminen	L1
---	---	-----------

MUSIIKKI
VUOSILUOKKA 6

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	• kuunteleminen • rohkaiseminen osallistumaan • toisten huomioiminen ja kannustaminen • tietoisuus ympäröivästä äänimaailmasta • ohjataan oppilasta sovittamaan oma osuutensa musiikilliseen kokonaisuuteen • oppilas tiedostaa vahvuuksiaan ja osaa hyödyntää niitä	L2, L6, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	• oman äänen käyttäminen: oikea lauluasento, rohkea äänenkäyttö, äänenavaukset, mikrofonin käyttö • stemmalaulamiseen tutustuminen • kehosoitimet • rytmi-, melodia- ja sointusoittimet • bändisoittimet • säestystaitojen monipuolistaminen • improvisointikokeilut yhtyesoitossa • säveltäminen ja sanoittaminen oman taitotason mukaisesti • onnistumisen kokemukset	L2
T3 kannustaa oppilasta keholliseen, musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	• monipuolisia ilmaisuharjoituksia ja rohkaiseminen omaan ilmaisuun • monimuotoinen kehollinen aistiminen, improvisointi ja ilmaisu • kuvat ja tarinat lähteenä tai tuotoksena	L1, L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	• ääniympäristön tutkiminen ja luominen • ohjattu kuuntelu • kertominen musiikista: omat kokemukset, tuntemukset ja mielipiteet ja niiden perusteleminen • konsertit ja työpajat (myös virtuaalikonsertit)	L2, L5
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä	• improvisointi yksin ja yhdessä • pienimuotoisten sävellysten tuottaminen improvisoinnin pohjalta • esiintymisten mahdollistaminen • äänentoistolaitteiston käytön opettelua	L1, L2, L5, L6

tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	• teknologian hyödyntäminen, esim. valmiit taustat • musiikkiohjelmien käyttäminen • omat sävellyskokeilut • tuotoksien tallentaminen (ääni, kuva) • tutkitaan äänen syntymistä eri materiaaleja käyttäen, soitinrakennuskokeilut	
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	• käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri tilanteissa • etsitään yhteyksiä eri oppiaineisiin • musiikki oppilaiden omissa kulttuureissa (esim. sosiaalinen media) • eri maanosien musiikkikulttuureihin tutustuminen kuunnellen ja musisoiden (lastenlaulut, ikäkaudelle sopiva populaarimusiikki, kansanmusiikki ja taidemusiikki) • musiikki osana laajempaa kulttuurihistoriallista kokonaisuutta • länsimaisen musiikin historian vaiheet • musiikin alan ammatteihin tutustuminen • vierailut ja yhteistyö ammattilaisten kanssa • musiikin ja median yhteys, esim. mainokset, elokuvat, Internet, TVT • yhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa	L2, L5, L6
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	• vahvistetaan käsitteiden ja merkintätapojen tuntemusta • oppilaiden kokemukset ja havainnot musiikista • rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri, dynamiikka • kappaleiden rakenteiden hahmottaminen • tasa-, kolmi- ja vaihtojakoisten tahtilajien käyttäminen	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	• huomioidaan toiset • oman toimintatavan löytäminen ryhmässä • välineiden ja soittimien asianmukainen käyttäminen • positiivisten kokemusten löytäminen musiikin kuuntelusta ja tuottamisesta • musiikin synnyttämien tunnetilojen tiedostaminen • kannustetaan löytämään oma tapa toimia musiikin kuluttajana, esim. kuuntelija, harrastaja, kulttuuripalvelujen käyttäjä • tekijänoikeuksiin tutustuminen • kuulon suojaaminen ja turvallinen äänenvoimakkuus eri tilanteissa	L3

Oppimaan oppiminen musiikissa		
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin	• kannustavan ja rohkaisevan ilmapiirin luominen • kunnioitus omaa ja toisten tuotosta kohtaan • tavoitteiden asettaminen ja niiden toteutumisen arvioiminen • oppilaat ohjaavat toisiaan • itsenäiseen, pitkäjänteiseen harjoitteluun ohjaaminen • oppimisprosessin ymmärtäminen • kiinnitetään huomiota tulkintaan • tuotosten viimeistely • musiikkiesitysten valmistaminen	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusointimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja

kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen.

Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Musiikin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	Musiikki-liikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä	S1-S4	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.

jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä			
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

26.3.11 KUVATAIDE

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, ja-mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

KUVATAIDE

VUOSILUOKKA 3

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen

	Omat kuvakulttuurit Ympäristön kuvakulttuurit Taiteen maailmat - Rovaniemen kulttuurikasvatussuunnitelma: http://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=fc2ba7b3-a319-4189-a4d7-8cf4e853666f - Rovaniemen julkiset taideteokset: http://julkisetteokset.rovaniemi.fi/	
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	havainnoidaan visuaalista maailmaa oman arjen ja esimerkiksi harrastusten näkökulmasta (esim. tehdään piirtämällä kuvallisia muistiinpanoja tai otetaan valokuvia itsestä, kavereista, lemmikeistä, kodista)	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	- opetellaan kertomaan mitä näen, koen sekä tunnen ja miksi - keskustellaan ohjatusti omista ja toisten tekemistä kuvista - perustellaan omia näkemyksiä ja arvostetaan toisten käsityksiä	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	- esim. valitaan yhteinen aihe, teema tai ilmiö, joka toteutetaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla (esim. sarjakuva, veistos, maalaus) - harjoitellaan oman kuvallisen tuottamisen esittämistä esim. draaman keinoin, kirjoittamalla omasta teoksesta lyhyt teksti, dokumentoimalla oma prosessi PP-esitykseksi	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	- työskennellään eri piirtimillä erilaisille papereille (esim. erilaiset viivat, muodot ja pinnat, pelkistäminen, rikastaminen) - harjaannutaan väri-ilmaisussa (väriympyrä: puhtaat värit, vastavärit) - harjoitellaan sommittelua - käytetään grafiikassa kohopainoa (esim. Pressprint-levy tai Adigraf-laatta) - huomioidaan kolmiulotteisuus ja eri materiaalien yhdistäminen rakentelussa ja muotoilussa (esim. savi, paperimassa, aaltopahvi, kierrätysmateriaalit)	L2, L3, L5, L6

	• tvt-välineiden käyttäminen kuvaamiseen ja kuvan tuottamiseen • välinehuolto osana kaikkea työskentelyä	
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	• harjoitellaan prosessinomaista työskentelyä (esim. luonnosvihko; ideointi, luonnostelu, suunnittelu, toteutus, työskentely, esittäminen, arviointi) • opetellaan sietämään keskeneräisyyttä ja prosessin muutosta kesken työskentelyn.	L1, L2, L3, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	• havainnoidaan värien, muotojen ja sommittelun merkitystä kuvassa • tutkitaan kuvankäsittelyllä muokattuja kuvia ja tutustutaan sosiaalisen median kuvamaailmaan • muokataan omia kuvia	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	• keskustellaan erilaisista kuvista esim. Rovaniemi matkailumainoksissa, postikorteissa, sosiaalisessa mediassa • tutkitaan kirjan kuvituksia (esim. Hanna Immonen: Sininen torni tai Ulla Etto: Priitu Rovaniemen markkinoilla) • ammattina kuvittaja	L1, L2, L4, L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	• havainnoidaan oman lähiympäristön arkkitehtuuria, muotoilua ja graafista suunnittelua • harjoitellaan erilaisia kuvantarkastelun tapoja (esim. kognitiivinen kuvantarkastelu tai roolileikin kautta eläytymällä eri näkökulmiin: teos, tekijä ja katsoja) • oman työn signeeraus ja kehystäminen	L1, L4, L5, L6
		L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja	• saamelainen taide (esim. Marja Helander, Aletta Ranttila, Nils-Aslak Valkeapää, Outi Pieski) • lappilainen taide http://lapintaiteilijaseura.fi/	L3, L4, L6, L7

muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista		
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	• rakennetaan kierrätysmateriaaleista • tehdään ympäristötaidetta • käyttö- ja koriste-esineet • ammattina muotoilija • monikulttuurisuus (esim. omassa perheessä, luokassa, koulussa) kuvailmaisun lähtökohtana	L1, L2, L4, L7

KUVATAIDE VUOSILUOKKA 4

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
	Omat kuvakulttuurit Ympäristön kuvakulttuurit Taiteen maailmat • Rovaniemen kulttuurikasvatussuunnitelma: http://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=fc2ba7b3-a319-4189-a4d7-8cf4e853666f • Rovaniemen julkiset taideteokset: http://julkisetteokset.rovaniemi.fi/	
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	• oppilaiden omat kuvat työskentelyn lähtökohtina • mitä tunteita eri kuvat herättävät • kuvan ja tekstin yhdistäminen	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä	• opetellaan kertomaan mitä näen, koen sekä tunnen ja miksi. • pohditaan ja perustellaan, miksi pidän tai en pidä jostain teoksesta	L2, L4, L5, L6

perustelemista		
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	- työskentely etenee prosessina (ideointi, luonnostelu, suunnittelu, toteutus, työskentely, esittäminen, arviointi) - esim. valitaan oma tai yhteinen aihe, teema tai ilmiö, joka toteutetaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla (sarjakuva ja maalaus tai maalaus ja piirustus samasta aiheesta)	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	- työskennellään eri piirtimillä erilaisille papereille (esim. rytmi ja liike, muodot ja erilaiset pinnat) - väri-ilmaisussa murretut värit, värin taittaminen. - sommittelussa huomioidaan etuala, taka-ala ja horisontti (esim. maisemamaalaus) - grafiikassa kohopaino (esim. Pressprint-levy tai Adigraf-laatta), vedostaminen, tpl'a-merkintä - tvv-välineiden käyttäminen kuvaamiseen ja kuvan tuottamiseen - välinehuolto	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	- suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä (esim. luonnosvihko) - omien vahvuuksien löytäminen ja hyödyntäminen ryhmätöissä - opetellaan tekemään pidempikestoisia projekteja/töitä (esim. ilmaisutaideprojekti, tarinat toimivat lähtökohtana kuville ja kuvat tarinoille, jotka muuttuvat esityksiksi: rooliasut, lavasteet, ääni, valo ja liike)	L1, L2, L3, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	- havainnoidaan värien, muotojen ja sommittelun merkitystä kuvassa - harjoitellaan oman mielipiteen esille tuomista sekä kuvallista vaikuttamista oman tekemisen kautta esim. oma mainos kuvankäsittelyohjelmalla, pilapiirros (esim. karikatyyri) - tietokonepelin tai -ohjelman analyysi, (esim. oman pelin tai pelihahmon luominen), pelien ikärajat, oman pelaamisen tarkastelua	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion	- tutkitaan erilaisia kuvia viestin välineenä: kirjan kuvitus, sarjakuva, lehtikuva, mainoskuva, tv, video jne. - keskustellaan kuvista - pohditaan erilaisten kuvien viestien välisiä eroja	L1, L2, L4, L5

suhdetta		
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	- havainnoidaan oman lähiympäristön arkkitehtuuria, muotoilua, graafista suunnittelua. - harjoitellaan esim. kuvan ja tekstin yhdistämistä, taitto (sähköisten sovelluksien hyödyntäminen esim. Apps: Strip Designer) - tarkastellaan kuvia tai esineitä näkökulmasta ennen ja nyt (käyttöesineet esim. puhelin ennen-nyt, maalaus-tietokonetaide) - Lappi-brändi - museot ja näyttelyvierailut Rovaniemellä - virtuaaliset museovierailut	L1, L4, L5, L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	- lappilainen taide http://lapintaiteilijaseura.fi/ - pohjoismainen taidehistoria (esim. Simberg, Larsson, Munch) - pohjoismainen nykytaide	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	- keskustellaan lasten arjesta (esim. lelut, pelit, lastenohjelmat ja vaatteet) - verrataan eri aikakausien taitelijoiden teosten aiheita ja materiaaleja (esim. verrataan Akseli Gallen-Kallelaa ja Anu Tuomista) - keskustellaan ja toteutetaan esteettisyyden periaatteita	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	- rakennetaan kierrätysmateriaaleista - ympäristötaide, pihasuunnitelma, ammattina maisema-arkkitehti - monikulttuurisuus omassa luokassa kuvailmaisun lähtökohtana (esim. jokainen tuo matkamuiston)	L1, L2, L4, L7

**KUVATAIDE
VUOSILUOKKA 5**

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen
-------------------	----------------------	----------------------

		osaaminen
	Omat kuvakulttuurit Ympäristön kuvakulttuurit Taiteen maailmat - Rovaniemen kulttuurikasvatussuunnitelma: http://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=fc2ba7b3-a319-4189-a4d7-8cf4e853666f - Rovaniemen julkiset taideteokset: http://julkisetteokset.rovaniemi.fi/	
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	- havainnoidaan monipuolisesti ympäristöä ja sen kuvia - käytetään monipuolisesti kuvallisia välineitä (kuvallinen väline = millä voit kuvata, kuvailla, millä itse voit tehdä taidetta, kuvia, taideteoksia)	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	- keskustellaan taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyvistä havainnoista - perustellaan omia ajatuksia ja valintoja	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	harjoitellaan ilmaisemaan omia havaintoja ja ajatuksia hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 Ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan	Tavoitteena esim. - muodon ymmärtäminen valon ja varjon avulla, - valööri, värien symboliikka, - sommittelu ja tila (etuala, taka-ala, perspektiivikokeilut) - tv-välineiden käyttäminen kuvaamiseen, kuvan muokkaamiseen ja esittämiseen	L2, L3, L4, L5, L6

kuvan tekemisen taitojaan	välinehuollon merkityksen sisäistäminen, vastuu yhteisistä tiloista ja välineistä	
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	- suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan, harjoitellaan asettamaan omia tavoitteita (esim. luonnosvihko) - omien vahvuuksien löytäminen ja hyödyntäminen - harjoitellaan tekemään pidempikestoisia projekteja/töitä yksin ja yhdessä	L1, L2, L3, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	- harjoitellaan käyttämään erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja omien mielipiteiden ilmaisussa - valokuvaus: kuvakoot, kuvakulmat, rajausta, digitaalinen kuva ja kuvan käsittely tietokoneohjelmalla - esim. tv-ohjelman tai pelin analyysi	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	- harjoitellaan tarkastelemaan erilaisia kuvia (esim. sisältö, muoto ja asiayhteys) - nykytaide Suomessa ja Euroopassa	L1, L2, L4, L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	- tutustutaan suomalaiseen taiteeseen ja taidehistoriaan (esim. Hugo Simberg, Ellen Thesleff, Tove Jansson ja Tapio Wirkkala) - Kultakausi (esim. Akseli Gallen-Kallela, Albert Edelfelt, Helene Schjerfbeck, Ferdinand von Wright) - harjoitellaan tulkitsemaan kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista - oman työn kehystäminen ja signeeraus	L1, L4, L5, L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	- tutustutaan eri aikakausien ja kulttuurien taiteeseen (esim. Egyptin taide, pop-taide) - harjoitellaan hyödyntämään erilaisia kuvailmaisun tapoja tehdessä omia kuvia (esim. varjoteatteri, tilataide tai lavastus, tilan rakentaminen: materiaali, valaistus, tunnelma)	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan	keskustellaan nuorten arjesta ja omista arvoista	L3, L4, L6, L7

taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	• verrataan eri aikakausien taitelijoiden teosten aiheita ja visuaalista maailmaa (esim. verrataan Walt Disney - Mickey Mouse, John Lasseter- Toy Story ja Hayao Miyazaki - Henkien kätkemä)	
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	• monikulttuurisuus kuvailmaisun lähtökohtana • pohjoinen rakennettu ympäristö • paikallinen arkkitehtuuri, Alvar Aalto ja hänen töihinsä tutustuminen, Ferdinand Salokangas (esim. pienoismallit; rakennetaan kierrätysmateriaaleista, eri materiaalien yhdistäminen)	L1, L2, L4, L7

KUVATAIDE VUOSILUOKKA 6

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
	Omat kuvakulttuurit Ympäristön kuvakulttuurit Taiteen maailmat • Rovaniemen kulttuurikasvatussuunnitelma: http://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=fc2ba7b3-a319-4189-a4d7-8cf4e853666f • Rovaniemen julkiset taideteokset: http://julkisetteokset.rovaniemi.fi/	
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	• tutustutaan yhteisöllisiin taidemuotoihin (esim. yhteisötaide, yhteisötaiteilija) • havainnoidaan monipuolisesti omaa ympäristöä ja sen kuvia (ajankuvia, tila, aika) • käytetään kuvallisia välineitä (kuvallinen väline = millä voit kuvata, kuvailla, millä itse voit tehdä)	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä	• keskustellaan taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyvistä havainnoista (esim. sukupuoli-tietoisuus ja tasa-arvonäkökulma)	L2, L4, L5, L6

harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	perustellaan omia ajatuksia ja käytetään kuvataiteen käsitteitä kielellisessä ilmaisussa	
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	harjoitellaan ilmaisemaan omia havaintoja ja ajatuksia hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja (esim. performanssi, kuva, ääni, liike)	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	- harjaannutaan kuvan tekemisessä (esim. valo, varjo, valööri) - tehdään värisommitelmia eri väriyhdistelmin, (esim. kontrasti ja harmonia, tasapaino, jännite) - sommittelu ja tila (esim. etuala, taka-ala, perspektiivi) - tv-välineiden käyttäminen kuvaamiseen ja kuvan tuottamiseen - välinehuolto - tehdään opitun syventämistä tukevia tehtäviä - kerrataan harjoiteltua - opitaan soveltamaan omia tietoja ja taitoja tutkimalla ympäristön kuvakulttuuria	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	- omien tavoitteiden asettaminen - omien vahvuuksien löytäminen ja hyödyntäminen ryhmätöissä - suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yksin ja yhdessä - tehdään pidempikestoisia töitä ja projekteja	L1, L2, L3, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	- käytetään erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja omien mielipiteiden ilmaisussa - rohkaistaan oppilasta ilmaisemaan omia arvojaan kuvallisin keinoin (esim. oma näyttely, avajaiset, vieraat, taidekriittikki)	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja	- tarkastellaan erilaisia kuvia (esim. sisältö, muoto ja asiayhteys) - videokuvaus: tarinasta kuvaksi, kuvakäsikirjoitus, elokuva-analyysi - ammattina elokuva; ohjaaja, kuvaaja, käsikirjoittaja jne.	L1, L2, L4, L5

fiktio suhdetta		
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	- maailman taide (esim. eri kulttuurit, ihmisen kuvaaminen taiteessa eri kulttuureissa, eri aikoina) - tulkitaan kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista (esim. pohjoinen ihminen ja luonto, kuvasymboliikka) - käytetään erilaisia tulkintoja keskustelun pohjana <u>Muistojen reitti</u> (pdf-opas) https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=a7cf1cfa-2cd9-4f6a-97f6-0764633fd21c	L1, L4, L5, L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	- tutustutaan eri aikakausien ja kulttuurien taiteeseen esim. viikinkiaika, renessanssi - hyödynnetään erilaisia kuvailmaisun tapoja	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	- keskustellaan nuorten arjesta ja omista ja oman yhteisön / yhteiskunnan arvoista - verrataan eri aikakausien taitelijoiden teosten aiheita ja visuaalista maailmaa (esim. elokuvataiteessa Charlie Chaplin ja Steven Spielberg)	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	- monikulttuurisuus kuvailmaisun lähtökohtana (yhteys muihin oppiaineisiin) - kierrätysmateriaalit, arjen esineet taideteoksissa - nuorisokulttuurit ja viihteen maailmat	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttuun ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten

näkemyksen arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkittamiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Kuvataiteen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri	S1, S2, S3	Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja

lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta			asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 3-6 käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestävän kehityksen näkökulmista.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6	L1, L2
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	L1, L5
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia	S3, S5	L4, L6

materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti		
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	S1-S5	L3, L6
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	L5
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	L1, L4, L7
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	L1, L3, L7

KÄSITYÖ

VUOSILUOKKA 3

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Ideointi ja suunnittelu		
T1–T3, T5, T6, T8	Suunnittelussa ja tuotoksessa yhdistetään värejä, kuvioita, pintoja, tyylejä ja muotoja. Ideoinnissa käytetään monenlaisia lähtökohtia ja hyödynnetään omia kokemuksia ja elämyksiä. Havainnoidaan ja analysoidaan rakennettua- ja luonnonympäristöä sekä esineitä ideoiden kehittämiseksi. Laaditaan ohjatusti omalle tuotteelle tai teokselle suunnitelma (esimerkiksi piirtämällä, maalaamalla, kirjoittamalla).	L1-L7
Kokeilu, tekeminen ja soveltaminen		
T1–T8	Kaikessa kokeilussa ja tekemisessä huomioidaan työturvallisuus. Tutustutaan: - käsityön materiaaleihin ja tutkitaan niiden ominaisuuksia, käyttötarkoitusta ja työstettävyyttä (esimerkiksi puuvilla, lanka, kangas, puu, muovi ja metalli) - käsityön peruskäsitteistöön. Tutustutaan erilaisiin käsityöohjeisiin (sanallinen, visuaalinen ja käsityön merkkikieli) - käsityön työympäristöön, työvälineisiin ja laitteisiin sekä niiden toimintaan (esimerkiksi ompelukone, silitysrauta, akkuporakone ja erilaiset käsityökalut) Harjoitellaan työkalujen käyttöä. Tutustutaan, kokeillaan ja harjoitellaan erilaisia työstötekniikoita (esimerkiksi värjääminen, kankaanpainanta, puun polttopiirtotekniikka, muovin lämpömuokkaus, koneompelu, lankatekniikat, mitoitus, piirustus, sahaaminen, poraaminen, viimeistely hiomavälinein ja pintakäsittely).	L1-L7

	Tutustutaan sähköön liittyviin ilmiöihin (esimerkiksi avoin ja suljettu virtapiiri). Työskennellään ohjatusti itse tai yhdessä tehdyn suunnitelman mukaan. Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia käyttöön, koristeeksi tai taide-esineeksi. Pyritään aktiivisesti kehittämään omaa ja muiden työskentelyä ja työtapoja.	
Dokumentointi ja arviointi		
T1, T2, T5-T7	Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia ja suunnittelua. Tutustutaan käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointiin. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia (sanallisesti tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja).	L1, L2, L4, L5, L7

KÄSITYÖ

VUOSILUOKKA 4

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Ideointi ja suunnittelu		
T1–T3, T5, T6, T8	Suunnittelussa ja tuotoksessa yhdistetään värejä, kuvioita, pintoja, tyylejä ja muotoja. Ideoinnissa käytetään monenlaisia lähtökohtia ja hyödynnetään omia kokemuksia ja elämyksiä. Havainnoidaan ja analysoidaan rakennettua- ja luonnonympäristöä sekä esineitä ideoiden kehittämiseksi. Laaditaan ohjatusti omalle tuotteelle tai teokselle luonnoksia ja suunnitelmia (esimerkiksi piirtämällä, maalamalla, kirjoittamalla, mittaamalla ja laskemalla).	L1-L7
	Kokeilu, tekeminen ja soveltaminen	

T1–T8	Kaikessa kokeilussa ja tekemisessä huomioidaan työturvallisuus. Tutustutaan käsityön materiaaleihin ja tutkitaan niiden ominaisuuksia, käyttötarkoitusta ja työstettävyyttä (esimerkiksi villa, kuitu, puu, muovi ja metalli). Laajennetaan käsityön peruskäsitteistöä. Käytetään erilaisia käsityöohjeita (sanallinen, visuaalinen ja käsityön merkkikieli). Tutustutaan käsityön työympäristöön, laajennetaan työvälineisiin ja laitteisiin sekä niiden toimintaan liittyvää osaamista (esimerkiksi ompelukone, silitysrauta, akkuporakone, erilaiset käsityökalut). Harjoitellaan työkalujen käyttöä. Tutustutaan, kokeillaan ja harjoitellaan erilaisia työstötekniikoita (esimerkiksi värjääminen, kankaanpainanta, puun polttopiirtotekniikka, muovin lämpömuokkaus, koneompelu, lankatekniikat, mitoitus, piirustus, sahaaminen, poraaminen, viimeistely hiomavälinein ja pintakäsittely). Tutustutaan sähköön liittyviin ilmiöihin (esimerkiksi avoin ja suljettu virtapiiri). Työskennellään ohjatusti itse tai yhdessä tehdyn suunnitelman mukaan. Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia käyttöön, koristeeksi tai taide-esineeksi. Pyritään aktiivisesti kehittämään omaa ja muiden työskentelyä ja työtapoja.	L1-L7
Dokumentointi ja arviointi		
T1, T2, T5-T7	Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua, prosessia ja valmiiden tuotteiden arviointia. Toteutetaan käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia (sanallisesti tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja).	L1, L2, L4, L5, L7

KÄSITYÖ VUOSILUOKKA 5

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Ideointi ja suunnittelu		
T1–T3, T5, T6, T8	Pyritään aktiiviseen, itsenäiseen ja ongelmalähtöiseen suunnitteluprosessiin. Uusien ideoiden kehittämiseksi perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä. Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle suunnitelma ja työjärjestys (esimerkiksi piirtämällä, maalamalla, kirjoittamalla käsin tai tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen). Valitaan käyttötarkoitukseen soveltuvat materiaalit ja ratkaisut soveltamalla omia tietoja, taitoja ja luovuutta.	L1-L7

Kokeilu, tekeminen ja soveltaminen		
T1–T8	Kaikessa kokeilussa ja tekemisessä huomioidaan työturvallisuus (esim. sähkö- ja paloturvallisuus). Perehdytään käsityössä käytettävien kemikaalien käyttöturvallisuuteen ja ympäristöystävällisyyteen (välineiden puhdistus, huolto, hävitys). Laaditaan ohjatusti tuotteelle tai teokselle työjärjestys. Asetetaan omalle työskentelylle tavoitteita. Työskennellään ohjatusti suunnitelman ja työjärjestyksen mukaan. Opetellaan lukemaan ja tuottamaan erilaisia työohjeita (sanallinen, visuaalinen ja käsityön merkkikieli) oman tekemisen ja harrastuksen tueksi. Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Tutustutaan käsityön eri materiaaleihin ja tutkitaan niiden ominaisuuksia, käyttötarkoitusta ja työstettävyyttä (esimerkiksi luonnonkuidut, tekokuidut, lanka, kangas, puu, muovi, metalli, pintakäsittelymateriaalit ja elektroniikan komponentit). Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamisessa käytetään käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita (esimerkiksi sisustus- ja käyttöesineitä ja -tekstiileitä). Oppilasryhmässä voidaan toteuttaa yhteisprojekti (esimerkiksi oman luokan verhojen valmistus). Käytetään käsityön tavallisimpia laitteita (esimerkiksi ompelukone, saumuri, silitysrauta, konelehtisaha, hiomakoneet, akkuporakone, erilaiset käsityökalut ja muovintyöstölaitteet). Tutustutaan lankatekniikoiden alkeisiin (esimerkiksi neulonta, virkkaus, solmeilu). Tutustutaan lappilaiseen käsityöperinteeseen (käsityöammatit, vanhat työkalut, perinnelelut, käsityö yrittäjyytenä) ja käsityötekniikoihin (esimerkiksi kirjonta, kudonta, metallivalu ja puun työstö). Tutustutaan tekstiilien hoito-ohjeisiin (esimerkiksi pesu, silytys, valkaisu, kuivaus). Tutustutaan tekstiilimateriaalien kierrättämiseen ja uudelleen käyttöön. Opiskellaan elektroniikan komponentteja ja niihin liittyvien työvälineiden ja käsitteiden käyttöä. Opiskelussa voidaan käyttää esimerkiksi sähkösarjoja ja elektroniikkarakentelua. Pyritään aktiivisesti kehittämään omaa ja muiden työskentelyä ja työtapoja.	L1-L7
Dokumentointi ja arviointi		
T1, T2, T5-T7	Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta monipuolisesti.	L1, L2, L4, L5, L7

	Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia (sanallisesti tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja). Otetaan vastuu työn suunnitelmallisesta valmistamisesta viimeistelyyn lopputulokseen saakka Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.	
--	--	--

KÄSITYÖ VUOSILUOKKA 6

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Ideointi ja suunnittelu		
T1–T3, T5, T6, T8	Pyritään aktiiviseen, itsenäiseen ja ongelmalähtöiseen suunnitteluprosessiin. Uusien ideoiden kehittämiseksi perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä. Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle suunnitelma ja työjärjestys (esimerkiksi piirtämällä, maalamalla, kirjoittamalla käsin tai tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen). Valitaan käyttötarkoitukseen soveltuvat materiaalit ja ratkaisut soveltamalla omia tietoja, taitoja ja luovuutta.	L1-L7
Kokeilu, tekeminen ja soveltaminen		
T1–T5, T8	Kaikessa kokeilussa ja tekemisessä huomioidaan työturvallisuus. Laaditaan ohjatusti tuotteelle tai teokselle työjärjestys. Asetetaan omalle työskentelylle tavoitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ja työjärjestyksen mukaan. Opetellaan lukemaan ja tuottamaan erilaisia työohjeita (sanallinen, visuaalinen ja käsityönmerkkikieli) oman tekemisen ja harrastuksen tueksi. Pyritään aktiivisesti kehittämään omaa ja muiden työskentelyä ja työtapoja. Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Tutustutaan käsityön eri materiaaleihin ja tutkitaan niiden ominaisuuksia, käyttötarkoitusta ja työstettävyyttä (esimerkiksi luonnonkuidut, tekokuidut, lanka, kangas, puu, muovi, metalli, pintakäsittelymateriaalit). Käytetään tavallisimpia käsityön laitteita (esimerkiksi ompelukone, saumuri, silitysrauta, puusorvi, konelehtisaha, pylväsporakone, akkuporakone, hiomakone, erilaiset käsityökalut ja muovintyöstölaitteet). Syvennetään lankatekniikkataitoja (esim. neulonta, virkkaus).	L1-L7

	Tutustutaan lappilaiseen käsityöperinteeseen (käsityöammatit, vanhat työkalut, perinnelelut, käsityö yrittäjyytenä) ja käsityötekniikoihin (esimerkiksi kirjonta, kudonta, metallivalu, puun työstö). Tutustutaan tekstiilien hoito-ohjeisiin (esimerkiksi pesu, silitys, valkaisu, kuivaus). Tutustutaan tekstiilimateriaalien kierrättämiseen ja uudelleen käyttöön. Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamisessa käytetään käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita (esimerkiksi sisustus- ja käyttöesineitä ja -tekstiileitä). Oppilasryhmässä voidaan toteuttaa yhteisprojekti (esimerkiksi pelipaita).	
Dokumentointi ja arviointi		
T1, T2, T5-T7	Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta monipuolisesti. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia (sanallisesti tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja). Otetaan vastuu työn suunnitelmallisesta valmistamisesta viimeistelyyn lopputulokseen saakka. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.	L1-L7

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työmenetelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua hyödyntäen.

S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden

toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimisalustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan—myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäsenneltyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Käsityön arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3,S5	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa	S1, S2, S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti käsityön suunnittelussa,

käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa		työskentelyssä	valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

26.3.13 LIIKUNTA

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja sääteily sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 3-6 opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa sekä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin	Laaja-alainen
----------------------	---------------	---------------

	liittyvät sisältöalueet	osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	L3
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.	S1	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	L2, L3, L6, L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	L1, L2, L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3	L1, L2

LIIKUNTA

VUOSILUOKKA 3

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Liikun monipuolisesti		
T1, T2, T3, T4, T7	- erilaisiin liikuntaympäristöihin tutustuminen ja niissä asiallisesti liikkuminen (mm. liikenneturvallisuus, säänmukainen pukeutuminen) - erilaisiin leikkeihin, peleihin ja liikuntalajeihin tutustumista - liikutaan musiikin tahdissa eri tavoin - vuodenaikojen mukainen liikkuminen	L1-L4, L6, L7

Kehityn liikkujana		
T1,T3, T5, T6, T10, T11	- vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja (esim. jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) eri liikuntalajien avulla - opetellaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi - tutustutaan ja pidetään huolta eri liikuntavarusteista - harjoitellaan omasta hygieniasta huolehtimista	L1-L3
Liikunta tuo hyvinvointia		
T1, T7, T8, T9, T11	- tavoitellaan liikunnassa onnistumisen kokemuksia - liikutaan erilaisissa ryhmissä ja parin kanssa - opetellaan ottamaan toiset huomioon - opetellaan käsittelemään pettymyksiä sekä muita tunnetiloja liikunnan yhteydessä (esim. pelit ja leikit)	L1-L3, L6, L7
Osallistuminen uimaopetukseen		
T6, T7	opetellaan perusuintitaidon vaatimuksia	L1, L3

LIIKUNTA **VUOSILUOKKA 4**

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Taitavaksi liikkujaksi		
T1, T2, T3, T5, T6, T11	- opetellaan tunnistamaan henkilökohtaista osaamistasoa eri liikuntataidoissa (esim. itsearviointi) - laajennetaan osaamista leikkien, viitepelien ja harjoitteiden avulla eri liikehallintatekijöissä - tutustutaan lihaskuntoharjoittelun perusteisiin (omalla keholla) ja harjoitellaan Move!-testin liikeosioita - tunnistetaan omia vahvuuksia liikkujana - hyödynnetään musiikkia liikunnassa (tanssi, musiikkiliikunta) - kehitetään henkilökohtaisia liikuntataitoja (kesä- ja talvilajit) - tutustutaan liikunnan harrastusympäristöihin ja osataan etsiä tietoa harrastusmahdollisuuksista	L1-L4
Reilun pelin pelaaja		
T1, T3, T4, T7, T8, T9, T10	- opetellaan pelaamaan erilaisia viite- ja pienpelejä - tutustutaan eri lajeihin ja niissä käytettäviin välineisiin - opetellaan noudattamaan pelisääntöjä - harjoitellaan positiivisen vertaispalautteen antamista - työskennellään kaikenlaisissa ryhmissä	L1-L3, L6, L7

	• huolehditaan yhteisistä liikuntavälineistä	
Osallistuminen uimaopetukseen		
T6, T7	• vahvistetaan perusuintitaitoa ja tutustutaan eri uintitekniikoihin	L1, L3

LIIKUNTA **VUOSILUOKKA 5**

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Terveellinen liikunta		
T5, T10, T11	• perehdytään liikunnan merkitykseen terveyden edistäjänä (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen) • tutustutaan liikunnan kuntotekijöihin ja niiden kehittämiseen: voima, kestävyys, nopeus, liikkuvuus • tutustutaan liikunnallista kehitystä ja fyysistä toimintakykyä arvioiviin mittauksiin (Move!) • huomioidaan muuttuvan kehon tuomat haasteet	L1, L2, L3
Pelien ja lajien maailma		
T1-T4, T6-T9	• tutustutaan monipuolisesti eri joukkuepeleihin ja yksilölajeihin eri vuodenaikoina • tutustutaan eri pelien ja lajien harrastusmahdollisuuksiin omalla paikkakunnalla (seurayhteistyön tekeminen) • vahvistetaan osaamista reiluna pelaajana ja liikkujana	L1-L4, L6, L7
Itsenäinen liikkuja		
T10, T11	• opetellaan ja kannustetaan seuraamaan omaa liikkumista liikuntapäiväkirjan ja/tai portfolion avulla (esim. erilaiset appsit/sähköiset kirjausmenetelmät) • opetellaan harjoitteita eri liikuntalajeihin, joita voidaan tehdä omatoimisesti myös vapaa-ajalla • opetellaan tunnistamaan omia haasteita liikkujana • kannustetaan oppilasta kulkemaan koulumatkat kävellen tai pyörällä	L1-L5
Osallistuminen uimaopetukseen		
T6, T7	• harjoitellaan uimataidon vaatimuksia sekä opetellaan vedestä pelastautumista	L1, L3

LIIKUNTA
VUOSILUOKKA 6

Tavoitteet	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Liikunta elämäntapana		
T10, T11	- etsitään itselle mieluisia liikuntalajeja - opetellaan liikkumaan ikäkauden suositusten mukaan - tutustutaan liikunnan merkitykseen hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä - opetellaan hyödyntämään tieto- ja viestintätekniikkaa liikunnassa (esim. videot)	L1-L3, L5, L6
Fyysinen minä		
T5, T11	- tutustutaan eri lajien osaamista tukeviin kuntotekijäharjoitteisiin - tutustutaan kestävyysharjoittelun perusteisiin - tutustutaan lihaskuntoharjoittelun perusteisiin - tutustutaan kehon notkeutta ja kimmoisuutta kehittäviin harjoitteisiin - harjoitellaan erilaisten mittaustulosten hyödyntämistä	L1-L3
Lajien taitaja		
T1-T4, T6-T9, T11	- kehitetään taitoja ja pelikäsitystä eri peleissä - opetellaan erilaisia tunnetaitoja pelitilanteessa (esim. päätöksenteko, yhteistyö, toisen näkökulman huomioon ottaminen) - parannetaan taitoja ja tekniikoita yksilölajeissa - opetellaan nauttimaan omista ja muiden suorituksista sekä arvostamaan niitä - opetellaan näkemään liikunnassa esteettisyyttä sekä ilmaisemaan itseään liikkuen	L1-L3, L6, L7
Osallistuminen uimaopetukseen		
T6, T7	varmistetaan uintitaidon saavuttamista ja vedestä pelastautumisen taitoja	L1, L3

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotasaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan

opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 3-6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten

tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Oppiaineen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/Arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa

T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1	Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.
Psyykinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

26.3.14 OPPILAAHOHJAUS

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaan, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaan koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas pystyy kehittämään opiskeluvälineitään ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilasta tekemään omiin välineisiinsä, välineisiinsä ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilas oppii tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilasta kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heitä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.